

**DOCUMENT DE TREBALL. “CATALUNYA INDEPENDENT NO MEMBRE DE LA
UNIÓ EUROPEA: QUINES CONSEQÜÈNCIES ECONÒMIQUES?**

Miquel Rubirola i Torrent

Economista

15 de novembre de 2013

DOCUMENT DE TREBALL: “CATALUNYA INDEPENDENT NO MEMBRE DE LA UNIO EUROPEA : QUINES CONSEQUENCIES ECONÒMIQUES?”

Índex:	Pàgina
1.-Preàmbul: Presentació del Document a la Biblioteca popular Fidel Fita. Arenys de Mar. 15 de novembre de 2013	5
2.- Europa: hi ha vida econòmica més enllà de la Unió Europea	6
3.- Per a l'economia productiva catalana, espanyola i europea és imprescindible que una Catalunya independent sigui membre de l'Espai Econòmic Europeu.....	9
4.- La independència de Catalunya no comporta abandonar l'euro com a moneda oficial i única	19
5.- Convé que Catalunya tingui la seva pròpia moneda fora de l'euro si no es membre de la Unió Europea ?	21
6.- Escenaris de sortida de la Unió Europea.....	23
6.1.- Sortida voluntària de la Unió Europea	23
6.2.- Pot formular Espanya una expulsió de la Unió Europea de la Catalunya independent per infracció de les normes dels Tractats?.....	24
6.3.- Seria expulsada de la Unió Europea de forma automàtica una Catalunya esdevinguda independent?.....	26
6.3.1. Una lectura favorable a l'expulsió de la Unió Europea.....	28
6.3.2. Les interpretacions de Graham Avery, Roland Vaubel i David Edward, partidaris de la permanència a la Unió Europea	29

7.La reflexió del professor Carles Boix respecte a l'article de David Edward. Els articles 2, 4.3, 49 i 50 del TFUE.....	33
8.- Els tres escenaris de la Catalunya independent en relació a Europa i a la Unió Europea . El paper de la negociació política a partir del fet que els Tractats no diuen res respecte d' una secessió interna	35
9.- El moment més delicat: la negociació d'actius i passius amb el govern espanyol. La qüestió del deute públic del Regne d'Espanya.....	38
10.- El dèficit fiscal de Catalunya respecte a Espanya desapareix amb l'Estat independent	41
11.- Catalunya és contribuent neta a la Unió Europea	44
12.- Una política econòmica que no està al servei de les necessitats de l'economia catalana	47
12.1.- Perquè Espanya no pot fer ni fa una política econòmica adient a les necessitats de l'economia catalana.....	48
12.2- Perquè la Generalitat autonòmica no por fer la política econòmica que precisa l'economia catalana.....	50
13.- Globalització econòmica i identitat nacional	52
14.- Una política econòmica específica des de la Catalunya independent no membre de la Unió Europea.	54
15.- Les dificultats derivades d'anar sols en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea	58
16.- Allò que serà determinant per a la readmissió de L'Estat català a la Unió Europea després d'una hipotètica sortida	60

17.- Els veritables reptes econòmics de la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea.	61
18.- Una síntesi: “ ELS ASPECTES ECONÒMICS EN UNA CATALUNYA INDEPENDENT NO MEMBRE DE LA UNIÓ EUROPEA”. Text íntegre de la conferència a la Biblioteca d’Arenys de Mar el dia 15 de novembre de 2013.....	63
19.-A tall de conclusions:“L’ECONOMIA CATALANA EN RELACIO A ESPANYA I A LA UNIÓ EUROPEA EN CAS D’INDEPENDÈNCIA POLÍTICA....	86
20.- ANNEXES.	
Annex nº 1. El darrer acord de finançament autonòmic de 2009 i l’Estatut d’Autonomia de 2006.....	92
Annex nº 2. La sentència del Tribunal Constitucional de juny 2010 i el finançament de la Generalitat i els ens locals.....	98
Annex nº3. Balança fiscal de Catalunya amb la Unió Europea. Text íntegre del Departament d’Economia i Coneixement	104

1.- Preàmbul

Ara fa un any vaig tenir ocasió de parlar aquí mateix a la Biblioteca sobre la qüestió: “Catalunya independent: què passa amb l'economia?”. En aquell moment el debat principal al nostre país era analitzar si l'economia catalana podria ser viable o no en el cas d' assolir Catalunya un estat polític propi. La preocupació de la societat catalana respecte d' aquesta viabilitat econòmica també es va centrar en si el nou Estat podria pagar o no les pensions del jubilats catalans, un cop esdevinguda la independència política. Aquest darrer aspecte, el de les pensions, el vaig poder analitzar el mes de gener d'enguany també a qui a la Biblioteca amb el títol “Les pensions en una Catalunya independent”.

Els textos i documents de les dues conferències figuren a la meua pàgina web (www.miquelrubirolatorrent.cat), així com un parell més d'articles sobre aquestes matèries publicats a la revista de la Fundació Rellu i a la revista de la Fundació Sobirania i Justícia. Amb el títol “L'economia catalana en el marc polític de la independència” a la Revista de la Fundació Rellu i “L'economia catalana en un nou Estat d'Europa” al Butlletí de la Fundació Sobirania i Justícia.

Les declaracions d'alts funcionaris i comissaris de la Unió Europea el passat mes de setembre respecte a l'exclusió automàtica de Catalunya de la Unió Europea en cas d'independència política, han motivat que ara l'interès de la societat catalana estigui centrat en analitzar les conseqüències d'una Catalunya independent en relació a la Unió Europea. Per això m'ha semblat convenient fer la conferència d'avui.

En contra del relativisme dominant segons el qual totes les anàlisis són subjectives i només expressen la voluntat i els desitjos dels autors en funció de les seves ideologies, jo crec que és pot donar a la ciutadania una explicació racional i clara de quins serien els nous paràmetres que podrien afectar a l'economia catalana en el cas d'una independència política., dins o fora de la Unió Europea.

Un exemple d'aquesta objectivitat el varen donar ara fa un any quinze economistes catalans de prestigi quan varen publicar a La Vanguardia un article amb el títol: “Independència, Euro i Unió Europea” (diumenge, 18 de novembre de 2012). Aquests quinze economistes són: Alicia Adserà, Oriol Amat, Enriqueta Aragonés,

Germà Bel, Núria Bosch, Ramon Caminal, Xavier Cuadras, Marta Espasa, Francesc Granell, Modest Guinjoan, Elisenda Paluzie, Alfredo Pastor, Clara Ponsatí, Miquel Puig i Jacint Ros Hombravella.

Entre aquests quinze economistes n'hi ha que s'han manifestat públicament a favor de l'opció independentista, d'altres ho han fet clarament en contra de la independència i d'altres no s'han manifestat de manera explícita. Tots ells tanmateix s'han posat d'acord en l'anàlisi dels fets i han concretat com i de quina manera pot afectar a l'economia catalana una Catalunya independent no membre de la Unió Europea, si és el cas que això s'esdevé. Explicar els fets de manera objectiva i documentada és també la motivació d'aquest Document de Treball.

Abans d'entrar en matèria, crec oportú recordar allò que vaig escriure ara fa any: "malgrat la importància del tema econòmic, la independència d'un país, Catalunya en el nostre cas, és un projecte de naturalesa clarament política que només pot ser adequadament valorat amb criteris polítics. És a dir, allò que és rellevant de debò és que una majoria suficient de catalans decideixi democràticament si és o no preferible bastir un Estat propi en lloc de continuar formant part del marc polític espanyol. Dit això i reconeixent aquesta dimensió fonamentalment política de la independència, entenc que és imprescindible analitzar les implicacions econòmiques que tindrà un projecte de tanta transcendència per al futur dels catalans".

2- Europa: hi ha vida econòmica més enllà de la Unió Europea.

Ara també fa un any, sis catedràtics catalans amb reconegut prestigi a les universitats americanes i europees de més nomenada agrupats en el Col·lectiu Wilson, varen emetre a la seva pagina web (www.wilson.cat) un comunicat conjunt de títol "Europa, Europa" (13 de novembre de 2012). Aquests sis membres del Col·lectiu Wilson són els catedràtics: Pol Antràs, Harvard Univesity; Carles Boix, Princeton Univesity; Jordi Galí, Director i investigador sènior del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI) de la Pompeu Fabra; Gerard Padró i Miquel, London School of Economics; Xavier Sala i Martín, Columbia University; i, Jaume Ventura, investigador sènior del CREI.

Tots ells varen assenyalar que l'expressió “sortir d'Europa” en realitat no vol dir res ja que Europa la conformen diverses institucions econòmiques, a més de la Unió Europea. En efecte, a Europa hi ha diversos espais econòmics i hi son vigents múltiples entitats amb dimensió política i econòmica. D'aquests diversos espais econòmics i institucions en podem destacar cinc: La Unió Europea, l' Eurozona, l'Espai Econòmic Europeu (EEE), l'Acord Europeu de Lliure Comerç (EFTA), i l'Espai Schengen.

La Unió Europea és una associació política d'Estats que compta amb un mercat econòmic únic i integrat i, alhora, amb institucions polítiques comunes com ara el Parlament Europeu, la Comissió Europea i el Consell Europeu (no confondre amb el Consell d'Europa). Actualment la Unió Europea està conformada per vint-i-vuit Estats després de la recent incorporació de Croàcia el passat dia 1 de juliol. Per formar part de la Unió Europea cal la unanimitat de tots els Estats membres. Hi ha països europeus amb economies remarcables per la seva productivitat i presència al món com ara Noruega o Suïssa que no són membres de la Unió Europea.

Pel que fa a l' Eurozona, dels vint-i-vuit països que componen la Unió Europea, només disset són a l'Eurozona i tenen l'euro per moneda oficial i única. Onze estats tenen encara una moneda pròpia que no és l'euro i hi ha un calendari d'adaptació de les seves economies a l'euro. Hi ha països amb economies potents que no són a l'Eurozona, no tenen l'euro com moneda i no volen disposar d'aquesta moneda com a oficial. Entre aquests, destaquen Gran Bretanya, Dinamarca i Suècia.

L'Espai Econòmic Europeu (EEE), és un mercat comú format pel països membres de la Unió Europea més Noruega, Islàndia i Liechtenstein. Per formar part de l'EEE només cal la majoria qualificada que la compona, és a dir el vot favorable de dinou dels trenta-un països membres.

L'Associació Europea de Lliure Comerç, també coneguda com EFTA, la formen actualment quatre països: Suïssa, Noruega, Islàndia, i Liechtenstein. Suïssa és l'únic país d'aquests quatre, que no és a l'Espai Econòmic Europeu.

L'espai Schengen – anomenat així pel fet que els acords es varen signar a la petita vila luxemburguesa d'aquest nom - està format per vint-i-dos membres de la Unió Europea, més Liechtenstein, Suïssa, Noruega i Islàndia. No en són membres Croàcia, Bulgària, Romania, Xipre, Gran Bretanya i Irlanda. Aquest espai Schengen engloba actualment més de 400 milions de persones sobre una superfície de 4.312.099 Km². Les normes de l'espai Schengen impliquen l'eliminació dels controls a les fronteres internes i el seu reforçament a les fronteres exteriors; l'establiment d'una política comuna sobre l'estada temporal de les persones; i la col·laboració transfronterera policial i judicial.

PAÏSOS MEMBRES DE LA UE QUE FORMEN PART DE L' ESPAI SCHENGEN

1995: Alemanya, Bèlgica, Espanya, França, Luxemburg, Països Baixos i Portugal

1997: Àustria i Itàlia

2000: Grècia

2001: Dinamarca, Finlàndia i Suècia

2007: Eslovàquia, Eslovènia, Estònia, Hongria, Letònia, Lituània, Malta, Polònia i la República Txeca

PAÏSOS NO MEMBRES DE LA UE QUE FORMEN PART DE L' ESPAI SCHENGEN

2001: Islandia i Noruega

2008: Suïssa

2011: Liechtenstein

PAÏSOS MEMBRES DE LA UE EN PROCES D' ADHESIÓ A L' ESPAI SCHENGEN

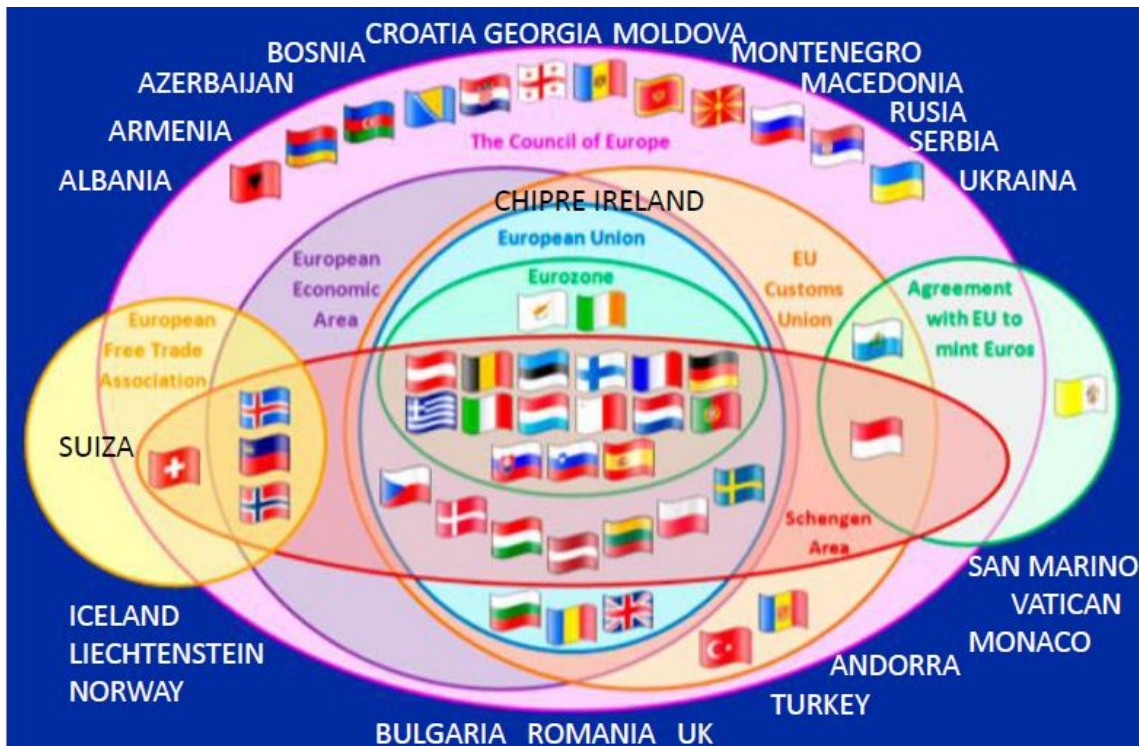
Bulgària, Rumania i Croàcia.

PAÏSOS MEMBRES DE LA UE QUE NO FORMEN PART DE L' ESPAI SCHENGEN

Xipre, Irlanda i el Regne Unit

Com bé diuen els membres del Collectiu Wilson, la consideració dels espais europeus esmentats, permet constatar que els diversos països d'Europa formen part de diferents grups. Així, per exemple, Espanya pertany a la Unió Europea, L'Eurozona i el Consell d'Europa. Suïssa forma part de l'EFTA i de l'espai Schengen però no pas de l'eurozona ni de la Unió Europea. El Regne Unit forma part de la Unió Europea però no de l'Eurozona ni de l'espai Schengen.

Aquesta introducció a la dimensió econòmica del que anomenem Europa serveix per poder formular millor la pregunta: quan hom diu que haurem de “sortir d'Europa” a què és referent exactament aquestes veus: a la Unió Europea?; a l'Eurozona?; a l'Espai Econòmic Europeu?; a l'Acord de Lliure Comerç Europeu ?; a l'espai Schengen?; al Consell d'Europa?.

3.- Per a l'economia productiva catalana, espanyola i europea és imprescindible que una Catalunya independent sigui membre de l'Espai Econòmic Europeu.

Els quinze signants de l'article de La Vanguardia, "Independència, Euro i Unió Europea", el sis membres del Col·lectiu Wilson en el seu comunicat conjunt "Europa, Europa" i una molt llarga llista d'economistes qualificats coincideixen en assenyalar que els interessos de la Catalunya independent, els d'Espanya sense Catalunya, els dels Estats membres de la Unió Europea i els dels estats europeus no membres de la Unió, son interessos que van en la mateix direcció pel que fa a l'economia productiva.

En una Catalunya independent no membre de la Unió Europea, no és possible imposar aranzels i altres restriccions a la importació de productes, mercaderies, bens ,serveis i capitals entre Catalunya, Espanya i Europa, si no es vol sofrir perjudicis mutus irracionals i innecessaris.

Les barreres aranzelàries son una hipòtesi irreal, merament especulativa. No és de cap manera una necessitat, una conseqüència de la independència. A la Catalunya independent fora del Unió Europea no hi hauran restriccions que afectin a la llibertat

de persones, mercaderies i capitals imposades des d'Espanya, Europa i la pròpia Catalunya. I això per les següents raons que el passat mes d'octubre tres economistes membres de la Sectorial d'Economia de l'Assemblea Nacional Catalana, Oriol Martínez Alòs-Moner, Miquel Puig Raposo i David Ros Serra, varen exposar a la seva conferència "Perspectives de Catalunya en el marc de la Unió Europea", duta a terme a l' Aula Europa, seu de les institucions europees a Barcelona. (veure: www.economistes.assemblea.cat).

Les raons exposades són les següents:

Primera.- Catalunya és la principal via de sortida d'Espanya cap a Europa. Si Catalunya no formés part de l'Espai Econòmic Europeu (EEE) les mercaderies espanyoles que volguessin sortir cap al nord passant per Catalunya, per la Jonquera i Portbou, haurien de pagar aranzels. El mateix passaria amb les mercaderies que altres països de l'EEE volguessin exportar cap a Espanya. Això suposaria un greu perjudici per a tots ells, Espanya inclosa. L'alternativa a la Jonquera i Portbou seria Irún, però no té capacitat per a absorbir tot el tràfic i representaria un cost afegit enorme per als productes provinents de la major part d'Espanya. Pel que fa al pretès Corredor Central que requereix un túnel al Pirineu aragonès, el cost estimat es de 6.000 M€ i podria estar acabat al voltant del 2030. A més el túnel desembocaria lluny dels principals eixos francesos de comunicació: carreteres, autopistes i ferrocarrils.

Així, doncs, només cal mirar els mapes de carreteres, ferrocarrils i ports marítims per adonar-se que Espanya no pot tenir aranzels amb Catalunya, i a la inversa, perquè això implica barreres amb Europa i amb el comerç mundial.

Espanya

Xarxa de Carreteres

França

Xarxa de Carreteres

Corredor central ?
Però si no hi connecta cap autopista ni ferrocarril francès!

Segona.- Catalunya és el principal mercat de les empreses espanyoles. Nosaltres constituïm un mercat molt important per a les empreses espanyoles, ja que som el país europeu més proper geogràficament i amb forts lligams econòmics que faciliten la penetració de productes espanyols en el mercat català i europeu. Així, doncs, si Catalunya quedés fora de l'Espai Econòmic Europeu i els productes espanyols haguessin de pagar aranzels, les empreses espanyoles veurien greument perjudicada la seva exportació al mercat català i europeu.

Tercera.- Moltes empreses espanyoles tenen plantes a Catalunya i si hi haguessin aranzels no podrien moure lliurement les produccions entre elles. Un exemple: REPSOL té una refineria a Tarragona; el petroli arriba per mar al port de Tarragona i el producte final, la benzina, es distribueix via camió cisterna a la resta d'Espanya. Si el comerç entre la Catalunya Estat i el Regne d'Espanya s'interrompés o es dificultés, la primera perjudicada seria l'empresa REPSOL i també les benzineres i els usuaris espanyols i catalans.

Quarta.- Les multinacionals instal·lades a Catalunya tindrien dificultats per exportar a la resta de països de l'Espai Econòmic Europeu . A Catalunya hi ha instal·lades més de 5.300 empreses multinacionals. Aquestes multinacionals no estan aquí per a abastir el mercat català, sinó per a subministrar els seus productes a tot l'Espai Econòmic Europeu (Espanya inclosa). La imposició d'aranzels a les exportacions catalanes toparia amb els interessos de totes aquestes multinacionals. I aquests

interessos són molt poderosos. Pensem en empreses com ara: Volkswagen-Seat (Alemanya), Renault-Nissan (França), BASF (Alemanya), Solvay (Bèlgica), Novartis (Suïssa) i milers d'empreses més. (Veure la pagina [http:// www. Acc10cat/ACC10/cat/binaris/empreses catala. tcm 176-132019.pdf](http://www.Acc10cat/ACC10/cat/binaris/empreses_catala_tcm_176-132019.pdf)

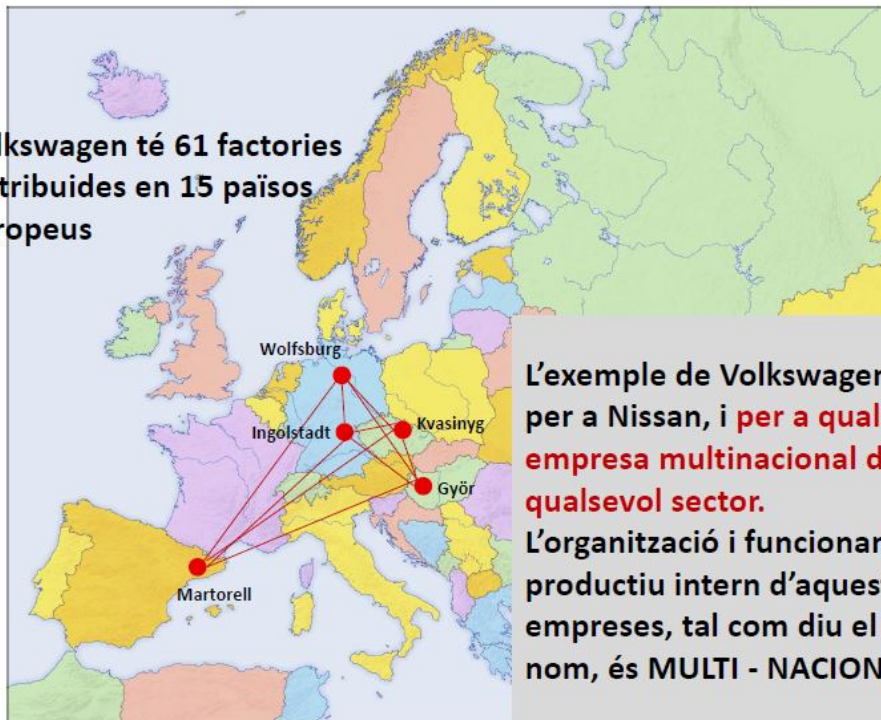
L'obstaculització de les exportacions catalanes a la Unió Europea les perjudicaria d'una manera gravíssima sense beneficiar significativament ningú. A l'any 2010 Catalunya va exportar 58.282 milions d'euros, la major part dels quals corresponen a empreses multinacionals instal·lades a Catalunya. Recordem, a tall d'exemple, que més del 75% de la producció de les plantes de Seat-Volkswagen a Martorell i de Nissan a Barcelona, es destinen a l'exportació. I recordem, també, que el 90% de la producció de Novartis, empresa del sector farmacèutic, es destina a l'exportació.

Cinquena.- La plantes de les multinacionals ubicades a Catalunya formen part de la xarxa tecnològica europea. Aquesta xarxa connecta les diferents fàbriques de cada multinacional als diversos països europeus. Si Catalunya sortís de l'Espai Econòmic Europeu i els productes interindustrials haguessin de pagar aranzels per entrar o sortir de Catalunya, es trencaria aquesta xarxa, amb gravíssims perjudicis per a les multinacionals europees.

Els economistes esmentats, Puig, Alós-Moner i Ros posen com a exemple els automòbils Audi Q3. Aquest model que es fabrica a la planta de Seat a Martorell comparteix la logística mecànica amb altres models de Volkswagen (concretament el Golf, l'Audi A3 i l'Skoda Yeti) que es produeixen en altres factories del grup: a les fàbriques de Wolfsburg i Ingolstadt (Alemanya), a Győr (Hongria) i a Kvasiny (a la República Txeca).

És a dir, la xarxa de proveïdors, escampats per tot Europa, subministren a les diverses factories que produeixen aquests vehicles. Volkswagen, per exemple, té 61 factories distribuïdes en 15 països europeus. L'exemple de Volkswagen serveix per a Nissan, i per a diverses empreses multinacionals de qualsevol sector. L'organització i funcionament productiu intern d'aquestes empreses, tal com diu el seu nom, és ser "multi-nacional".

**Volkswagen té 61 factories
distribuïdes en 15 països
europeus**

**L'exemple de Volkswagen serveix
per a Nissan, i per a qualsevol
empresa multinacional de
qualsevol sector.
L'organització i funcionament
productiu intern d'aquestes
empreses, tal com diu el seu
nom, és MULTI - NACIONAL.**

Sisena.- Catalunya és un mercat important per als països de l'Espai Econòmic Europeu. A l'any 2011 Catalunya va importar béns de l'exterior per import de 70.849 milions d'euros (gairebé 12 bilions de les antigues pessetes). Òbviament, la major part d'aquestes importacions provenien de l'Espai Econòmic Europeu. Si s'establissin aranzels, totes aquestes vendes dels països europeus a Catalunya perillarien al perdre competitivitat enfront dels productes asiàtics i nord-americans.

Setena.- Catalunya és una economia productiva i consumidora comparable a molts dels països destacats d'Europa amb una grandària similar. I la darrera cosa que desitgen els membres de l'Espai Econòmic Europeu és perdre un mercat de les dimensions i característiques de l'economia catalana.

Catalunya, juntament amb altres regions europees com ara Roine-Alps (França), Llombardia (Itàlia) i Baden-Württemberg (Alemanya), forma part del nucli productiu més rellevant de la Unió Europea. Catalunya té un PIB per sobre de la mitjana europea i té una indústria potent i exportadora (el 26% de les exportacions d'Espanya).

Catalunya és un dels nuclis forts de l'Eurosunbelt, la regió econòmica que va des de València fins a Lió. Aquesta megaregió és la número setze del planeta amb 25 milions d'habitants i la onzena del món en producció econòmica, 610.000 milions d'euros l'any 2009. Totes les sèries estadístiques disponibles mostren que hi ha una gran quantitat d'intercanvis econòmics molt potents entre Catalunya i el Sud de França fins a Lió i com l'anomenada Euroregió de l'Arc Mediterrani (EURAM) integrada pel Principat de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià és la part més important d'aquesta megaregió. Els Països Catalans hi son absolutament dominants.

Catalunya és reconeguda com a primera posició ("hub") logística per a Espanya i el sud d'Europa i, alhora, és una potència turística europea. Catalunya és la principal destinació de turisme estranger de l'Estat espanyol, amb més del 25% del total de turistes. Posar barreres a la lliure circulació de turistes és una aberració econòmica que perjudica tothom; per tant aquestes barreres no existiran. El turisme aporta el 12% del PIB i de l'ocupació total de Catalunya.

Barcelona és dins la llista del "Top 5 European Cities" i fou reconeguda recentment com la primera ciutat del sud d'Europa amb potencial econòmic de futur (FDI Cities and Regions of the Future 2012/2013" (publicat pel Financial Times).

Vuitena.- Catalunya és un espai econòmic atractiu per a les inversions productives i financeres internacionals. I és important remarcar que el procés cap a la independència de caràcter absolutament pacífic no ha frenat de cap manera la inversió a Catalunya. Des de la manifestació de l'11 de setembre del 2012 s'han fet més de 50 inversions rellevants de multinacionals a Catalunya. També és indicatiu que Caixabanc, enguany, el 09/01/2013 i el 12/03/2013 va col·locar 2.000 milions d'euros en bons a tres anys: 1.590 a inversors internacionals i 410 milions a inversors espanyols. (La demanda fou de 7.700 M€). El Banc de Sabadell, el 15/01/2013 va col·locar 1.200 milions d'euros en cèdules hipotecàries a tres anys: 504 M€ a inversors internacionals i 696 M€ a espanyols. Els inversors internacionals i espanyols mai haurien invertit 3.200 M€ (més de mig bilió de les antigues pessetes) a tres anys si creguessin que la seva inversió s'ha fet en un país que quedarà fora de l'Espai Econòmic Europeu. Una Catalunya independent tal vegada no serà de manera immediata un Estat polític membre de la Unió Europea, però els inversors internacionals no tenen cap dubte que formarem part de l'Espai Econòmic Europeu.

Novena.- Un altre argument a favor de mantenir la Catalunya independent en l'àmbit europeu és la qüestió del deute públic espanyol. Un dels passius més pesants que té el Regne d'Espanya i que voldrà traspasar en una part significativa a la Catalunya independent serà, sens dubte, l'endeutament estatal contret. El PIB espanyol no creix prou i l'endeutament augmenta fins al punt que pot arribar a suposar al voltant del 100% del PIB a finals d'enguany. A aquest PIB espanyol hi contribueix Catalunya amb gairebé un 19%, de manera que una Catalunya independent comportarà una disminució significativa del PIB espanyol de l'ordre d'uns 210.000 M €. Si la Catalunya independent no es queda una part substancial d'aquest endeutament del Regne d'Espanya, el percentatge de deute sobre el PIB espanyol serà un dels més alts del món; de l'ordre del 120% i amb tendència a créixer.

En aquest tema del repartiment de les càrregues de l'endeutament financer, l'Estat espanyol tindrà en la Unió Europea un formidable aliat. Els creditors europeus d'Espanya mobilitzaran els seus respectius estats per tractar d'evitar que l'escissió de Catalunya posi en perill la recuperació del seus crèdits. Allò que molt probablement voldran aquests creditors és que Catalunya independent es quedi un 19% del deute espanyol, ja que l'economia espanyola sense l'economia catalana, només amb un gran esforç podria suportar la totalitat actual de l'endeutament del Regne d'Espanya.

A l'apartat número 9 d'aquest Document de Treball analitzo més a fons aquesta qüestió.

En base a l'anàlisi precedent de les nou raons exposades podem dir, doncs, de manera taxativa que "l'únic escenari raonable en la hipòtesi d'una Catalunya no integrada en la Unió Europea és el manteniment de l' *status quo*: és a dir, la lliure circulació de bens, serveis, persones i capitals entre aquests dos espais, la Unió Europea i la nova Catalunya independent no membre de la Unió Europea". Com dic aquesta opinió la subscriuen també els economistes no partidaris de la independència política en l'article de La Vanguardia que he esmentat, Independència, Euro i Unió Europea.

A tall de resum podem fer dues afirmacions complementàries entre si: hi ha vida econòmica més enllà del marc legal estricte de la Unió Europea, primera afirmació; i, segona tesi, Catalunya serà membre de l'Espai Econòmic Europeu per mèrits propis referits a la seva capacitat econòmica i financera i, sobretot, sobretot, per interès de les economies europees implicades, entre elles l'espanyola.

La relació productiva de l'economia catalana amb Europa no s'acaba, doncs, pel fet de la no admissió d'una Catalunya independent a la Unió Europea. Una Catalunya independent pot accedir al mercat únic fins i tot no essent membre de la Unió Europea. No hi ha obstacles jurídics, ni polítics ni econòmics a una Catalunya independent membre de l'Espai Econòmic Europeu. Catalunya independent no membre de la Unió Europea estaria exactament en la mateixa situació que actualment estan Noruega, Islàndia i Liechtenstein.

A més, és important remarcar que una Catalunya independent podria signar amb la Unió Europea un acord econòmic bilateral que no ha de ser aprovat per unanimitat en el Consell Europeu, consell format pels caps d'estat i de govern. Els articles 207 i 218 del Tractat Fundacional de la Unió Europea estableixen que aquests acords es poden aprovar per majoria qualificada. Un acord d'aquesta mena és que ara tracten de signar Ucraïna i la Unió Europea. I, també, un acord polític amb Kosovo. Convé insistir en que els primers interessats en establir un potencial acord econòmic entre la Unió Europea i la Catalunya independent són els propis Estats membres de la Unió Europea, menys Espanya.

Els Estats membres de la Unió Europea coneixen bé la importància de l'economia catalana i el seu comportament en temps de crisis. Vull recordar que segons l'article "La Catalunya futura: bases per a un nou model econòmic" dels economistes Joan Trullen, Vittorio Galletto, Rafael Boix i Joan Marull publicat a la Revista Econòmica de Catalunya que edita el Col·legi d'Economistes de Catalunya en el seu número 62, octubre de 2010 :

-Entre 1995 i 2007 - en els dotze darrers anys abans de la crisi- l'economia catalana va presentar una trajectòria en PIB, ocupació i capacitat exportadora molt més dinàmica que el conjunt de l'economia europea. En efecte, l'economia catalana va guanyar pes absolut i relatiu en termes de PIB. Entre 1995 i 2007 va guanyar un 13%

de PIB per càpita respecte a la mitjana europea. El PIB català va passar de representar un 1,23% del PIB de la Unió Europea a representar-ne un 1,58%.

- Entre 2008 i 2010 –ja en els anys de la dura crisi - l'economia catalana ha presentat una elevada taxa de desocupació. Però, a diferència del que va succeir en la crisi 1997-1985, en què l'economia catalana va superar la taxa de desocupació del conjunt de l'economia espanyola fins a assolir la primera posició l'any 1984, en l'actual crisi la desocupació de l'economia catalana és menor que la que presenta el conjunt de l'economia espanyola.

- Com és sabut, l'economia catalana lidera de manera destacada la generació de valor afegit industrial de l'economia espanyola, doblant el valor afegit brut de la segona comunitat autònoma, i Catalunya lidera, també, la capacitat exportadora d'Espanya però presenta un recurrent dèficit comercial amb l'exterior.

- En efecte, l'economia catalana lidera el comerç entre zones a l'Estat espanyol i presenta un superàvit comercial similar en volum al dèficit comercial amb l'exterior. Alhora, les estadístiques existents sobre la quantitat de productes i serveis que venem a fora de Catalunya demostren que cada vegada depenem menys de l'Estat espanyol. Avui Catalunya només ven a Espanya un 35% de la seva producció i hi compra un 25%. Les nostres exportacions de bens i serveis es fan cada cop més als mercats internacionals, a Europa i al món. Per tant, el nostre mercat econòmic és cada cop més global i no és sobretot un mercat espanyol.

- Finalment, cal destacar que en el nou model de desenvolupament econòmic global basat en la innovació, l'economia catalana està ben situada en termes de quatre indicadors destacats en aquest nou tipus d'economia: la difusió en el territori de les activitats creatives; el lideratge en termes de patents registrades a l'Oficina Europea de Patents; la difusió en el territori de l'activitat exportadora i l'evolució a Catalunya de la productivitat per ocupat comparada amb la mitjana europea.

4.- La independència de Catalunya no comporta abandonar l'euro com a moneda oficial i única.

He intentat fonamentar perquè una Catalunya independent en el vessant de l'economia productiva, formaria part ineludiblement de l'Espai Econòmic Europeu i, per tant, no patiria aranzels i gaudiria de llibertat de mercaderies, béns, serveis, treballadors, persones i capitals. Podem preguntar-nos ara que convé a Europa, a Espanya sense Catalunya, i a Catalunya amb un Estat independent pel que fa a la moneda a utilitzar en el nou Estat català.

En relació a l'àmbit monetari, la no admissió a la Unió Europea implicaria també que Catalunya no podria ser un estat membre de la zona euro. Però això no vol dir de cap manera que s'hagués d'abandonar l'euro com a moneda oficial, si l'Estat català no és qui explícitament ho estableix. És a dir, l'euro podria mantenir-se com a moneda oficial i habitual a les transaccions a la Catalunya independent tot renunciant a tenir una política monetària pròpia. Hi ha diversos precedents d'aquesta situació com són el cas de Kosovo, Montenegro, San Marino. El Vaticà, Andorra i Mònaco. Aquests dos darrers països imprimeixen moneda euro d'acord amb el Banc Central Europeu.

El prestigiós catedràtic Jordi Galí en un excel·lent article de títol "Estat propi i euro" publicat a la web del Col·lectiu Wilson, explica de manera clara que "les entitats financeres que operessin a Catalunya podrien accedir a la liquiditat del Banc Central Europeu a través de les seves matrius, filials o sucursals establertes a països membres de la zona euro que complissin amb els requisits per a ser "entitat de contrapartida". És important emfatitzar que entre aquests requisits no es troba que la societat matriu del banc tingui seu a la zona euro. El principal requeriment per poder-hi participar és ser una entitat "financerament solvent" i estar subjecte a la supervisió de les autoritats nacionals competents dins l'àmbit de la Unió Europea o de l'Espai Econòmic Europeu o, en el cas de bancs establerts com a societats fora d'aquest àmbit, a una supervisió amb estàndars comparable als d'aquell àmbit europeu".

El professor Galí remarca que en aquest escenari de l'euro com a moneda d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea "seria desitjable i beneficiós per a totes les parts implicades una articulació formal de la relació entre Catalunya i la zona euro que podria prendre la forma d'un "acord monetari" entre la Unió Europea i

Catalunya. Presumiblement, escriu Galí, un acord d'aquests tipus no requeria la unanimitat dels països de la Unió Europea i, per tant, no podria ser vetat per cap Estat membre”.

L' acord monetari amb el Principat de Mònaco, que és una plaça financera important que no pertany a la Unió Europea ni a la zona euro, però que té l'euro com a única moneda oficial és, malgrat les diferents circumstàncies, una referència útil. A més de “beneir” l' us de l'euro al Principat de Mònaco, la Unió Europea garanteix als bancs allí establertes l'accés als mecanismes de finançament del Banc Central Europeu, així com a la infraestructura europea de pagaments interbancaris i de liquidació de valors coneguda com a Target2. A canvi d'aquestes facilitats financers i creditícies, Mònaco es compromet a adoptar tota la legislació europea sobre regulació i supervisió bancària i de lluita contra el blanqueig de diner”.

El catedràtic de la Pompeu Fabra i conseller del Banc d'Espanya Guillem López Casasnovas en un escrit recent de títol “Catalunya fora de l'euro” publicat a La Vanguardia de data 16 d'octubre de 2013 és de la mateixa opinió que el professor Galí. “Contràriament al que es diu, escriu López Casasnovas, si Catalunya tingués un Estat propi, les entitats de crèdit amb seu a Catalunya sí que podrien continuar participant en el sistema Target 2 de consolidació de les transaccions financeres. N'hi ha prou que les nostres entitats financeres disposessin d'una sucursal o filial a qualsevol dels vint-i-vuit països membres de la Unió Europea o, fins i tot, del L'Espai Econòmic Europeu.” I es pregunta el professor López Casasnovas: “les entitats financeres amb seu a Catalunya podrien accedir a les injeccions de liquiditat del Banc Central Europeu?. I ell mateix respon: “ sens dubte que sí, també gràcies a una sucursal o filial establertes - algunes ja en tenen- a qualsevol Estat membre de la zona euro, sempre que continuessin complint els criteris generals de selecció per ser reconegudes com a entitats de contrapartida. Aquests requisits inclouen el manteniment de reserves obligatòries al banc central – 1% dels passius computables - , acreditar solvència i complir els requisits operatius del Banc Central Europeu, trets que les nostres entitats financeres assoleixen ja ara amb escreix. Això els permetria participar en operacions de mercat obert de l'eurosistema (autoritat monetària de la zona euro) i accedir a les operacions principals de finançament a més llarg termini”.

La situació descrita en aquest escenari de la Catalunya independent no membre de la Unió Europea podria funcionar durant un període llarg, però segurament no seria desitjable com a solució permanent. “Un país amb la dimensió econòmica de Catalunya, escriu el professor Jordi Galí, té plena capacitat per establir el seu propi sistema monetari, amb una moneda i política monetària pròpies, que puguin ajustar-se autònomament d'acord amb les circumstàncies econòmiques (atur, inflació) del país en cada moment. Aquesta és de fet l'opció triada per països de la Unió Europea com el Regne Unit, Suècia o Dinamarca, que no tenint cap impediment per formar part de la zona euro, prefereixen mantenir la seva autonomia monetària, Aquesta serà segurament l'opció que també acabaran triant (almenys durant un període llarg) alguns dels països d'Europa central i de l'est que actualment romanen fora de l'euro.

5.- Convé que Catalunya tingui la seva pròpia moneda fora de l'euro si no es membre de la Unió Europea?

En principi el dret a l'autodeterminació inclou, també, la possibilitat de decidir sobre si hom vol tenir una política monetària pròpia o no i gaudir o no d'una moneda no compartida. Com diu Galí, “tot i que la prosperitat a llarg termini d'un país hauria de ser independent de la moneda que utilitzi (com a mínim si adopta una política monetària raonable), el comportament de l'economia a curt termini es veu molt influït pel tipus d'interès, el tipus de canvi i l'oferta de crèdit bancari, variables totes elles que depenen dels arranjaments monetaris adoptats per un país i de la seva política monetària. Entre aquests arranjaments hi ha el de crear una nova moneda i establir un sistema monetari propi. Aquesta és la opció triada per la gran majoria de països del món.

Segons el meu parer plantejar aquesta qüestió d'una política monetària pròpia en una Catalunya independent fora de la Unió Europea topa, en primer lloc, amb l'ampli consens que sembla existir a Catalunya, en el món empresarial, a la societat civil i també en un ampli ventall de forces polítiques parlamentàries, sobre el desig de continuar amb l'euro com a moneda i de renunciar a una política monetària pròpia, tot delegant aquesta política al Banc Central Europeu. Anar contra aquest consens social i anar, contra allò que volem les multinacionals europees i la pròpia Unió Europea no sembla un escenari possible per a la Catalunya independent, almenys en el curt termini

En segon lloc, crec que no podem analitzar en abstracte la opció de tenir o no una moneda pròpia i una política monetària específica, sense referir-nos a la nostra història. En el llenguatge gràfic de Xavier Sala i Martin, un economista contrari a la creació de l'euro en el seu moment però defensor de mantenir-lo, de moment, a la futura Catalunya independent: quan has fet una truita a la francesa és impossible recuperar els mateixos ous que es varen trancar per fer-la. Com també diu Galí, "hem de tenir en compte el fet que Catalunya pertany avui a la zona euro, i que el desenvolupament i adopció d'un sistema monetari propi per part d'un país (sigui nou o no) sempre requereix una transició potencialment complicada i amb riscos importants en el curt termini".

Encara que una anàlisi dels pros i contres de gaudir d'una política monetària pròpia està fora de l'abast d'aquest Document de Treball, sí podem afirmar que els factors de risc per a l'economia catalana seriem molt alts si hom volgués passar d'una moneda euro i una política monetària establerta pel BCE a una moneda pròpia i a una política establerta per Banc Nacional de Catalunya, el futur banc supervisor i regulador del sistema financer català en substitució del Banc d'Espanya. Parlo del banc central català de nom Banc Nacional de Catalunya perquè en qualsevol dels escenaris possibles la Generalitat de Catalunya haurà de comptar amb un banc que , sigui emissor o no de moneda, haurà de regular, inspeccionar, sancionar i endreçar el sistema financer català.

Si fem una síntesi del que hem dit fins ara podem recordar que a partir de la legalitat existent i dels interessos econòmics i financers compartits entre Espanya sense Catalunya, la Catalunya independent i els països membres de l'Espai Econòmic Europeu es manté la llibertat de mercaderies, bens, serveis, treballadors, persones i capitals i l'euro és la moneda oficial i única. Així, doncs, la independència no suposa capgirar cap de les característiques que te ara l'economia catalana pel que fa als aspectes productius i monetaris esmentats.

6.- Escenaris de sortida de la Unió Europea

Considerem ara els aspectes jurídics, polítics i econòmics respecte no pas a l'Espai Econòmic Europeu sinó a la Unió Europea.

Hi ha tres escenaris potencials de sortida de l'Estat català de la Unió Europea:

- a) Per voluntat pròpia.
- b) Espanya planteja l'expulsió de la Catalunya independent per infracció de les normes establertes als Tractats.
- c) Expulsió de la Unió Europea, fet que obliga a seguir tots els tràmits per a un nou ingrés, si hom desitja ser membre de la Unió Europea. És important remarcar que aquest escenari no té fonamentació jurídica clara. No hi ha cap norma als tractats de la Unió Europea que prevegi la segregació d'una part d'un dels Estats que en són membres. Tampoc hi ha cap experiència prèvia de la situació a aplicar en cas d'una Escòcia o una Catalunya independents. Per tant, no es pot afirmar que la independència d'Escòcia i/o de Catalunya comportaria l'expulsió automàtica de la Unió Europea, afirmació que discutirem a l'apartat 6.3.

6.1.- Sortida voluntària de la Unió Europea.

El primer escenari, el de sortida voluntària és molt improbable. La capçalera de la manifestació del 11 de setembre de 2012 ho dia ben clar: "Catalunya, un nou Estat d'Europa". I el president Artur Mas recordava que Catalunya és l'únic territori peninsular que va formar part de l'imperi carolingi. Les nostres arrels històriques són europees i així volem que continuïn essent. La Catalunya independent es separaria d'Espanya i no pas de la Unió Europea. En una consulta vinculant legal o en un referèndum on la pregunta fos: "Vostè desitja que Catalunya esdevingui un nou Estat de la Unió Europea" amb una resposta àmpliament positiva, es faria palesa la voluntat política europeista del poble català. Les enquestes a data 25 d'octubre de 2012 deien que un 62% dels consultats respondria afirmativament a la pregunta.

Pel que fa a la història de la Unió Europea, només hi ha un cas de separació voluntària de la Unió Europea: és el de Groenlàndia que es va incorporar a la Unió el 1973 com a part de Dinamarca. Després va obtenir la independència i va votar

abandonar la Unió Europea. Això va obligar a una decisió de la Unió el 1989, apartant Groenlàndia del territori de la Unió i del seu entramat legal.

L'articulat legal vigent dels Tractats de la Unió Europea preveu que qualsevol Estat membre podrà decidir, en conformitat amb les seves normes constitucionals, retirar-se de la Unió. En aquest supòsit notificarà la seva intenció al Consell Europeu. Aleshores, d'acord amb les orientacions d'aquest Consell, la Unió negociarà i establirà amb aquell estat la forma de la seva retirada, tenint en compte el marc de les seves relacions futures amb la Unió.

El Consell Europeu concretarà per majoria qualificada i prèvia aprovació del Parlament Europeu, els tipus de sortida i els nous acords amb l'Estat membre que sol·licita la retirada voluntària de la Unió. La majoria qualificada es definirà com un mínim del 72% dels membres del Consell que representi a Estats membres participants, els quals han de reunir com a mínim el 65% de la població d'aquells Estats participants.

El membre del Consell Europeu i del Consell que representi l'estat membre que es retiri no participarà en les deliberacions ni en les decisions europees del Consell Europeu o del Consell que li afecti.

Aquestes característiques establertes per la sortida de la Unió Europea es concreten el l'article 50 del Tractat Fundacional de la Unió Europea i allò que expressen en claredat és que no hi ha possibilitat d'expulsió automàtica. La sortida d'un estat membre està pautada en aquest article.

6.2.- Pot formular Espanya l'expulsió de la Unió Europea de la Catalunya independent per infracció de les normes establertes als Tractats ?.

La segona via d'expulsió potencial de la Unió Europea es que Espanya formules una petició en aquest sentit. Aleshores Espanya hauria de provar que Catalunya ha infringit de manera greu els tractats de la Unió Europea i aquesta prova l'haurien de sostenir i aprovar els altres estats membres de la Unió Europea.

El professor Carles Boix, ara docent a la Universitat de Princeton als EUA –veure el seu llibre “Cartes lanquis. Un passeig sense servituds per Catalunya i el món”, A

Contra Vent Editors, juny 2012 - en un article al diari "Ara", de data 23 d'Octubre de 2012, de títol: "Catalunya, estat de la Unió Europea?", ha recordat que el govern espanyol addueix dos articles del Tractat de la Unió Europea per impedir la secessió de Catalunya. Són els articles nº 20 i el nº 4.2.

L'article 20 diu: "Serà ciutadà de la Unió tota persona que tingui la nacionalitat d'un Estat membre". És a dir, la ciutadania europea de l'estat original se superposa a aquesta. Amb això és vol deixar clar que la Unió Europea protegeix els drets humans dels seus ciutadans i si cal àdhuc contra l'actuació política dels estats membres que no respectin els drets humans. És evident que d'aquesta regulació de l'article 20 no podem deduir res sobre la regulació d'un procés de creació d'un nou estat al si de la Unió Europea. (De la mateixa manera que tampoc des de l'article 20 del Tractat podem treure cap conclusió sobre la mateixa qüestió mirant les normes europees que regulen quants representants corresponen a cada Estat al Parlament Europeu). Com diu en professor Carles Boix, l'article 20 és irrellevant pel que fa a la qüestió que ens ocupa, és a dir, la secessió de Catalunya i la seva continuïtat o no a la Unió Europea.

L'article 4.2 diu: "La Unió Europea respectarà les funcions essencials (dels estats membres) especialment les que tenen com a objectiu garantir la seva integritat territorial". El principi d'integritat territorial té una llarga història al dret internacional. Fou a l'any 1919 quan es va crear la Societat de Nacions que aquest principi es va reconèixer formalment a l'article 10.

Fou a l'any 1986 quan el Tribunal Internacional de Justícia, va dictar sentència en una disputa territorial entre Mali i Burkina Fasso, assenyalant que el principi d'integritat territorial es dirigeix a evitar canvis de fronteres existents entre estats ja sobirans. Aquest situació podria esdevenir-se si Algèria o Mauritània, estats veïns de Marroc, aprofitessin l'emancipació del Sàhara marroquí, per canviar les fronteres actuals.

És essencial anotar que el concepte d'integritat territorial fa referència a les fronteres entre Estat ja existents i no té res a veure amb l'exercici del dret a l'autodeterminació. És essencial anotar també que aquest principi de la integritat territorial al Tractat de la Unió Europea no té res a veure amb l'article 8 de la Constitució d'Espanya que atribueix a les forces armades la missió de defensar la "integritat territorial d'Espanya".

En resum, al meu entendre és molt difícil que Espanya pugui al·legar una infracció dels tractats, per aconseguir que Catalunya sigui expulsada de la Unió Europea en cas de secessió política.

6.3.- Seria expulsada de la Unió Europea de forma automàtica una Catalunya esdevinguda independent?

Malgrat la característica indiscutible d'una Catalunya europea des de tots els punts de vista històric, cultural, econòmic, polític i social, no és possible saber des d'un punt de vista jurídic i polític, què passarà amb exactitud en l'àmbit de la Unió Europea si Catalunya esdevé un estat independent, ja que no hi ha cap precedent d'una secessió d'un territori d'un estat que ara formi part de la Unió Europea. És ben clar que a data d'avui, no hi ha en els Tractats de la Unió cap norma que estableixi què s'esdevé quan una part d'un Estat membre s'independitza. Els Tractats no diuen res sobre els processos d'ampliació interna pel fet que això de moment no s'ha produït mai i pel fet del seu caràcter excepcional.

Afirmar com faig ara jo que no hi ha mecanisme jurídic establert per a la secessió d'una part d'un Estat membre, ha de causar sorpresa a les persones que recordin les afirmacions contundents i taxatives expressades el passat mes de setembre per representants qualificats de la Unió Europea. El portaveu del Parlament Europeu, el català Jaume Duch va dir : “ si vostè se'n va d'un estat, automàticament se'n va de la Unió Europea. Després la qüestió és com torna a la Unió Europea. Per tornar a entrar a la Unió Europea, vostè – diu Duch – cal que compti amb el vot favorable de tots els estats membres”. Francesc Granell, també català, catedràtic d'Organització Econòmica Internacional a la Universitat de Barcelona i director general honorari de la Comissió Europea va dir el mateix dia: “Catalunya independent abans d'entrar a la Unió Europea – de on haurà estat expulsada automàticament-, haurà de superar el reconeixement de les Nacions Unides com estat independent, un tràmit que no serà fàcil perquè tant el Estats Units d'Amèrica com França vetaran el reconeixement de Catalunya com a membre de les Nacions Unides”. A aquestes paraules hi podem afegir les pronunciades a l'any 2012 i 2013 per alts comissaris europeus.

Les hemeroteques permeten constatar les actituds “mercenàries” de determinats personatges de la Unió Europea. Així: Joaquín Almunia, vicepresident de la Comissió

va dir el dia 22/10/ 2012: “ No és honest dir de manera taxativa que una Catalunya independent quedaria fora de la Unió Europea. El Regne Unit ha donat una lliçó de democràcia a l'Estat espanyol en l'acord pel referèndum d'Escòcia”. 4/11/2012 (tretze dies més tard Almunia va dir: “Si Catalunya s'independitza quedarà fora de la Unió Europea i els estats podran vetar-ne el reingrés. Hi ha més de 2.000 possibilitats de veto”. La Comissària europea de Justícia Viviane Reding va dir el 01/ 10/2012: “ Cap llei diu que Catalunya hagi de sortir de la Unió Europea si s'independitza”. I el 10/11/2012 (... un mes més tard) : “ Una Catalunya independent quedaria fora de la Unió Europea”. Josep Manuel Durao Barroso, President de la Comissió Europea, va dir el 30/08/2012: “ En el cas hipotètic d'una secessió de Catalunya la solució s'hauria de trobar i negociar en el marc legal internacional”. I, el 17/11/ 2012 (... dos mesos més tard): “Si Catalunya sortís d'Espanya, estaria fora de la Unió Europea. Qualsevol territori que se separi d'un estat membre hauria de començar a negociar la seva adhesió”.

Respecte als pronunciaments de les persones que he esmentat és evident que “no és honest dir de manera taxativa que Catalunya es quedaria fora de la Unió Europea” tal i com va afirmar el propi Almunia el dia 23 d'octubre de 2012.

El fet real, més enllà d'afirmacions interessades, es que la Unió Europea està immersa a l'actualitat en l'estudi de diversos dictàmens fets per expertes de reconegut prestigi internacional que consideren distintes propostes respecte a com actuar en cas de concretar-se la d'independència d'Escòcia i de Catalunya. Aquests dictàmens parteixen d'una preocupació comuna a la ciutadania europea, preocupació que és present també al Parlament Europeu i a les cancelleries d'alguns governs europeus, entre elles la del govern alemany.

Aquesta preocupació és la següent: els drets de ciutadania adquirits des de la incorporació a la Unió Europea pels ciutadans escocesos i catalans ara ja fa més vint-i-sis anys no tenen cap valor i hom pot expulsar aquest ciutadans sense més ni més?. El fet que Escòcia i Catalunya ja compleixen amb tota la legislació comunitària des de fa dècades, no mereix cap consideració a l'hora de discutir els mecanismes de permanència o reingrés a la Unió Europea? És a dir, la Unió Europea que està aportant fons a Espanya, Itàlia, Grècia, Portugal i Irlanda des de fa anys, evitant que

aquets països surtin de la zona euro, expulsarà Catalunya un dels motors econòmics destacats d'Europa?

El silenci del Tractats en aquesta qüestió de l' emancipació d'una nació sense estat que ja és membre de la Unió Europea, propicia dues lectures diferents segons que hom posi l'accent en un o altre article dels Tractats i segons es tingui o no en consideració el fet de l'actual ciutadania europea d'Escòcia i Catalunya. Hi ha una lectura que en direm “restrictiva” i una que qualificarem d’ “omnicomprensiva”.

6.3.1. La lectura favorable a l'expulsió de la Unió Europea.

La lectura restrictiva, l'anomenada *doctrina Barroso*, sosté que, segons els tractats comunitaris, com que Catalunya esdevindria un nou estat que no formaria part de la Unió Europea, hauria de sol·licitar de ser-hi admesa. Aquesta lectura és basa en una interpretació legalista extrema de l'article 49 del Tractat Fundacional de la Unió Europea (TFUE) que estipula que l'accés a ser membre de la Unió Europea requereix el vot unànim de tots els membres, inclosa el vot d'Espanya.

És cert que l'article 49 empara la tesi de que el TFUE exigeix utilitzar el principi d'unanimitat per aprovar l'entrada de nous membres i per fer els anomenats “acords associatius”, és a dir, aquells acords que estableixen institucions comunes entre la Unió Europea i els altres països signataris de l'acord. Això no vol dir que la lectura de l'article 49 així interpretat sigui la lectura “correcta”.

Un dictamen característic d'aquesta visió restrictiva és el document redactat per James Crawford, professor de la Universitat de Cambridge, i Alan Boyle, de la universitat d' Edimburg, i entregat al Parlament Britànic.

Segons aquest informe jurídic una Escòcia independent hauria de renegociar la seva pertinença a la Unió Europea i a la ONU, en un procés que trigaria anys, a més de revisar uns 8.500 tractats internacionals. Escòcia també quedaria fora del Fons Monetari Internacional i de l'organització Mundial del Comerç. També perdria els fons que Londres rep de la Unió Europea –l' anomenat xec britànic- ; hauria de renegociar els tractats agraris i es quedaria sense l'opció de tancar les fronteres dins el Tractat de Shengen.

6.3.2. Les interpretacions de Graham Avery, Roland Vaubel i David Edward, partidaris de la permanència a la Unió Europea.

Una altra lectura diferent a la restrictiva és la que es basa en la legalitat entesa de manera omnicomprensiva, perquè té en compte tots els elements que hi concorren. Aquesta lectura ha estat concretada, entre altres, pels dictàmens de Graham Avery, Roland Vaubel i David Edward.

A data 31 d'Octubre de 2012 es va fer públic un informe del Parlament Britànic a càrrec de Graham Avery, expert en ampliació europea, membre sènior del St. Anthony College d'Oxford, director general honorari de la Comissió Europea i Assessor sènior del 'European Policy Centre. Avery ha treballat durant quaranta anys tant per al Ministeri Britànic d'Afers Exteriors com per a la Comissió Europea.

Aquest informe, publicat a la web del Parlament de Westminster, porta per títol: "Les implicacions en política exterior de i per a una Escòcia separada" (veure traducció catalana al diari digital Vilaweb). L'objectiu de l'informe és "clarificar el procediment a través del qual, després d'un referèndum en el que el poble escocès voti a favor de la independència, Escòcia podria esdevenir membre de la Unió Europea". És a dir, l'informe es centra en la qüestió de quin seria el procediment d'adhesió d' Escòcia i, a més, discuteix qüestions més amples, com ara els termes en els quals Escòcia en seria membre o l'actitud dels membres de la Unió i les seves institucions.

Aquest informe destaca que " des del punt de vista polític Escòcia ha format part de la Unió Europea des dels inicis, i els cinc milions d' escocesos han adquirit drets com a ciutadans europeus. Si volguessin seguir dins la Unió és molt difícil pensar que se'ls demanés marxar i després demanar l'entrada de la mateix manera que ho haurien de fer els ciutadans d'un país que no n'és membre, com ara Turquia. Això es pot explicar amb un altre exemple: si Valònia i Flandes es posen d'acord per trencar Bèlgica seria inconcebible que altres membres de la Unió exigissin a onze milions de persones abandonar la Unió i després tornar a demanar l'entrada ". Per tant, des del punt de vista polític i també pràctic no es pot exigir als escocesos abandonar la Unió i demanar després la readmissió.

L'informe indica que els arranjaments que haurien de posar-se en marxa després del referèndum i de forma simultània a la concreció de la independència per a que Escòcia sigui part de la Unió Europea. Aquests arranjaments es concretarien en un procediment simplificat per a les negociacions i no el procediment tradicional utilitzat quan hi ha l'adhesió de països que no en son membres.

L'informe indica que els principals actors en els negociacions durant el procés serien els vint-i-vuit estats membres i el govern escocès. “Cal destacar que en aquesta situació el govern d'Escòcia – que encara no seria un estat independent - no podria presentar una petició per ser membre d'acord amb l'article 49 del Tractat. Però podria indicar la seva voluntat de continuar dins la Unió Europea, i això podria obrir negociacions per un marc adequat per preparar els corresponents canvis en els tractats”

Mantenir Escòcia com a membre de la Unió requeriria un canvi dels tractats europeus però només per donar a Escòcia representació a les institucions de la Unió Europea. És a dir, el nombre de membres per a Escòcia al Parlament Europeu, els vots del Consell de Ministres, etc.

L'informe recorda que “ pel que fa a les polítiques i la legislació europea els ciutadans escocesos poden esperar de forma legítima que es mantindrà *l'statu quo* pel que fa a les condicions econòmiques i socials. No caldrà, per exemple, renegociar l'aplicació a Escòcia de polítiques europees sobre medi ambient, transport, agricultura, etcètera: seria suficient transposar *mutatis mutandis* la situació que ja hi ha a Escòcia dins el Regne Unit.

El passat mes de setembre es va fer públic un extens dictamen del professor Roland Vaubel que és catedràtic a la Universitat de Mannheim i assessor del Ministeri d'Economia del govern alemany. El dictamen que porta per títol “L'economia política de la secessió a l' Unió Europea” analitza els processos d'independència a l'Europa occidental i posa l'accent sobretot en els casos d'Escòcia i Catalunya.

Segons Vaubel “garantir el dret de secessió és la manera de fer que unitats polítiques s'adeqüin a allò que volen els seus ciutadans, doncs el que ha donat forma a les

fronteres actuals son, sovint, els accidents en la descendència dinàstica o bé les conquestes militars brutals”.

Vaubel considera que les regles de secessió s’han d’acordar i aplicar-se internacionalment, de tal manera que l’estat escindit tingui l’obligació de respectar les minories i de mantenir la llibertat de circulació de capitals i mercaderies. Y també faci explícites les regles sobre com s’han de negociar els actius i passius del dos estats resultants del procés.

Vaubel és conscient que en els casos de secessió no pot haver-hi, ara per ara, un àrbitre polític imparcial pel fet que “ les organitzacions internacionals tenen interès en la centralització. Son institucions esbiaixades contra la secessió”. I critica les declaracions dels principals dirigents de la Unió Europea com ara Prodi, Barroso, Van Rompuy ja que “ la seva posició no té fonament d’acord amb els tractats europeus. Tampoc hi ha precedent en la legislació de la Unió Europea. Aquests qüestions tampoc s’ha resolt mai en cap dels acords de la ONU “

Vaubel és partidari de seguir la solució que ofereix la Convenció de Viena en aquests casos, és a dir que els tractats vigents en el moment de la secessió continuïn vigents en tots els estats que es deriven del procés. I diu: “ Si Catalunya es separa d’Espanya i Escòcia del Regne Unit, tots continuaran formant part de la Unió Europea. Tant l’estat escindit com l’altre hauran d’acordar com es reparteixen els drets i les obligacions. Si no compleixen les obligacions tant l’un com l’altre podran ser expulsats de l’organització internacional. Y sempre podran renegociar amb els demés membres de la Unió Europea , quan ho estimin oportú, les seves obligacions.”

En un apartat del dictamen es rebutja algunes objeccions que sovint es fan contra la secessió, com ara per exemple que no es respectaran els drets de les minories. “ No hi ha cap raó per suposar que la majoria de la gent a la zona secessionista sigui menys tolerant que la majoria de la gent de l’estat predecessor. Al contrari, com que l’estat escindit és més petit que no pas el predecessor, a les minories en aquest nou estat els hi serà més fàcil de sortir i és més probable que siguin tractades amb més tolerància que no les minories en l’estat predecessor”. Per a ell “ no hi hauria problemes d drets humans si Escòcia, Catalunya, País Basc, Galícia, Flandes, Còrsega, el Sud del Tiról o la Macedònia grega, s’ independitzessin”.

“L'article 2 del Tractat Fundacional de la Unió Europea protegiria les minories amb més eficàcia si obligués als Estats membres a garantir el dret de secessió de les seves regions, de la mateixa manera que l'article 50 assegura als estats membres anar-se'n de la Unió”. I en aquest sentit recorda que hi ha molts estats - entre els que no hi ha Espanya- que respecten els drets de les minories justament perquè “son països que deuen la seva existència a la secessió: Suïssa (1291), Suècia (1524), Països Baixos (1579), Grècia (1827), Bèlgica (1831), Noruega (1905), Finlàndia (1917), Irlanda (1992/1944), Islàndia (1944), els països del Bàltic, Estònia, Letònia i Lituània (1990), Eslovènia (1991), Croàcia (1991), Bòsnia-Herzegovina (1992) i Montenegro (2006)”.

Un altre opinió rellevant en l'àmbit de les lectures omnicomprendives és l'article de David Edward de títol “El dret a la Unió Europea i la separació d'estats membres” publicat a la revista Fordham International Law Journal. Edward fou el jutge britànic del Tribunal Europeu de Primera Instància entre el 1989 i el 1992 i del Tribunal Europeu de Justícia entre el 1992 i el 2004. És catedràtic emèrit de la Universitat d'Edimburg i es declara “ unionista moderat” que aborda la qüestió de la independència amb “respecte” als punts de vista del separatistes escocesos.

Atès que els tractats no preveuen com s'afrontarà el cas de separació d'una part d'un estat membre, Edward opina que la resposta s'ha de buscar en l'esperit del dret comunitari. En cas que això fos impossible s'hauria de recórrer al dret públic internacional pel que fa a les doctrines de secessió d'estats.

Edward critica l'anomenada *doctrina Barroso* d'expulsió automàtica, aportant diversos arguments. Recorda, en primer lloc, que el dret comunitari sí que regula com s'ha de procedir quan un estat membre vol sortir de la Unió Europea. Com he vist, a l'anterior apartat 6.1 el procés mai és immediat. L'article 50 estableix el mecanisme d'aquest procés. Edward remarca que si la tesi Barroso es compleix, l'estat que s'independitza, amb els seus ciutadans i l'àrea territorial i marítima quedaria ens una “llimbs legals” en relació a la resta de la Unió Europea fins que no es negocia un nou tractat d'adhesió. De la nit al dia, per exemple, les aigües marítimes entre Escòcia i Noruega no serien competència de la Unió Europea amb tots els problemes de seguretat que això comportaria. Si Flandes i Valònia acordessin l'extinció del Regne de Bèlgica la

doctrina Barroso suggeriria que les institucions europees, fins i tot el mateix despatx del president de la Comissió, es trobarien en un tercer país.....

Per a Edward no és comprensible que els redactors del Tractats hagin previst una negociació prèvia en cas de retirada i, per contra, en el cas d'independència només resti l'expulsió automàtica. El Tractat de Lisboa assumeix que la Unió Europea es funda en el respecte a la "dignitat humana", la "llibertat" i la democràcia", segons es concreta a l'article 2. Per tant, diu Edward si una majoria vota a favor de la independència , " és difícil veure per què aquests valors fonamentals no haurien de ser respectats". Subratlla, a més, la contradicció entre el fet que la Unió Europea obri les portes a petites nacions de l'est i del centre d'Europa i les tanqui de cop a "aquells que es consideren nacions sense estat a l'Europa occidental". Assenyala igualment que la independència lliga amb el principi de subsidiarietat.

Per a nosaltres es interessant la diferència que Edward estableix entre el cas català i els casos d 'Escòcia o Flandes. Atès el rebuig amb que el govern espanyol afronta les reivindicacions catalanes sota l'empara de la Constitució, Edward opina que és difícil trobar una "solució acceptable" sobre la independència de Catalunya sense " una negociació en la qual la Unió Europea por reclamar raonablement tenir un paper a jugar".

A continuació considero l'anàlisi que el catedràtic català Carles Boix fa de l'article de David Edward i la pròpia opinió de Boix sobre aquest procés d'emancipació interna d'una nació sense estat dins una estat membre de la Unió Europea.

7-La reflexió del professor Carles Boix respecte a l'article de David Edward . Els articles 2, 4.3, 49 i 50 del TFUE.

Carles Boix, catedràtic a la universitat nordamericana de Princeton, ha remarcat, amb encert, en diverses ocasions que no correspon als membres de la Comissió Europea ni als Parlamentaris europeus interpretar les lleis. Aquesta funció, si s'escau, correspon al Tribunal de Justícia de la Unió Europea, com ho va fer el Tribunal Suprem del Canadà, a petició del Parlament canadenc, sobre el cas del Quebec.

Com diu Carles Boix en un article al diari “ARA” publicat el dia 5 de novembre d’enguany sota un títol ben explícit : “L’ Article 50”, “ el que més s’acosta a una interpretació jurisprudencial sobre aquesta qüestió és, ara per ara, un article publicat per David Edward, ex jutge del TJUE i, segons les seves paraules, “unionista moderat”, al *Fordham International Law Journal* aquest juliol. Com recorda Edward, el TJUE va aclarir (quan era Tribunal de Justícia de la CEE, a la sentència Van Gend&Loos) que el dret europeu té com a subjectes tant els estats membres com els ciutadans d’aquests estats. I que si els tractats no regulen una matèria expressament, cal acollir-se al seu esperit i a la seva estructura general per resoldre els problemes que se li plantegin a la UE “.

Per això – prossegueix Carles Boix “ davant de processos com l’escocès o el català, cal aplicar, en primer lloc, l’article 2 del Tractat de la Unió Europea (TUE), que estableix que la UE està fundada en el respecte per la “dignitat humana, llibertat, democràcia (...) i els drets humans, inclosos els drets de persones que pertanyen a minories”. En aquest sentit, l’article 2 manté una certa proximitat amb l’article 1.1 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (ratificat per Espanya l’any 1977), que reconeix el dret d’autodeterminació del pobles. I cal, en segon lloc, recórrer a l’article 4.3 del TUE, que estableix que, d’acord amb el principi de cooperació sincera, la Unió i els seus estats membres s’ajudaran entre si “ amb un respecte mutu complert “ i “ evitaran prendre cap mesura que pugui fer perillar l’ assoliment dels objectius de la Unió “.

Carles Boix escriu que “ La *doctrina Barroso* (i els diversos articles que els moderats catalans i espanyols han escrit als diaris) es basa en utilitzar l’article 49, que demana un acord unànim per admetre un nou estat, per concloure que els tractats deixarien d’aplicar-se a la part d’un estat membre que es declarés independent. Edward recorda, però que el problema és que després de l’article 49 hi ha, efectivament, l’article 50. I l’article 50 indica que si un estat membre volgués sortir de la UE, primer hauria de notificar-ho al Consell Europeu, i que sota la direcció d’aquest òrgan, la UE hauria de negociar els termes de la sortida. L’acord de sortida exigiria l’aprovació del Parlament i la majoria qualificada del Consell. I els tractats deixarien d’aplicar-se en la data especificada a l’acord negociat. Tanmateix, en el cas de haver-hi acord, només se suspendrien dos anys després de la notificació de la voluntat de sortida”.

“Un cop considerats conjuntament els articles 49 i 50 - que en cap cas regulen explícitament un cas d’ “ampliació interna” a la UE – la *doctrina Barroso* deixa de ser raonable. Davant d’un supòsit d’autodeterminació, conclou el jutge Edward, l’exclusió d’un nou estat és discutible i, en tot cas, no podrà ser mai automàtica. Primer, perquè els principis de la UE impedeixen castigar aquells que voten democràticament. Segon, per raons pràctiques: si l’article 50 imposa un procés de negociació i si estableix un termini de dos anys (en cas de desacord) és perquè la UE és un sistema normatiu extraordinàriament complex i delicat”.

“La negociació hauria de fer-se, a més a més, de forma cooperativa i amb bona fe perquè “ mantenir la integritat política i territorial de la UE i els drets adquirits dels seus ciutadans és més importat que l’acceptació cega de doctrines discutibles de dret internacional públic. Aquesta realitat, acaba Edward, hauria d’estendre’s a Catalunya fins i tot si Espanya considerés la separació de Catalunya com a constitucionalment impossible”.

Fins aquí una síntesi de l’article del professor Carles Boix.

8.- Els tres escenaris de la Catalunya independent en relació a Europa i a la Unió Europea. El paper de la negociació política a partir del fet que els Tractats no diuen res respecte d’una secessió interna.

Un fet polític de tant transcendència per a l’ Unió Europea com seria la independència d’Escòcia i/o de Catalunya no poden ser considerats només des del prisma legalista reductiu. La legalitat establerta al TFUE permet una negociació política al mes alt nivell entre totes les instàncies implicades. I és molt probable que en aquestes negociacions imperi la defensa dels interessos compartits, feta des del realisme i el pragmatisme. Es possible que el legalisme extrem i reductiu quedi fora de joc a l’hora de la veritat.

Així, en front del legalisme reductiu extrem, hom pot recordar el pragmatisme mostrat per la Unió Europea en un cas no previst pel Tractat com fou la reunificació alemanya de l’octubre de 1990. Malgrat l’inicial i dura negativa de França i Gran Bretanya, la nova Alemanya va continuar essent membre de l’ UE sense estar obligada al reingrés. Estem parlant de la integració formal dels 16 milions d’habitants d’Alemanya de l’Est,

un territori amb una estructura econòmica marcada per més de 40 anys de planificació centralitzada, amb lleis i institucions ben poc homologables a les de la Unió Europea. És a dir, una situació política i econòmica ben allunyada de les condicions per a una admissió a la Unió Europea

No tinc cap dubte que la clau de volta d'una situació nova i que no s'ha presentat mai com seria la independència d' Escòcia i de Catalunya, residirà en la negociació política que serà possible a partir de la lectura de la legalitat omnicomprendiva. Aquesta negociació s'iniciarà al moment d'un resultat favorable al si per la independència o be si hi ha una declaració unilateral i finalitzarà després de mesos i mesos de converses, negociacions i contrapartides. És previst que en el cas d'Escòcia el procés negociador tingui una durada de 18 mesos. És a dir, si el dia 18 de setembre de 2014 hi ha un si favorable a la independència, el nou estat escocès independent s'esdevindria un fet al voltant del març del 2016, en cas d' haver-se aconseguit acords que puguin subscriure el Regne Unit, la Unió Europea i Escòcia.

La Unió Europea hi jugarà el seu parer malgrat hom digui una i altre vegada que no interfereix en la problemàtica interna del estats membres. Només en un cas, la Unió Europea no jugarà cap paper: si, abans de la independència d'Escòcia a l'horitzó del 2016, el Regne Unit fa un referèndum sobre si els britànics volen continuar essent membres de la Unió Europea i guanya la majoria dels que volem sortir de la Unió Europea. En el cas espanyol la Unió Europea no hi jugarà cap paper si el govern espanyol opta per suprimir l'autonomia política de Catalunya o, també, si Espanya deixia de ser un Estat membre de la Unió Europea per decisió política de Madrid. Quan hom parla de les incerteses que acompanyen el procés català cap a la independència política, caldria també recordar les constants incerteses que envolten la política espanyola. No sabem si Espanya serà de per vida membre de la Unió Europea.

Segons el meu parer i pel que fa a Catalunya, si hi ha negociació política perquè triomfa el si a la consulta o be per la via d' una declaració parlamentària d'independència, aquesta negociació es plantejarà al voltant de tres escenaris possibles:

- Primer escenari: Una integració plena i simultània de la Catalunya independent És a dir Catalunya és un nou estat membre de la Unió Europea quan culmina la negociació política.

- Segon escenari : La negociació política no aconsegueix establir que formalment Catalunya sigui membre de la Unió Europea, però hi continua estant de facto. És a dir, aquest escenari estalvia al govern espanyol signar el mateix dia la independència política de Catalunya i la declaració d'un nou Estat membre de la Unió Europea.

-Tercer escenari: La negociació política acaba en un bloqueig d'Espanya i altres Estats a la incorporació de Catalunya a la Unió Europea, un bloqueig que dura *sine die*.

Els tres escenaris perfilats també requereixen, com a condició *sine qua non* de la seva possibilitat, que la independència de Catalunya es produeixi sense conflicte d'ordre públic significatiu ni fractura social rellevant; és a dir, només hi ha tensió democràtica i pacífica entre els governs català i espanyol i, com he dit, hi ha participació mediadora de la Unió Europea., *de facto* encara que no *de jure*.

En els apartats que segueixen d'aquest Document de Treball em centraré en les conseqüències econòmiques d'una negociació política, que acaba en un bloqueig *sine die* d'Espanya i altres països a una Catalunya independent membre de la Unió Europea. I, per tant Catalunya és independent però no és membre de la Unió Europea. Crec que analitzar aquesta situació ens convé molt en aquest moment més enllà de si això és conseqüència inevitable de l'ordenament jurídic de la Unió Europea- cosa que jo no crec de cap manera que sigui així, com ja he demostrat - i més enllà de las probabilitats de que aquest escenari sigui el mes plausible.

Jo crec que l'escenari d'una Catalunya independent membre de la Unió Europea de forma simultània a la independència política o be un escenari d'una Catalunya que és reconeguda membre de fet però no de dret en un període transitori, responen millor a la confluència d'interessos que tindrien Espanya, la Unió Europea i la Catalunya independent. Aquests dos escenaris son, en la meva opinió més probables que no pas l'altre escenari del bloqueig indefinit. Tanmateix com diu el títol del Document de

Treball analitzaré l'escenari de la Catalunya independent no membre de la Unió Europea.

I permetin-me anotar una objecció que sovint no s'esmenta. Tot això comença quan l'Estat espanyol reconeix Catalunya com un estat independent. Si no ho fa, si no reconeix la nova Catalunya independent, la Unió Europea continuarà considerant que els ciutadans catalans i l'economia catalana tenen els mateixos drets i deures que els membres de la Unió Europea. És a dir, si la resta d'estats membres de la Unió Europea continuen reconeixent la sobirania espanyola sobre el territori i la població de Catalunya, no pot aconseguir-se l'expulsió automàtica de la Unió Europea. Més encara, perquè Espanya pogués expulsar de la Unió Europea una Catalunya no reconeguda com a estat independent per la resta dels estats, hauria de modificar els tractats i excloure el territori de Catalunya de la seva aplicació, cosa que requeriria la unanimitat dels estats membres. Així, doncs, és impossible que passin dues coses alhora: no ser reconeguts com a estat polític membre de la Unió Europea i alhora ser expulsats de la Unió Europea. Aquesta objecció és sovint oblidada pel contrari a una consulta pel dret a decidir.

9.- El moment més delicat: la negociació d'actius i passius amb el govern espanyol. La qüestió del deute públic amb el Regne d'Espanya.

He destacat que el rovell de tot plegat respecte als escenaris dibuixats: el d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea; o bé d'una Catalunya membre de facto però no de fet; o bé membres de ple dret de manera immediata, el moment clau és la negociació política iniciada l'endemà del referèndum positiu o de la declaració unilateral i fins al moment d'aprovació de la nova Constitució catalana.

L'any passat vaig dir que "quan els catalans hem negociat els tres darrers estatuts d'Autonomia amb l'Estat espanyol, el 1932, el 1979 i el 2006, hem comès el mateix greu error de base. Hem volgut obtenir les màximes competències per a la Generalitat i no hem pogut posar alhora en el mateix pla de la negociació el tema dels diners a rebre per finançar-nos adequadament. Com que la batalla per aconseguir competències és molt i molt dura, sempre hem deixat per al final de la negociació el tema del finançament de la Generalitat. I per no perdre les competències adquirides, en el darrer moment, hem cedit en el tema del finançament. El dilema era dramàtic i

ara és fàcil dir allò que calia haver fet: amb aquest finançament no agafarem les competències que tant volem adquirir.”

“És molt probable que els representants de l'Estat espanyol plantegin un dilema també tràgic als interlocutors catalans del nou Estat independent, però a l'inrevés pel que fa a les pressions dels uns i dels altres. Els del govern de Madrid, en el moment de no retorn final de la independència política de Catalunya, voldran aconseguir un acord que concreti el màxim de passius i d'obligacions financeres per a Catalunya i oferiran el mínim d'actius i d'ingressos per a Catalunya. Si considerem que el preu de la independència s'ho val i per això ens carreguem de deutes i passius massa elevats, farem molt feixuga la nostra arrencada econòmica al moment de la independència.

Hem de capgirar d'arrel els termes històrics de la negociació. Abans l'Estat espanyol deixava per al final de la negociació la qüestió dels diners i del finançament de la Generalitat, i nosaltres ho acceptàvem per salvar les competències estatutàries tant costosament adquirides. Ara l'Estat espanyol, a partir de la constatació del fet irreversible de l'emancipació política de Catalunya, tindrà molta pressa per guanyar la partida de més passius per a nosaltres i més actius també per a ells. Doncs bé, ara nosaltres no hem de tenir cap pressa en aquesta qüestió dels actius i passius malgrat que cerquem recuperar la independència política perduda des del 1714”. Fins aquí les meves paraules de l'any passat.

Un dels passius més pesants que té el Regne d'Espanya i que voldrà traspasar en una part a la Catalunya independent serà l'endeutament estatal contret . El PIB espanyol no creix i l'endeutament augmenta fins al punt que pot arribar a suposar més del 100% del PIB. A aquest PIB espanyol hi contribueix Catalunya amb el 19% l'economia catalana, de manera que una Catalunya independent comportarà una disminució significativa del PIB espanyol de l'ordre d'uns 210.000 M €. Si la Catalunya independent no es queda una part substancial d'aquest endeutament del Regne d'Espanya el percentatge de deute sobre el PIB serà un dels més alts del món de l'ordre del 120% i amb tendència a créixer imparablement.

En aquest tema del repartiment de les càrregues de l'endeutament financer, l'Estat espanyol tindrà en la Unió Europea un formidable aliat. Els creditors europeus d'Espanya mobilitzaran els seus respectius estats per tractat d'evitar que l'escissió de

Catalunya posés en perill la recuperació del seus crèdits. Allò que molt probablement voldran aquests creditors és que Catalunya independent es quedi al menys amb un 19% del deute espanyol. Espanya i la Unió Europea saben que l'economia catalana amb un endeutament actual del 25% sobre el PIB pot sobrecarregar-se amb una part del deute espanyol i continuar essent una economia prou solvent. L'economia espanyola sense l'economia catalana no pot suportar la totalitat actual de l'endeutament del Regne d'Espanya i això posa en perill l'estabilitat de la pròpia zona euro.

Tal vegada vostès es preguntin quina seria la part de l'endeutament de l'estat espanyol que la Catalunya hauria d'assumir en justícia i quina no ens correspon de cap manera. Aquest és una bona pregunta que no té una resposta clara.

El criteri establert a la convenció de Viena del 1983 sobre deutes de l'estat estableix, en primer lloc, que aquests deutes estatals són els contrets amb subjectes de dret internacional i no pas amb particulars. En segon lloc, estableix el criteri que els deutes de l'estat predecessor passen a l'estat successor en una proporció "equitativa". I entén per proporció equitativa els béns, drets i interessos que passen a l'estat successor en relació amb el deute de l'estat. Segons la convenció de Viena el criteri de repartiment no seria el PIB (en el nostre cas el 19%), ni la població (16%), sinó la proporció de béns, drets i interessos que passen a Catalunya. Els béns que passarien a Catalunya serien els béns immobles (edificis, infraestructures) situats al territori de Catalunya, els béns mobles vinculats i els béns mobles i immobles situats fora de Catalunya "en una proporció equitativa". Assumint que solament passarien a Catalunya els béns situats a Catalunya, el criteri de repartiment que s'adequaria millor als criteris a la convenció de Viena de 1983 seria el percentatge d'inversions executades aquests darrers anys. (veure Vicenç Aparicio, Vilaweb, 30 de setembre 2013 i Albert Pont, capítol 1 del llibre "Addendum" L'endemà de la independència, Viena Edicions, 2013).

Malauradament aquests criteris de la Convenció de Viena de 1983 no estan aprovats i serà la negociació política qui fixarà els criteris de repartiment del deute. Si la Unió Europea ofereix a la Catalunya independent un estatus jurídic de membre de ple dret de forma immediata o diferida en el curt termini- dos escenaris que ja hem esmentat- tindria més força per pressionar a Catalunya respecte a assumir de l'ordre del 19 % de l'endeutament públic espanyol. Aquest força és redueix significament si la proposta

és una Catalunya independent no membre de la Unió Europea només amb l'euro com a moneda oficial. La Unió Europea i nosaltres sabem que no podem arrancar la independència sense l'euro com a moneda oficial i única ja que en la transició no podrem tenir una moneda pròpia. Aquesta qüestió l'he analitzada a l'apartat 6 d'aquest Document de Treball.

Dit això, quina força té la Unió Europea per obligar Catalunya a signar un acord que comporti assumir el 19% de l'endeutament espanyol, quan la única oferta és la de tenir l'euro i no ser membre de la pròpia Unió, *ad infinitum*?

10.- El dèficit fiscal de Catalunya respecte a Espanya desapareix amb l'Estat independent.

Allò que sí capgira de manera substantiva la situació de l'economia catalana és el propi fet polític de la independència, sigui o no Catalunya membre de la Unió Europea.

Al Document de Treball "Catalunya independent: què passa amb l'economia?" de data 16 de novembre de 2012, ja vaig assenyalar que en una Catalunya considerada un nou estat polític apareixen dues realitats de gran impacte sobre l'economia catalana.

La primera realitat és que en el nou estat independent l'economia catalana recupera una part de la seva riquesa en forma de dèficit fiscal i alhora que desapareix el dèficit fiscal apareixen nous costos relacionats amb una estructura política d'estat, costos d'estat que ara suporta l'estat espanyol. La segona realitat és que el nou estat català pot fer una política adient a les necessitats de l'economia i la societat catalanes.

Pel que fa al primer tema, el del dèficit fiscal, és a dir la diferència entre els impostos pagats pels catalans a l'Estat espanyol i que no retornen sota cap concepte a Catalunya, en el nou Estat català deixa de tenir sentit aquesta qüestió. S'ha tallat el nus gordià del dèficit fiscal i no hi ha relació fiscal amb l'Estat espanyol, com no n'hi ha amb l'Estat portuguès o l'Estat francès. Parlo de dèficit fiscal i no pas de dèficit pressupostari i parlo només de relació fiscal ja que certament i per fortuna hi ha una intensa relació comercial, financera i de serveis entre el regne d'Espanya i la Catalunya independent fora d'Espanya.

Respecte al tema del dèficit fiscal, permetin-me fer un incís. No es creguin als qui diuen que no hi han balances fiscals territorials perquè els territoris no paguen impostos sinó que els paguen els ciutadans o les empreses. Hi ha publicades balances fiscals territorialitzades a Austràlia, Estats Units, República de Mèxic, Canadà, Bèlgica, Alemanya, Itàlia, Espanya, Catalunya i a d'altres països. Les balances fiscals son imprescindibles per analitzar amb rigor quin territori és solidari amb quin altre, amb quina quantia es concreta aquesta solidaritat, durant quant de temps i per què té sentit la solidaritat fiscal o bé, malauradament, no té cap eficiència econòmica aquesta solidaritat.

No donin tampoc cap credibilitat als qui diuen que les balances fiscals a Espanya son un càlcul interessat dels economistes catalans. Hi ha balances fiscals fetes a Espanya per diversos organismes públics i privats, i fins i tot una del Ministerio de Hacienda de España de l'any 2008 encarregada al Instituto de Estudios Fiscales i referida als resultats del dèficit fiscal de l'any 2005. El càlcul del govern espanyol deia que Catalunya va aportar aquell any 2005, un total de 14.807 milions d'euros, equivalent al 8,7% de la nostra riquesa produïda aquell any mesurada en termes de PIB. El govern de l'Estat espanyol té un manament del Congrés dels Diputats per actualitzar les balances fiscals ajustades per al cicle econòmic a l'any 2009 amb encàrrec a l'Institut d'Estudis Fiscals. La moció aprovada el 29 de març de 2011 instava al govern a publicar els resultats quatre mesos després de la liquidació del model de finançament; aquesta liquidació va tenir lloc el juliol de 2011. Fins a aquest moment no hi ha hagut cap estudi publicat pel govern espanyol amb el càlcul de les balances fiscals de les comunitats autònomes més enllà del 2005.

Tampoc donin crèdit als qui diuen que els càlculs interessats dels economistes catalans falten a la veritat per dues raons: perquè fan uns càlculs diferents a les balances fiscals catalanes respecte a la metodologia de les balances fiscals a d'altres països; i perquè son uns demagogs quan afirmen que el dèficit fiscal de Catalunya és històric, és desmesurat, és insostenible i és injust. Per desgràcia nostra és un fet provat que Catalunya pateix una reiterada balança fiscal negativa de greus conseqüències en el benestar dels catalans, en termes de sanitat, educació i prestacions socials; dèficit que, a més, ha col·lapsat de manera greu les possibilitats de creixement de l'economia catalana. Això ho afirmen economistes competents, catalans o no, més enllà de les seves conviccions liberals, socialdemòcrates, socialistes o comunistes; amb

independència de la seva afiliació en un o altre partit polític si és que tenen alguna adscripció política; i més enllà de si son o no partidaris de la independència política de Catalunya.

Hi ha polítics i economistes que diuen que el tema del dèficit fiscal té solució en el marc institucional espanyol reformat en profunditat i que, per tant, no cal assolir un Estat independent d'Espanya. Enfront d'aquesta respectable opinió és imprescindible recordar que el problema del mal finançament de les institucions públiques catalanes i de l'endarreriment de l'economia catalana per causa del dèficit fiscal, és un tema que ve de molt lluny i que mai ha tingut una solució mínimament satisfactòria.

El pedagog arenyenc Francesc Flos i Calcat ja en parlava en el seu llibre "Geografia de Catalunya" que és de l'any 1896 i n'apuntava les solucions. Les Bases de Manresa de la Unió Catalanista ho reflectien a l'articulat de la seva Constitució Regional Catalana del març de 1892. L'Estatut de Núria del 1932 va plantejar una solució federal al problema de les finances públiques catalanes i el Congreso de los Diputados de la República espanyola va rebutjar en rodó la proposta. L'Estatut de Sau del 1979 va rebaixar el to respecte les formulacions de l'Estatut del 1932, però va voler assentar, sense èxit, una base de mínims per a les finances de la Generalitat. Des del 1980 la Generalitat de Catalunya ha patit pel fet d'haver rebut unes competències amb un finançament inadequat "segons el cost efectiu dels serveis traspassats", cosa que l'ha abocada a l'endeutament. El darrer Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006, amb plantejaments inferiors al primer Estatut aprovat el 2005, ha estat laminat de soca-rel per la sentència del Tribunal Constitucional del juny de 2010. (Veure l'Annex nº 2 d'aquest Document de Treball)

Els cinc acords signats entre els governs de la Generalitat i els de l'Estat espanyol en matèria de finançament autonòmic entre 1984 i 2009 han fet passes positives però no han aconseguit disminuir el dèficit fiscal final de l'ordre del 8% anual del PIB, segons el mètode del fluxe-monetari i del 6,5% segons el mètode del fluxe-benefici. (Veure a l'Annex nº 1 d'aquest Document de Treball, l'anàlisi del darrer acord de finançament autonòmic del 2009 en relació a l'Estatut d'Autonomia del 2006).

L'Acord del Parlament de Catalunya de juliol del 2012 anomenant Pacte Fiscal ha estat rebutjat pel Govern espanyol per "inconstitucional" i per "impropi" en tant que "insolidari" en temps d'aguda crisi econòmica.

La gravetat d'aquesta no solució històrica als problemes del crònic dèficit català explica que una part molt important de la societat catalana, al voltant del 80%, ha qualificat aquest qüestió com el tema més prioritari a resoldre. I ha quallat també la opinió que sense resoldre aquest tema la sortida a la crisi econòmica ni tant sols es pot enfocar amb mínimes possibilitats de reeixir. No és possible continuar any darrera any, lliurant impostos a l'estat espanyol i que de cada 100 euros només retornin 57 euros; és a dir que 43 euros de cada cent es fonen sense cap contrapartida. L'economia catalana no és viable en l'actual model de relació política amb l'Estat espanyol.

Aquesta qüestió del dèficit fiscal que pateix Catalunya, tornarà a estar sobre la taula quan l'estat espanyol publiqui ben aviat les seves anunciades balances fiscals. Jo crec necessari insistir que la independència política acaba d'una vegada amb les balances fiscals i amb el dèficit o superàvit fiscal dels uns i dels altres. I recordar que la relació fiscal de Catalunya amb Espanya no s'acaba si el model polític és unitari descentralitzat, federal o confederal. Només s'acaba amb la independència política.

11.- Catalunya és contribuïdors neta a la Unió Europea.

Pel que fa a la relació fiscal amb la Unió Europea, si Catalunya fos un nou estat membre hauria de contribuir a finançar el pressupost comunitari i, alhora, es beneficiaria de les polítiques de despesa comunitàries.

Els ingressos del pressupost de la Unió Europea provenen de tres fonts: els recursos propis específics, que inclouen bàsicament els drets de duanes i que constitueixen veritables impostos comunitaris; els recursos de l'IVA que s'obtenen mitjançant l'aplicació d'un tipus impositiu a una base determinada de manera uniforme per a tots els estats; i els recursos derivats de la renda nacional bruta i que es calcula mitjançant l'aplicació d'un percentatge proporcional a la renda dels estats membres. Aquest tercer tipus de recurs, el de la renda nacional bruta, és de llarg, el qui aporta més ingressos al pressupost comunitari.

Pel que fa a les despeses, les principals polítiques del pressupost de la Unió Europea són dues: la cohesió, amb als fons estructurals, fonamentalment el Fons especial de Desenvolupament econòmic regional (FEDER) i els Fons Socials Europeus (FSE). La resta de partides del pressupost de despesa son mes reduïdes i destaquen les de recerca i desenvolupament, ensenyament, medi ambient, cultura, energia i accions exterior. La Unió Europea també te despeses de funcionament de les seves institucions: Parlament, Comissió, Consell Europeu, etc.

De fet, actualment Catalunya ja té aquestes relacions pressupostàries amb la Unió Europea, tot i que no són relacions directes sinó que s'articulen a través del govern central espanyol. Com diu la professora Marta Espasa – veure al diari ARA de data 23 de setembre de 2013, l'article "Catalunya: contribuent neta a la UE", "els efectes del pressupost de la Unió Europea sobre Catalunya són conseqüència de la conjugació del sistema de finançament i de les polítiques de despesa. Així, Catalunya contribueix a finançar el pressupost comunitari en la mesura que suporta els diferents ingressos comunitaris, i rep recursos procedents de la Unió Europea en la mesura que es beneficia de les diverses polítiques comunitàries".

Segons un estudi del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, publicat aquest mes de setembre, des de l'entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea l'any 1986, Catalunya ha fet aportacions netes positives a la Unió Europea. És a dir, els ingressos comunitaris derivats de les aportacions dels ciutadans catalans han superat les despeses que la Unió Europea ha destinat a Catalunya. Espanya, en canvi és receptora neta de recursos europeus.

Analitzant les estadístiques publicades per la Generalitat es pot constatar que entre 1986 i 2006, vint anys, per cada euro que Catalunya ha aportat a la Unió Europea, només li han retornat 0,59 cèntims d'euro. Els 41 cèntims restants s'han distribuït entre altres territoris receptors nets de la Unió. En el mateix període, Espanya ha rebut 1,64 euros per cada euro aportat, és a dir, s'ha beneficiat de 64 cèntims addicionals procedents d'altres territoris. Catalunya genera al voltant del 18,5% dels recursos que Espanya aporta a la Unió Europea, però a l'hora de repartir, només rep el 6,4% dels fons europeus.

Com diu la professora Marta Espasa a l'article esmentat "Catalunya: contribuent net a la UE" són tres les causes que expliquen aquest dèficit fiscal:

- Com que Catalunya és una regió rica dins l'estat espanyol, suporta en més quantitat els ingressos comunitaris.
- Com que Catalunya presenta un nivell de renda per càpita superior a la mitjana comunitària, això comporta que estigui exclosa de ser regió objectiu prioritari dels fons estructurals.
- Com que l'agricultura, la ramaderia i la pesca pesen poc en l'estructura productiva catalana i la seva especialització agrícola és en conreus mediterranis, els recursos comunitaris provinents de la política agrària comuna, la PAC, no són gaire elevats.

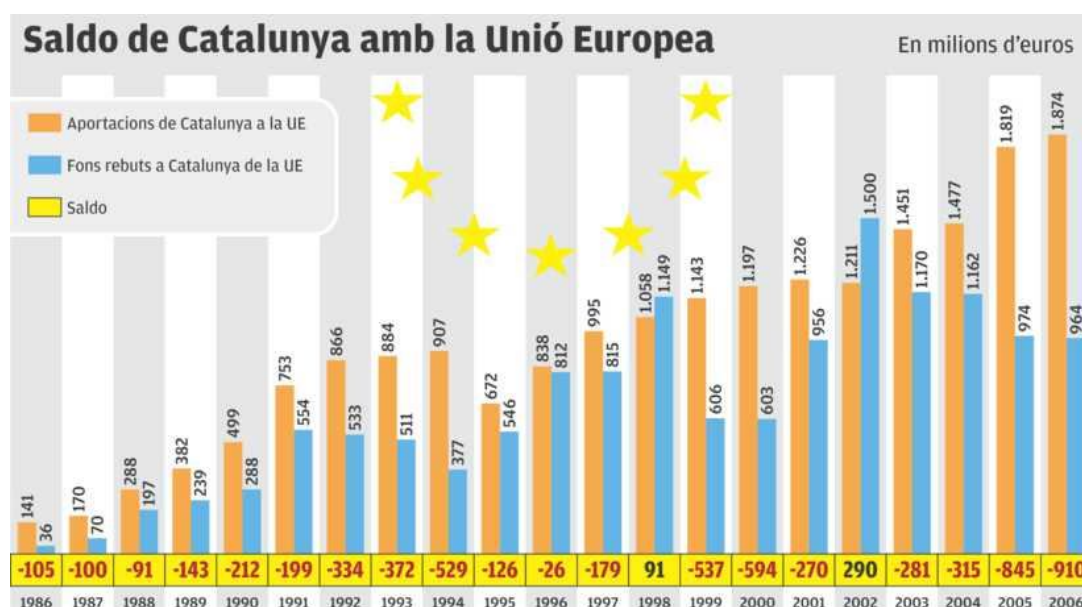
Les dades de l'estudi del Departament d'Economia i Coneixement indiquen que el saldo fiscal de Catalunya amb la Unió Europea en el període 2007-2013, segons càlculs provisionals, podria enregistrar un dèficit anual de 1.355 milions d'euros, un 0,69 % del PIB. És a dir, pel període 2007-2013, per cada euro aportat per Catalunya, aquesta només es beneficiarà de 30 cèntims, mentre que els altres 70 cèntims es destinaran a altres territoris.

En el període de vint anys, 1986-2006, Catalunya ha enregistrat un dèficit fiscal total amb la Unió Europea de 5.787 milions d'euros. En el període 2007-2013, els set darrers anys, les estimacions apunten a un dèficit de 9.485M€. Així, doncs, Catalunya ha fet aportacions netes per valor d'uns 15.000 milions d'euros en els vint-i-set anys de permanència a la Unió Europea.

És important remarcar que aquest dèficit fiscal de Catalunya amb la Unió Europea està inclòs, en línies generals, en el càlcul del dèficit fiscal de Catalunya amb Espanya, de l'ordre del 8% del PIB. És a dir als 16.000 milions de dèficit fiscal amb Espanya no caldria sumar-hi els 1.355 milions de dèficit fiscal amb la Unió Europea. El Departament d'Economia està aprofundint en l'anàlisi de tots els programes comunitaris a Catalunya i ajustar si s'escau la xifra de dèficit considerada per l'estat espanyol pel que fa a les despeses de la Unió Europea a Catalunya.

La conclusió més important que convé retenir i que és evident per sí mateixa és que si la Catalunya independent no és membre de la Unió Europea no tindrà cap relació fiscal amb el pressupost d'ingressos i despeses d'aquesta institució i, per tant, no experimentarà un dèficit fiscal. Per a la Unió Europea la xifra de 1.355 milions d'euros anuals no és significativa. Sí ho és en canvi, per a Catalunya. En el cas que el nou Estat català fos membre de la Unió Europea seria un estat independent similar en termes de població i nivell econòmic a països com Suècia, Dinamarca, Finlàndia i Àustria, tots ells països aportadors nets de fons a la Unió Europea.

Veure el text íntegre del Departament d'Economia i Coneixement a l'Annex número 3 d'aquest Document de Treball.

12.- Una política econòmica que no està al servei de les necessitats de l'economia catalana.

La segona gran diferència respecte a la situació actual és que el nou estat independent pot fer una política econòmica pròpia, una política adient a les necessitats específiques de l'economia catalana. Són el Parlament i el govern català i nos pas els espanyols els qui tenen plenes competències sobre la política econòmica i financera a aplicar en benefici del creixement de l'economia catalana.

El fil argumental de la meua conferència de l'any passat fou que la supressió del dèficit fiscal ens farà més rics perquè disposarem de més recursos però no ens farà necessàriament més propers. "Allò que és fonamental en la independència de Catalunya – deia- és la possibilitat d'aplicar polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana, polítiques que transformin el nostre país en un model de prosperitat econòmica, d'eficàcia en la distribució de recursos, qualitat mediambiental, equitat a l'Estat del benestar i justícia redistributiva".

Aquest fil argumental que jo feia aleshores havia de suportar tres crítiques interrelacionades entre si. La primera: la que diu que la política econòmica aplicada pels governs de Madrid és positiva i no pas negativa pel interessos de l'economia catalana. La segona, la que afirma que la Generalitat de Catalunya ja té ara amplis poders legislatius en matèria econòmica i política. I la tercera crítica: la que defensa que els estats membres de la Unió Europea, també ara Espanya, tenen a la seva mà poder fer polítiques econòmiques només residuals ja que les veritables polítiques, la pressupostària i la monetària, la imposen Brussel·les. Per tant, si això era així, deien els meus crítics, no tenia base ni fonamental afirmar que en una Catalunya independent membre de la Unió Europea sí que és podrien establir polítiques específiques a les necessitats de la seva economia, a diferència de quan l'economia catalana és inserida en el marc polític espanyol.

12.1.-Perquè Espanya no pot fer ni fa una política econòmica adient a les necessitats de l'economia catalana.

Respecte a la primera crítica només recordaré tres llibres: el de Jacint Ros i Hombravella, el de Francesc Cabana i el de Germà Bel.

El catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona, Jacint Ros i Hombravella en el seu llibre "Més val sols ... La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya" (Dèria Editors - La Magrana, 2009), ha assenyalat que sovint no tenim al primer pla de la memòria el cost històric que per a l'economia catalana ha suposat no disposar d'un Estat propi. Moltes vegades allò que s'ha acordat i s'acorda encara ara des el govern espanyol no coincideix amb els interessos específics que té l'economia catalana. Repassar el paper dels organismes reguladors espanyols com ara la Comisión Nacional Española de la Energía o de Telecomunicaciones, que tant ha perjudicat als

interessos catalans; adonar-se de la situació de la gestió centralitzada dels aeroports a través d'AENA; quantificar el dany per als ferrocarrils i carreteres catalanes de l'estructura radial des de Madrid quilòmetre zero; repassar el debat sobre l'eix Mediterrani i els impediments a una Catalunya com a porta logística d'Àsia i corredor cap a Europa, etc, etc; fer aquest exercici de memòria, dic, és adonar-se de les moltes vegades que la política econòmica espanyola ha homogeneïtzat les decisions a tot el territori espanyol. És constatar com la política econòmica espanyola ha limitat les nostres potencialitats i ha marginat els criteris que podien resoldre les nostres necessitats i potenciar l'economia catalana.

Francesc Cabana, un excel·lent historiador ara president de l'Ateneu Barcelonès, va publicar el mes d'octubre de 2012, un llibre amb un títol ben expressiu: "Espanya, un pes feixuc" (Editorial Pòrtic). Diu Cabana a la Introducció del seu llibre: "Analitzada la trajectòria econòmica dels catalans i d'un país Catalunya dintre d'un Estat anomenat *les Espanyes* fins a mitjan segle XIX, i Espanya – en singular – des d'aleshores, el resultat és que Espanya és un pes feixuc per a Catalunya. Aquesta Catalunya ha aprofitat les badades i les febleses d'un Estat centralitzat però a mesura que aquest Estat s'ha anat modernitzant la capacitat econòmica dels catalans s'ha anat afeblint, fins al punt que està en joc la seva supervivència, no tant com a nació, sinó també com a comunitat avançada i pròspera econòmicament". I acaba dient Francesc Cabana en el seu Epíleg : "Hi ha un punt que queda clar: la història de Catalunya en els darrers segles i en els darrers anys conté prou dramatisme perquè qualsevol persona assenyada i no afectada per una seriosa miopia- una manera d'expressar el sectarisme – pugui entendre que els catalans no podem seguir com fins ara. Ens hi juguem la supervivència".

Formar part d'un Estat polític de dimensions grans com l'Estat espanyol podria tenir alguns avantatges en termes d'economia d'escala però en el nostre cas la política econòmica de l'Estat espanyol no ha concordat, en general, amb els interessos i necessitats de l'economia catalana. Sovint una part de la política econòmica espanyola ha agreujat els nostres problemes. I a data d'avui no hi ha cap indicador que permeti afirmar que des de "l'Espanya capital Paris" de la que parla l'economista Germà Bel - en el seu llibre de l'any 2011 - hi haurà un canvi substancial a favor dels interessos de l'economia catalana.

Tot el contrari. Ho demostra una vegada més el pressupost de l'Estat espanyol per al 2013 i 2014 en el qual hi ha diners per a malbaratar en l'AVE Galícia-Madrid i no hi ha diners per fer la compromesa connexió amb ferrocarril al Port de Barcelona; per finançar el Corredor Mediterrani; o altres necessitats peremptòries de l'economia catalana. Una vegada més aquests pressupostos deixen a mínims la inversió real directa de l'Estat espanyol a Catalunya i incompleixen l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006 en la seva disposició addicional tercera on s'estableix el compromís ineludible del govern espanyol de fer a Catalunya inversions directes per un valor mínim equivalent al pes del PIB català en l'economia espanyola.

Les persones que tinguin dubtes sobre com la política econòmica espanyola aplica decisions massa homogènies a tot el territori de l'Estat - fet que perjudica les necessitats específiques de l'economia catalana - poden consultar dos documents de gran transcendència política i econòmica: "El programa nacional de reformas" de l'any 2012 del Reino de España y la "Actualización del programa de Estabilidad 2012-2015". Aquests documents concreten la política econòmica que el govern espanyol aplicarà, segons les prioritats establertes per Comissió Europea dels dies 1 i 2 de març de 2012. Una política econòmica que abasta "la consolidación fiscal; la reactivación del crédito; el fomento del crecimiento y la competitividad; la lucha contra el desempleo y la modernización de la Administración Pública". Una anàlisi detallada d'aquestes mesures demostra dues coses: que la capacitat dels Estats per aplicar mesures internes en el marc de les normatives europees és molt ampla; i, segon, la majoria de mesures de política econòmica són poc favorables a les necessitats de l'economia catalana. Com a exemples podem esmentar els impostos als particulars i a les empreses que s'estableixen en el document del govern espanyol enviat a la Unió Europea; o el tema dels horaris comercials que aplicarà el govern de l'Estat espanyol, també a Catalunya.

12.2.- Perquè la Generalitat autonòmica no pot fer la política econòmica que precisa l'economia catalana.

Respecte a la segona crítica segons la qual la Generalitat autonòmica ja te capacitat legislativa suficient per orientar les necessitats de l'economia, convé recordar alguns aspectes de la sentència del Tribunal Constitucional de 28 de juny de 2010, va declarar inconstitucionals 14 articles de l'Estatut i va interpretar-ne altres 27. Aspectes

bàsics relatius a la llengua catalana, la justícia a Catalunya, el finançament autonòmic i local i múltiples competències de la Generalitat han estat declarades inconstitucionals o escapçades en el seu abast.

A l'Annex número 2 d'aquest Document de Treball hi ha una anàlisi de l' impacte negatiu de la Sentència del Tribunal Constitucional en relació al finançament de la Generalitat, als ens locals de Catalunya i a la política territorial.

Per reforçar l'anàlisi citaré a Carles Viver Pi-Sunyer. Aquest autor, catedràtic de Dret Constitucional i exvicepresident del Tribunal Constitucional, en un article al diari "La Vanguardia" de data 10 de novembre de 2012 de títol "No és només l'economia"- deia que "llevat de comptades excepcions, la Generalitat de Catalunya no pot establir polítiques pròpies en quasi cap àmbit mínimament rellevant des de la perspectiva econòmica, política o social. De fet, normalment no pot ni tan sols adaptar les polítiques europees i estatals a les circumstàncies específiques de la indústria, l'agricultura, l'habitatge o el comerç de Catalunya, que sovint són radicalment diferents de les circumstàncies d'altres Comunitats Autònomes".

"La Generalitat no té canals adequats per participar de manera eficaç en la fixació de les polítiques estatals i europees que incideixen en les matèries de competència autonòmica. Pràcticament en tots els àmbits materials en què la Generalitat té reconegudes competències per dictar lleis, l'Estat ha dictat també les seves pròpies normes amb un detall extraordinari...Més del 90% de les directives europees – fins i tot les que afecten competències pretesament exclusives de les Comunitats Autònomes – les transposa i desenvolupa l'Estat de manera uniformitzadora, al·legant quasi sempre la seva competència sobre l'ordenació general de l'economia".

Diu Viver Pi-Sunyer: "L'autonomia de la Generalitat de Catalunya és més una autonomia administrativa, de mera gestió de polítiques alienes, que no pas una autonomia veritablement política".

L'anàlisi de les competències actuals del Parlament de Catalunya i de la Generalitat autonòmica actual permet destacar l'altre gran novetat de la Catalunya independent que és la nova capacitat que el Parlament català i el govern català tindran a les seves mans per fer una política econòmica pròpia en el marc de la independència. A

diferència d'ara, amb un Estat propi, el Parlament de Catalunya podrà legislar sobre importants aspectes de l'economia catalana i del model de producció i de societat. Ara, com he dit, moltes d'aquestes qüestions transcendents en termes econòmics són competència del Congrés dels Diputats a Madrid i del govern espanyol. Les competències traspassades a la Generalitat de Catalunya no afecten a aquest argument. Hi ha aspectes transcendents per a l'economia catalana que continuen essent competència exclusiva de l'Estat. I més encara després de la sentència negativa del Tribunal Constitucional del juny de 2010.

Si Catalunya deixa de tenir l'actual relació política, jurídica i institucional amb l'Estat espanyol i assoleix un Estat polític propi també s'acaba la dependència respecte a la política econòmica que estableixi aquest Estat. Des de la seva nova situació podrà fer una política pròpia adient a les necessitats de l'economia catalana.

13.- Globalització econòmica i identitat nacional.

Els arguments a favor de tenir un Estat independent per poder fer una política econòmica pròpia sovint són qüestionats pels qui diuen que en un món globalitzat i amb una independència econòmica i política dels Estats cada cop més supeditada als dictats de Brussel·les, no val la pena plantejar l'Estat polític propi perquè ja no hi ha Estats "veritablement" independents a Europa. En un determinat sentit, el de la interdependència al sí de la globalització, les coses són així però les conclusions que se'n deriven d'aquesta constatació poden ser errònies.

En el meu document de treball de data 20 de novembre de 2002 titulat "Globalització econòmica i identitat nacional" (veure: www.miquelrubirolatorrent.cat) vaig assenyalar que hi ha un doble fenomen simultani característic de la globalització. Per una banda la globalització planteja problemes econòmics, financers, mediambientals, de seguretat jurídica, de salut pública, etc d'abast internacional; problemes que per llur escala i grandària obliguen als Estats a delegar competències cap amunt com ara a la Unió Econòmica i Monetària i moltes altres instàncies supranacionals mundials. Alhora, però, deia jo i ho remarcava ara fa onze anys, els Estats continuen tenint a les seves mans elements fonamentals de la política econòmica i de l'estat del benestar.

I el problema és que sovint aquests facultats decisives que tenen a la seva mà els Estats les apliquen malament a nivell “regional” - a nivell de nació sense Estat en el nostre cas - perquè respecte a aquest nivell son massa grans i fan polítiques massa uniformitzadores, no adients a les necessitats “regionals”.

Els economistes Alberto Alesina i Enrico Spolare varen escriure l'any 2003 un llibre titulat “La mida de les nacions”, on desenvolupen aquesta idea: la globalització redueix els incentius dels pobles per formar part d'Estats grans i heterogenis. Quan els mercats són oberts, formar part d'un Estat gran ja no és tan rellevant i en canvi guanyen pes els costos de formar-ne part, costos que resulten significatius quan augmenta la distància del govern amb els ciutadans. Per això a Europa i a altres continents el debat sobre quin tipus d'Estat és adient al moment actual com ara l'Estat unitari descentralitzat, l'Estat federal, l'Estat confederal o be l'Estat independent amb sobirania compartida o no amb la Unió Europea, és un debat que està més viu que mai. És la globalització la que ha fet reviure aquest debat i la que ha posat al primer pla de la política el fet que a Europa el nombre de nacions que esdevenen Estats independents no minva sinó que augmenta. A tot el món hi ha ara 193 estats independents amb reconeixement general internacional. A l'any 1945 n'hi havia 51.

Pel que fa als Estats que són membres de la Unió Europea i alhora són membres de l'Eurozona , això els obliga a tenir l'euro com a moneda única. Això vol dir suprimir la moneda nacional inicial i no poder imprimir-ne ni, lògicament, devaluar-la. Amb l'euro, l'Estat no pot gestionar l'economia mitjançant modificacions “artificials” en el tipus de canvi monetari. L'únic camí per fer avançar l'economia és millorar la productivitat i la competitivitat de les empreses i del sector públic .

La crisi actual ha afegit un altre element de disciplina en la gestió de l'economia. A més de les limitacions en política monetària i de tipus de canvi, ara cal aplicar una política pressupostària de contenció del dèficit i de limitació del volum d'endeutament. És molt important deixar clar que el rigor en el pressupost no s'aplica al nivell d'ingressos i despeses públiques sinó a l'existència de desequilibris sostinguts entre ingressos i despeses. No és correcte afirmar que amb l'euro i la disciplina pressupostària afegida per la Unió Europea, així com amb l'anomenada “dictadura dels mercats financers sobre els governs”, no és possible fer política econòmica. Al meu entendre no és encertat afirmar que és absurd plantejar la independència de

Catalunya pel fet que cap Estat de la Unió Europea i tampoc ara l'Estat espanyol, tenen marges de maniobra per fer una política econòmica adequada a les seves necessitats nacionals. Crec que això no coincideix amb la realitat de les coses tal com són.

És fonamental remarcar que malgrat les restriccions imposades als Estats membres de la Unió Econòmica i Monetària, encara queda un ampli marge per a les polítiques econòmiques pròpies. Els Estats membres de la Unió Europea poden decidir lliurament una major o menor presència del sector públic a l'economia i poden decidir el nivell de redistribució de la renda que desitgin per als seus ciutadans. Allò que fan de veritat les restriccions imposades per la Unió Europea sobre el dèficit públic i sobre el deute pressupostari és intentar impedir que les decisions polítiques de despesa i d'inversió no tinguin el suport d'ingressos adequat.

14.- Una política econòmica específica des de la Catalunya no membre de la Unió Europea.

Més enllà de compartir o no la meua anàlisi sobre la dimensió real la delegació de competències dels Estats a la Unió Europea es evident que si la futura Catalunya independent no és membre de la Unió Europea no li son d'aplicació obligada cap de les directius i normatives comunitàries pel que fa a l'economia productiva. Les limitacions imposades per Brussel·les es concretarien en l'ús de l'euro com a moneda en una Catalunya independent.

Els beneficis d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea consisteixen en tenir molt més camp per córrer del que ara disposem quan s'escaigui establir les polítiques econòmiques que ens convingui aplicar. No podrem fer com Noruega o Suïssa que no son membres de la Unió Europea perquè tindrem l'euro per moneda oficial i ells no tenen l'euro, però deu ni do els àmbits econòmics en els quals podrem actuar respectant les regles de joc de l'economia oberta de mercat. Àmbits que ara estableix el govern espanyol i la Unió Europea i no pas la Generalitat de Catalunya i el Parlament català.

Al meu entendre poder fer una política econòmica, fiscal, laboral, agrària, industrial, financera, mediambiental, etc de caràcter propi, és l'argument fort a favor de la

independència política des del punt de vista econòmic. Un argument fort que es complementa amb el nou escenari d'eliminació del dèficit fiscal amb l'Estat espanyol, a partir de la independència. En una Catalunya independent, si fem bé les coses, repeteixo si fem bé les coses, les nostres possibilitats de millora econòmica i de benestar social son molt més clares i superiors a las que puguem tenir des de l'Estat espanyol en qualsevol de les seves modalitats polítiques, reals o possibles. Ni el model autonomista descentralitzat amb pacte fiscal en la línia del concert econòmic; ni el federalisme simètric o el federalisme asimètric; ni el model confederal poden competir en eficàcia econòmica respecte a l'Estat independent català fora o dins de la Unió Europea.

Desgranar en detall les polítiques econòmiques decisives que ara Catalunya no pot establir pel fet de pertànyer a l'Estat espanyol i que sí podria fer des de l'Estat independent al si de la Unió Europea requeriria una altre Document de Treball. Nogensmenys podem posar alguns exemples d'aquestes polítiques pròpies.

Política fiscal.- Els grans impostos com ara IRPF, Societats, IVA, Carburants, Alcohols i Especials, etc queden de competència exclusiva catalana. També les cotitzacions a la Seguretat Social: atur, pensions, etc. És l'Agència Tributària Catalana la única instància que gestiona, inspecciona i decideix sobre tots els tributs que es regulen des del govern català i el Parlament. També els tributs de les administracions locals són regulats pel Parlament català independent. Aquest Parlament català podria establir una fiscalitat sobre empreses i treballadors que afavorís la inversió estrangera i l'atracció de talent. La fi del dèficit fiscal i la prioritat de la lluita contra el frau haurien de donar un marge per aquesta nova fiscalitat.

Política laboral.- Totes les regulacions laborals de contractació i atur son competència del Parlament de Catalunya. El Parlament pot regular segons la grandària de l'empresa i establir el marc legal que aplegui totes les condicions pactades entre treballadors i empresaris. Podria establir , si s'escau, un marc laboral flexible, amb un contracte únic indefinit que posés fi a la dualitat actual, i on el paper dels tribunals no consistís en “ decidir per les empreses”, sinó que estigués restringit a garantir el respecte als procediments establerts i la no discriminació.

Política d'immigració.- Adient a les necessitats de la societat catalana que és multicultural i específica per a la l'economia catalana.

Política agrícola, pesquera, industrial, comercial i de serveis.- Entre elles la política de foment al turisme o el tema dels horaris comercials sempre controvertits ja que Espanya no entén la singularitat del comerç al detall i minorista català.

Política Financera.- No existiria un Banc d'Espanya i sí un Banc Nacional Català que regularia tot el sistema financer: els bancs i les caixes d'estalvi, les asseguradores, el mercat de valors. És un Banc Nacional que participaria en les taules internacionals de mercats financers i de polítiques monetàries i fiscals.

Política d'infraestructures.- En matèria de carreteres, ferrocarrils, ports, aeroports, etc amb plenes i exclusives competències de gestió, inversió i de col·laboració entre el sector públic i el sector privat.

Política territorial.- Que afecta de manera decisiva a quines inversions es prioritzen en el territori i a les costes marítimes, com es gestiona el Corredor Mediterrani, etc.

Àmbit judicial.- Procediments administratius i judicials senzills, ràpids i eficients, que maximitzessin la seguretat jurídica dels particulars i garantissin plenament els seus drets.

A més d'aquests exemples, en una Catalunya independent allò que estaria en tot moment davant el ulls és que tenim un protagonisme econòmic decisiu en l'anomenada gran regió que va des de València fins a Marsella i Lió, i que té per centre Barcelona. Aquesta megaregió de Barcelona és la número setze del planeta amb 25 milions d'habitants i la onzena del món en producció econòmica, 610.000 milions d'euros l'any 2009. Totes les sèries estadístiques disponibles mostren que hi ha una gran quantitat d'intercanvis econòmics molt potents entre Catalunya i el Sud de França fins a Lió i com l'anomenada EURAM (l'Euroregió de l'Arc Mediterrani), s'allarga cap a València, Alacant i Múrcia.

El degà del Col·legi d'Economistes, Joan Baptista Casas i Onteniente ha demostrat en un excel·lent llibre de títol "L'EURAM: centre o perifèria. Una perspectiva econòmica" (

llibre escrit amb la col·laboració de Patrícia Crespo. Editorial Tres i Quatre, València, 2009), com des de Catalunya, en contra de la visió dels governs espanyols, s'ha defensat que l'eix Barcelona-València i la seva àrea d'influència immediata, en especial les Illes Balears i el Rosselló configuren una gran àrea econòmica que combina dues coses essencials en el món econòmic d'avui: per una banda una elevada complementarietat i integració entre les activitats econòmiques que es desenvolupen en el seu territori i, alhora, segon punt, presenta elements d'una regió econòmica homogènia, en acumular un conjunt de factors comuns a tota la regió.

Menys pel que fa al govern espanyol entestat encara en fer el corredor ferroviari central Algecires-Madrid-Saragossa-Pirineus, és evident per a tothom que la macroregió València-Barcelona-Illes Balears-Marsella-Lió és una realitat econòmica molt potent, capaç de fer de contrapès a la gran àrea del Nord Europa. Malgrat aquesta evidència no em consta que hi hagi hagut cap president o ex-president de governs espanyols o bé ministres o ex-ministres d'aquest govern espanyol – catalans o no – disposats a donar suport decidit a l'Euro Regió de l'Arc Mediterrani. . En un Estat català aquest suport serà una de les primeres obligacions del Parlament i el govern català.

Richard Florida, un brillant economista nord-americà va escriure l'any 2008: “Un alt càrrec del ministeri de transport del govern d'Holanda m'ha confiat que està nerviós per què anticipa una futura pèrdua d'empreses del nord d'Europa cap a la megaregió de Barcelona, atretes pel seu millor clima, la bellesa del paisatge i els seus creixents centres de talent” (Veure, Richard Florida, “Who's Your City, 2008. Hi ha traducció catalana de Pòrtic, 2009 amb el nom de “*Les ciutats creatives*”).

Més enllà d'aquests exemples és clar que una Catalunya independent ofereix la possibilitat de dissenyar de bell nou les institucions i regles del joc que regiran el nou Estat i, entre elles, aplicar un ample ventall d'instruments de política econòmica que actualment estan sota el control quasi exclusiu del Govern i el Parlament espanyol.

Com diu el professor de la Universitat Pompeu Fabra i director del CREI (Centre de Recerca en Economia Internacional), Jordi Galí en el seu article “La independència, per fer què?” (Diari “Ara”, 14, d'octubre de 2012), la independència política “permetria definir polítiques en els terrenys laboral, fiscal i financer, entre altres, així com en el

funcionament de tots els àmbits de l'administració pública, sense més restriccions que les que provenen de les normatives europees”.

Jordi Galí dibuixa una sèrie de propostes com ara: 1.- Fer un nou model d'Administració pública basat en els principis d'austeritat, eficiència i servei de qualitat al ciutadà, que tindria per referència criteris de gestió amb rendiment de comptes estricte i amb incentius basats en la productivitat individual; 2.- Procediments administratius i judicials senzills, ràpids i eficients, que maximitzessin la seguretat jurídica dels particulars i garantissin plenament els seus drets; 3.- Un marc laboral flexible, amb un contracte únic indefinit que posés fi a la dualitat actual, i on el paper dels tribunals no consistís en “decidir per les empreses”, sinó que estigués restringit a garantir el respecte als procediments establerts i la no discriminació; 4.- Una fiscalitat sobre empreses i treballadors que afavorís la inversió estrangera i l'atracció de talent. La fi del dèficit fiscal i la prioritat de la lluita contra el frau haurien de donar marge per aquesta nova fiscalitat; 5.- Adopció de l'anglès com a tercera llengua, emfatitzant el seu paper com a llengua de relació amb el món, incloent la relació entre empreses i professionals estrangers i administració; i, 6.- Un Estat del benestar de qualitat, que sigues generós amb els desvalguts però amb mínimes distorsions i desincentius, i implacable amb el frau.

15.- Les dificultats de anar sols en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea.

Aquest escenari d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea ens obligarà a una major responsabilitat ja que en primer lloc no tindrem cap presència a les institucions comunitàries, i en segon lloc, no tindrem el marc de referència de les polítiques econòmiques i monetàries de la Unió.

No podrem tenir polítics catalans al Parlament europeu, no tindrem representants a la Comissió i al Consell d'Estat, ni representats al Banc Central Europeu. La Unió Europea ha iniciat un camí cap a la futura unió política, fiscal i bancària en el que no hi podrem participar. A l'horitzó hi ha la possibilitat d'un president electe, un govern escollit a les urnes. Nosaltres no hi serem en aquest camí.

Aquest factor polític amb conseqüències econòmiques indirectes és per a mi el principal element negatiu per a una Catalunya Independent no membre de la Unió Europea. Tal com deia l'any passat "quan els Estats han cedit sobirania cap amunt és reforça la conveniència d'estar presents a la Unió Europea amb un Estat polític propi i poder asseure'ns a la taula on es prenen els acords de gran abast i calat. En un món global no és de cap manera anacrònic que ara Catalunya plantegi ser un nou Estat europeu. Ben al contrari, ser un nou Estat europeu ens convé més que mai en termes econòmics. Per això nacions amb Estat propi de dimensions similars a les de Catalunya, com és el cas de Suècia o Dinamarca, els seus representants polítics són presents a les institucions de la Unió Europea on s'acorden importants decisions per a l'economia del continent".

En el cas d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea i si membre de l'Espai Econòmic Europeu amb l'euro com a moneda tenim una connexió indirecta però significativa amb la política monetària de la Unió Europea.

El director del Servei d'estudis de "La Caixa", el professor Jordi Gual en el seu article "Lluitar per l'euro", (La Vanguardia, diumenge, 20 de novembre de 2011) deia que la disciplina monetària i pressupostària obliga als Estats membres a concentrar-se en aplicar polítiques econòmiques més microeconòmiques o polítiques d'oferta que són les veritables fonts estables de creació de llocs de treball i creixement de renda per càpita. " En concret l'euro ens obliga a reformar i modernitzar tota la legislació i les institucions públiques i privades que determinen el procés de formació de preus i salaris a la nostra economia i, per altra banda, les exigències en matèria de dèficit i deute públic suposen una major eficiència en la prestació directa de serveis públics als ciutadans (per exemple la seguretat i la justícia) com en serveis fonamentals pel bon funcionament del sector econòmic privat (per exemple l'educació o les infraestructures)"

"Ahora – prossegueix Gual – la disciplina euro de competitivitat i la disciplina pressupostària obliguen a parar més atenció en polítiques econòmiques sectorials orientades a promoure objectius estratègics o d'indústries i tecnologies específiques que sense revisió beneficien només a determinats col·lectius, perjudiquen la competitivitat del país i acaben, sovint, augmentant el dèficit públic". Com exemple Jordi Gual assenyala que la política energètica a Espanya precisa una revisió urgent

pel fet que per naturalesa té un impacte extraordinari no només en el deute públic, sinó en el recurs del conjunt del país al finançament exterior”.

Aquest factor polític amb conseqüències econòmiques indirectes és per a mi el principal element negatiu per a una Catalunya Independent no membre de la Unió Europea. Un factor negatiu al qual s'afegirà la paradoxa d'una Catalunya independent, que pel fet de ser un estat polític independent i deixar de ser una “regió espanyola” no podrà participar en institucions regionals en les que hem estat motor i protagonistes com ara l'Assemblea de Regions d'Europa o els Quatre Motors d'Europa.

La nova situació política d'una potencial Catalunya independent no membre de la Unió Europea i sí membre de l'Espai Econòmic Europeu suscita un debat important entre els partidaris de l'euro i els no partidaris i sobretot, un debat en relació a les polítiques que hauria d'aplicar la Unió Europea per superar la crisi econòmica. Gaudim d'una memòria curta i només fa dos anys, Espanya tenia més un peu a fora de la Unió Europea que no pas a dins. Aleshores va caler recordar les virtuts de l'euro i els avantatges de l'aixopluc comunitari.

En aquest Document de Treball no puc encetar un debat sobre l'encert o desencert de les polítiques d'austeritat imposades per Brussel·les; els avantatges o inconvenients de l'euro; la pèrdua d'autonomia imposada als estats membres de la Unió Europea, etc. Només vull remarcar que si no som membres de la Unió Europea tota la responsabilitat és a les nostres mans i podrem encertar en les polítiques adients a l'economia catalana o bé equivocar-nos i rectificar.

16.-Allò que serà determinant per a la adhesió a la Unió Europea.

Voldria prosseguir amb el fil argumental que comporta aquesta hipòtesi d'una Catalunya independent automàticament fora de la Unió Europea. Un hipotètic nou estat català haurà de sol·licitar l'adhesió a la Unió Europea d'acord amb el procediment general i segons les condicions establertes en els Tractats comunitaris. Naturalment si el poble català vol retornar a la Unió Europea després de ser-ne expulsat.

Com diu l'advocat Casimir de Dalmau a l'article "Euroembolic" publicat al diari ARA de data 28 de setembre de 2013, "Catalunya ja aconsegueix ara tres condicions d'accés a la Unió Europea i és essencial que el camí cap a la transició nacional amb estat propi no espatlli aquesta excel·lent posició de sortida". Aquests tres condicions són: constituïm un territori de matriu i cultura europea; tenim una democràcia parlamentària basada en el respecte als drets humans i disposem d'una economia oberta de mercat fonamentada en les llibertats de mercaderies, serveis, capitals, treballadors i persones.

Els Tractats exigeixen que a més d'això, un nou estat membre tingui allò que s'anomena "cabal comunitari", És a dir, el conjunt de les normes de dret originari i de dret derivat de que disposi la Catalunya independent ha de ser coincident amb l'ordenament jurídic comunitari. Això s'haurà de plasmar en la nova Constitució catalana de la Catalunya independent.

Paral·lelament a aquest camí es precisarà disposar d'unes estructures d'estat que la Unió Europea considera imprescindibles pels estats que en sol·liciten l'ingrés. Aquestes estructures d'estat es concreten en un banc central català, el Banc Nacional de Catalunya les funcions del qual hem considerat abans; una Agència Tributària Catalana, capaç de recaptar tots els impostos i d'inspeccionar i sancionar; un sistema judicial propi; una policia reconeguda com a tal més enllà del territori català; i uns diplomàtics acceptats oficialment a les instàncies mundials i europees. De Dalmau recomana que el govern català posi en relleu tots els factors que faran de Catalunya independent una realitat del tot homologable amb qualsevol estat membre de la Unió Europea. El meu parer és que aconseguir aquesta homologació és perfectament al nostre abast.

17.-Els veritables reptes econòmics de la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea.

El veritable repte econòmic que el nou Estat català tindrà davant el ulls, sigui o no membre de la Unió Europea, és aconseguir prosperitat econòmica, eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat medioambiental, equitat a l'Estat del Benestar i justícia redistributiva. Aquest repte s'haurà de traduir en unes taxes d'atur raonablement baixes, un nivell de vida semblant al dels primers països europeus, una

dispersió de la renda que sigui moderada i una protecció eficaç per als qui no puguin seguir el camí del progrés econòmic.

Hi ha molts economistes partidaris de la independència política de Catalunya que coincidim en la necessitat de construir un país que compti amb institucions polítiques i econòmiques que vagin a la una, en relació a dos objectius: per una banda, protegir l'empresa creadora de valor econòmic en el mercat global; per l'altre cantó, protegir de manera segura als qui corren el risc de quedar enrere.

Per aconseguir aquests dos objectius bàsics una Catalunya independent pot emmirallar-se en vuit països del centre i del nord d'Europa amb els quals compartim una dimensió geogràfica equivalent, una grandària de població similar i sobretot una voluntat de ser com són ells, pel que fa a l'àmbit econòmic i social: països que en el context mundial són els més equitatius del món, els més competitius en el mercat global i els de major renda per càpita a Europa. Aquests vuit països són Àustria, Bèlgica, Holanda, Suïssa, Suècia, Dinamarca, Noruega i Finlàndia.

En el llibre "Com Àustria i Dinamarca: la Catalunya possible" dels economistes, Xavier Cuadras, Modest Guinjoan i Miquel Puig publicat a Pòrtic edicions, aquest setembre de 2013, hi trobem aquesta orientació per a la futura Catalunya independent de la qual parlo. De la lectura del llibre centrat en l'anàlisi de les característiques econòmiques, socials i polítiques dels vuit països esmentats abans es pot deduir que la Catalunya independent ha de donar prioritat a l'educació en tots els seus nivells; potenciar la recerca científica i tecnològica, enfocar l'economia cap a l'exportació de mercaderies, béns i serveis; augmentar la productivitat de les empreses; mantenir, perfeccionar i enfortir el nostre Estat del benestar; garantir les pensions i els subsidis als més necessitats i als qui no poden seguir. Si ens orientem cap aquest camí, gens utòpic, ben real i possible valdrà la pena viure en la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea.

I d'acord amb l'anàlisi que he fet he de remarcar que d'aquests vuit països, sis són membres de la Unió Europea i dos, Noruega i Suïssa no ho són. I dels sis membres que pertanyen a la Unió Europea dos d'ells, Dinamarca i Suècia, no són membres de la zona euro. És a dir, dels vuit països de referència només quatre –Àustria, Bèlgica, Holanda i Finlàndia- pertanyen alhora a la Eurozona i a la Unió Europea. Tanmateix

tots ells, menys Suïssa, són membres de l'Espai Econòmic Europeu, espai al qual sense cap mena de dubte pertanyeria el nou Estat català pel fet de coincidir els interessos econòmics i financers de tots els protagonistes, Espanya inclosa.

18.- UNA SÍNTESI: “ELS ASPECTES ECONÒMICS EN UNA CATALUNYA INDEPENDENT NO MEMBRE DE LA UNIÓ EUROPEA”. Text íntegre de la conferència a la Biblioteca d'Arenys de Mar el dia 15 de novembre de 2013.

18.1.- Preàmbul

Ara fa un any vaig tenir ocasió de parlar aquí mateix a la Biblioteca sobre la qüestió: “Catalunya independent: què passa amb l'economia?”. En aquell moment el debat principal al nostre país era analitzar si l'economia catalana podria ser viable o no en el cas d'assolir Catalunya un estat polític independent. La preocupació de la societat catalana respecte d'aquesta viabilitat econòmica també es va centrar en si el nou Estat podria pagar o no les pensions dels jubilats catalans, un cop esdevinguda la independència política. Aquest darrer aspecte, el de les pensions, el vaig poder analitzar el mes de gener d'enguany també aquí a la Biblioteca amb el títol “Les pensions en una Catalunya independent”. Els textos i documents de les dues conferències figuren a la meua pàgina web (www.miquelrubirolatorrent.cat), així com un parell més d'articles sobre aquestes matèries publicats a la revista de la Fundació Relleu i a la revista de Sobirania i Justícia, amb els títols “L'economia catalana en el marc polític de la independència” (Fundació Relleu) i “L'economia catalana en un nou Estat d'Europa” (Sobirania i Justícia).

Les declaracions d'alts representants de la Unió Europea el passat mes de setembre respecte a l'exclusió automàtica de Catalunya de la Unió Europea en cas d'independència política, han motivat que ara l'interès de la societat catalana estigui centrat, en analitzar les conseqüències d'una Catalunya independent en relació a la Unió Europea. Per això m'ha semblat convenient fer la conferència d'avui i els agraïxo a tots vostès la seva presència perquè així la nostra retrobada és possible. Agraïxo la benevolència que demostren en venir a escoltar, un cop més, un vell conegut. I, no cal dir-ho, agraïxo l'acollida de la Biblioteca en la figura de la seva directora, la Mercè

Cussó, símbol i protagonista d'una excel·lent manera de fer. Això si que és com trobar-se a casa.

En contra del relativisme dominant segons el qual totes les anàlisis són subjectives i només expressen la voluntat i els desitjos dels autors en funció de les seves ideologies, jo crec que es pot donar a la ciutadania una explicació racional i clara de quins serien els nous paràmetres que podrien afectar a l'economia catalana dins o fora de la Unió Europea, en el cas d'una independència política.

Un exemple d'aquesta objectivitat el varen donar ara fa un any quinze economistes catalans de prestigi quan varen publicar a La Vanguardia, un article amb el títol: "Independència, Euro i Unió Europea" (diumenge, 18 de novembre de 2012) (veure Nota 1). Entre aquests quinze economistes n'hi ha que s'han manifestat públicament a favor de l'opció de la independència política, d'altres ho han fet clarament en contra de la independència i d'altres no s'han manifestat de manera explícita en relació a aquesta qüestió. Tots ells tanmateix es varen posar d'acord en l'anàlisi dels fets i varen concretar com i de quina manera pot afectar a l'economia catalana una Catalunya independent, no membre de la Unió Europea, si és el cas que això s'esdevé. Explicar els fets de manera objectiva i documentada és també la motivació d'aquesta conferència d'avui el text de la qual està disponible a la meua pàgina web amb el títol: "Els aspectes econòmics en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea". Aquest text és una síntesi d'un extens Document de Treball d'un centenar de pàgines amb notes i annexes que a la meua pàgina web figura amb el títol: "Catalunya independent no membre de la Unió Europea: quines conseqüències econòmiques?".

Abans d'entrar en matèria, permetin-me fer dues consideracions que jo considero rellevants. La primera té caràcter metodològic: en aquesta conferència m'he situat en l'escenari poc probable d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea. Ho he fet perquè malgrat la característica indiscutible d'una Catalunya Europea des de tots els punts de vista: històric, cultural, econòmic, polític i social, no és possible saber amb exactitud, què passarà des del vessant estrictament polític si Catalunya esdevé un estat independent en una Unió Europea dominada pels caps d'Estat i de govern. Com que no hi ha cap precedent històric d'una secessió d'un territori d'un estat que ara formi part de la Unió Europea, he centrat la meua reflexió en un escenari

improbable - repeteixo improbable- però tanmateix imprescindible a afectes de l'anàlisi. Allò que plantejo de fer és acceptar el supòsit d'una expulsió automàtica de la Catalunya independent en relació a la Unió Europea i analitzar a fons com això afectaria l'economia catalana. Ho plantejo així, no pas perquè cregui que aquesta expulsió automàtica s'esdevindrà inexorablement, sinó per deixar ben clar què és allò que es capgira o no en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea.

Segona consideració, aquesta de caràcter substantiu: malgrat la importància del tema econòmic, la independència d'un país, Catalunya en el nostre cas, és un projecte de naturalesa clarament política que només pot ser adequadament valorat amb criteris polítics. És a dir, allò que és rellevant de debò és que una majoria suficient de catalans decideixi democràticament si és o no preferible bastir un Estat polític independent en lloc de continuar formant part del marc polític espanyol. Dit això i reconeixent aquesta dimensió fonamentalment política de la independència, entenc que és imprescindible analitzar les implicacions econòmiques que tindrà un projecte de tanta transcendència per al futur dels catalans.

18.2.- Europa: hi ha vida econòmica més enllà de la Unió Europea?

Ara també fa un any, sis catedràtics catalans amb reconegut prestigi a les universitats americanes i europees de més anomenada, agrupats en el Col·lectiu Wilson, varen publicar a la seva pàgina web (www.wilson.cat) un comunicat conjunt de títol: "Europa, Europa" (13 de novembre de 2012) (*veure Nota 2*). En aquest article assenyalaven que l'expressió "sortir d'Europa" en realitat no vol dir res ja que Europa la conformen diverses institucions econòmiques, a més de la Unió Europea.

En efecte, a Europa hi ha diversos espais econòmics i hi són vigents múltiples entitats amb dimensió política i econòmica. D'aquests diversos espais econòmics i institucions en podem destacar cinc: La Unió Europea, l'Eurozona, l'Espai Econòmic Europeu (EEE), l'Acord Europeu de Lliure Comerç (EFTA), i l'Espai Schengen.

La Unió Europea és una associació política d'Estats que compta amb un mercat econòmic únic i integrat i, alhora, amb institucions polítiques comunes com ara el Parlament Europeu, la Comissió Europea i el Consell Europeu (no confondre amb el Consell d'Europa). Actualment la Unió Europea està conformada per vint-i-vuit Estats

després de la recent incorporació de Croàcia el passat dia 1 de juliol. Per formar part de la Unió Europea cal la unanimitat de tots els Estats membres. Hi ha països europeus amb economies remarcables per la seva productivitat i presència al món com ara Noruega o Suïssa que no són membres de la Unió Europea.

Pel que fa a l'Eurozona, dels vint-i-vuit països que componen la Unió Europea, només disset són a l'Eurozona i tenen l'euro per moneda oficial i única. Onze estats tenen encara una moneda pròpia que no és l'euro i hi ha un calendari d'adaptació de les seves economies a l'euro. Hi ha països amb economies potents que no són a l'Eurozona, no tenen l'euro com moneda i no volen disposar d'aquesta moneda com a oficial. Entre aquests, destaquen Gran Bretanya, Dinamarca i Suècia.

L'Espai Econòmic Europeu (EEE), és un mercat comú format pel països membres de la Unió Europea més Noruega, Islàndia i Liechtenstein. Per formar part de l'EEE només cal la majoria qualificada que la compona, és a dir el vot favorable de dinou dels trenta-un països membres.

L'Associació Europea de Lliure Comerç, també coneguda com EFTA, la formen actualment quatre països: Islàndia, Noruega, Suïssa i Liechtenstein. Suïssa és l'únic país, d'aquests quatre que no és a l'Espai Econòmic Europeu.

L'espai Schengen – anomenat així pel fet que els acords es varen signar a la petita vila luxemburguesa d'aquest nom - està format per vint-i-dos membres de la Unió Europea, més Liechtenstein, Suïssa, Noruega i Islàndia. No en són membres Croàcia, Bulgària, Romania, Xipre, Gran Bretanya i Irlanda. Aquest espai Schengen engloba actualment més de 400 milions de persones sobre una superfície de 4.312.099 Km². Les normes de l'espai Schengen impliquen l'eliminació dels controls a les fronteres internes i el seu reforçament a les fronteres exteriors; l'establiment d'una política comuna sobre l'estada temporal de les persones; i la col·laboració transfronterera policial i judicial.

Com bé diuen els membres del Col·lectiu Wilson, la consideració dels espais europeus esmentats permet constatar que els diversos països d'Europa formen part de diferents grups. Així, per exemple, Espanya pertany a la Unió Europea i a

L'Eurozona . Suïssa forma part de l'EFTA i de l'espai Schengen, però no pas de l'Eurozona ni de la Unió Europea. El Regne Unit forma part de la Unió Europea però no de l'Eurozona ni de l'espai Schengen.

Aquesta introducció a la dimensió econòmica del que anomenem Europa serveix per poder formular millor la pregunta següent: quan hom diu que haurem de “sortir d'Europa” si som un Estat independent, a que és refereixen exactament aquestes veus: a la Unió Europea?; a l'Eurozona?; a l'Espai Econòmic Europeu?; a l'Acord de Lliure Comerç Europeu?; a l'Espai Schengen?.

18.3.- Per a l'economia productiva catalana, espanyola i europea és imprescindible que una Catalunya independent sigui membre de l'Espai Econòmic Europeu.

Els quinze signants de l'article de La Vanguardia, “Independència, Euro i Unió Europea”, els sis membres del Col·lectiu Wilson en el seu comunicat conjunt “Europa, Europa” i una molt llarga llista d'economistes qualificats coincideixen en assenyalar que els interessos de la Catalunya independent, els d'Espanya sense Catalunya, els dels Estats membres de la Unió Europea i els dels Estats Europeus no membres de la Unió, són interessos que van en la mateixa direcció pel que fa a l'economia productiva.

En una Catalunya independent, no membre de la Unió Europea, no és possible imposar aranzels i altres restriccions a la importació de productes, mercaderies, béns, serveis i capitals entre Catalunya, Espanya i Europa, si hom no vol sofrir perjudicis mutus, irracionals i innecessaris.

Les barreres aranzelàries són, doncs, una hipòtesi irreal, merament especulativa. No és de cap manera una necessitat, una conseqüència de la independència. A la Catalunya independent fora del Unió Europea, no hi hauran restriccions que afectin a la llibertat de persones, mercaderies i capitals imposades des d'Espanya, des d'Europa o des de la pròpia Catalunya. I això per les següents raons que el passat mes d'octubre tres economistes membres de la Sectorial d'Economia de l'Assemblea Nacional Catalana, Oriol Martínez Alòs-Moner, Miquel Puig Raposo i David Ros Serra, varen exposar a la seva conferència “Perspectives de Catalunya en el marc de

la Unió Europea”, duta a terme a l’Aula Europa, seu de les institucions europees a Barcelona. (Veure. www.economistes.assembles.cat)

Les raons exposades són les següents:

Primera.- Catalunya és la principal via de sortida d'Espanya cap a Europa. Si Catalunya no formés part de l’Espai Econòmic Europeu (EEE) les mercaderies espanyoles que volguessin sortir cap al nord passant per Catalunya, per la Jonquera i Portbou, haurien de pagar aranzels. El mateix passaria amb les mercaderies que altres països de l’EEE volguessin exportar cap a Espanya. Això suposaria un greu perjudici per a tots ells, Espanya inclosa. L’alternativa a la Jonquera i Portbou seria Irún, però no té capacitat per a absorbir tot el tràfic i representaria un cost afegit enorme per als productes provinents de la major part d’Espanya. Pel que fa al pretès Corredor Central que requereix un túnel al Pirineu aragonès, el cost estimat es de 6.000 M€ i podria estar acabat al voltant del 2030. A més el túnel desembocaria lluny dels principals eixos francesos de comunicació: carreteres, autopistes i ferrocarrils.

Així, doncs, només cal mirar els mapes de carreteres, ferrocarrils i ports marítims per adonar-se que Espanya no pot tenir aranzels amb Catalunya, i a la inversa, perquè això implica barreres amb Europa i amb el comerç mundial.

Segona.- Catalunya és el principal mercat de les empreses espanyoles. Nosaltres constituïm un mercat molt important per a les empreses espanyoles, ja que som el país europeu més proper geogràficament i amb forts lligams econòmics que faciliten la penetració de productes espanyols en el mercat català i europeu. Així, doncs, si Catalunya quedés fora de l’Espai Econòmic Europeu i els productes espanyols haguessin de pagar aranzels, les empreses espanyoles veurien greument perjudicada la seva exportació al mercat català i europeu.

Tercera.- Moltes empreses espanyoles tenen plantes a Catalunya i si hi haguessin aranzels no podrien moure lliurement les produccions entre elles. Un exemple: REPSOL té una refineria a Tarragona; el petroli arriba per mar al port de Tarragona i el producte final, la benzina, es distribueix via camió cisterna a la resta d’Espanya. Si el comerç entre la Catalunya Estat i el Regne d’Espanya s’interrompés o es dificultés,

la primera perjudicada seria l'empresa REPSOL i també les benzineres i els usuaris espanyols i catalans.

Quarta.- Les multinacionals instal·lades a Catalunya tindrien dificultats per exportar a la resta de països de l'Espai Econòmic Europeu. A Catalunya hi ha instal·lades més de 5.300 empreses multinacionals. Aquestes multinacionals no estan aquí per a abastir el mercat català, sinó per a subministrar els seus productes a tot l'Espai Econòmic Europeu (Espanya inclosa). La imposició d'aranzels a les exportacions catalanes toparia amb els interessos de totes aquestes multinacionals. I aquests interessos són molt poderosos. Pensem en empreses com ara: Volkswagen-Seat (Alemanya), Renault-Nissan (França), BASF (Alemanya), Solvay (Bèlgica), Novartis (Suïssa) i milers d'empreses més.

L'obstaculització de les exportacions catalanes a la Unió Europea les perjudicaria d'una manera gravíssima sense beneficiar significativament ningú. A l'any 2010 Catalunya va exportar 58.282 milions d'euros, la major part dels quals corresponen a empreses multinacionals instal·lades a Catalunya. Recordem, a tall d'exemple, que més del 75% de la producció de les plantes de Seat-Volkswagen a Martorell i de Nissan a Barcelona, es destinen a l'exportació. I recordem, també, que el 90% de la producció de Novartis, empresa del sector farmacèutic, es destina a l'exportació.

Cinquena.- La plantes de les multinacionals ubicades a Catalunya formen part de la xarxa tecnoindustrial europea. Aquesta xarxa connecta les diferents fàbriques de cada multinacional als diversos països europeus. Si Catalunya sortís de l'Espai Econòmic Europeu i els productes interindustrials haguessin de pagar aranzels per entrar o sortir de Catalunya, es trencaria aquesta xarxa, amb gravíssims perjudicis per a les multinacionals europees.

Els economistes esmentats, Puig, Alós-Moner i Ros posen com a exemple els automòbils Audi Q3. Aquest model que es fabrica a la planta de Seat a Martorell comparteix la logística mecànica amb altres models de Volkswagen (concretament el Golf, l'Audi A3 i l'Skoda Yeti) que es produeixen en altres factories del grup: a les fàbriques de Wolfsburg i Ingolstadt (Alemanya), a Győr (Hongria) i a Kvasiny (a la República Txeca).

És a dir, la xarxa de proveïdors, escampats per tot Europa, subministren a les diverses factories que produeixen aquests vehicles. Volkswagen, per exemple, té 61 factories distribuïdes en 15 països europeus. L'exemple de Volkswagen serveix per a Nissan, i per a diverses empreses multinacionals de qualsevol sector. L'organització i funcionament productiu intern d'aquestes empreses, tal com diu el seu nom, és ser "multi-nacional".

Sisena.- Catalunya és un mercat important per als països de l'Espai Econòmic Europeu. A l'any 2011 Catalunya va importar béns de l'exterior per import de 70.849 milions d'euros (gairebé 12 bilions de les antigues pessetes). Òbviament, la major part d'aquestes importacions provenien de l'Espai Econòmic Europeu. Si s'establissin aranzels, totes aquestes vendes dels països europeus a Catalunya perillarien al perdre competitivitat enfront dels productes asiàtics i nord-americans.

Setena.- Catalunya és una economia productiva i consumidora comparable a molts dels països destacats d'Europa amb una grandària similar. I la darrera cosa que desitgen els membres de l'Espai Econòmic Europeu és perdre un mercat de les dimensions i característiques de l'economia catalana.

Catalunya, juntament amb altres regions europees com ara Roine-Alps (França), Llombardia (Itàlia) i Baden-Württemberg (Alemanya), forma part del nucli productiu més rellevant de la Unió Europea. Catalunya té un PIB per sobre de la mitjana europea i té una indústria potent i exportadora (el 26% de les exportacions d'Espanya).

Catalunya és un dels nuclis forts de l'Eurosunbelt, la regió econòmica que va des de València fins a Lió. Aquesta megaregió és la número setze del planeta amb 25 milions d'habitants i la onzena del món en producció econòmica, 610.000 milions d'euros l'any 2009. Totes les sèries estadístiques disponibles mostren que hi ha una gran quantitat d'intercanvis econòmics molt potents entre Catalunya i el Sud de França fins a Lió i com l'anomenada Euroregió de l'Arc Mediterrani (EURAM) integrada pel Principat de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià és la part més important d'aquesta megaregió.

Catalunya és reconeguda com a primera posició (“hub”) logística per a Espanya i el sud d'Europa i, alhora, és una potència turística europea. Catalunya és la principal destinació de turisme estranger de l'Estat espanyol, amb més del 25% del total de turistes. Posar barreres a la lliure circulació de turistes és una aberració econòmica que perjudica tothom; per tant aquestes barreres no existiran. El turisme aporta el 12% del PIB i de l'ocupació total de Catalunya.

Barcelona és dins la llista del “Top 5 European Cities” i fou reconeguda recentment com la primera ciutat del sud d'Europa amb potencial econòmic de futur (FDI Cities and Regions of the Future 2012/2013” (publicat pel Financial Times).

Vuitena.- Catalunya és un espai econòmic atractiu per a les inversions productives i financeres internacionals. I és important remarcar que el procés cap a la independència de caràcter absolutament pacífic no ha frenat de cap manera la inversió a Catalunya. Des de la manifestació de l'11 de setembre de l'any passat s'han fet més de 50 inversions rellevants de multinacionals a Catalunya. També és indicatiu que Caixabanc, enguany, el 09/01/2013 i el 12/03/2013 va col·locar 2.000 milions d'euros en bons a tres anys: 1.590 a inversors internacionals i 410 milions a inversors espanyols. (La demanda fou de 7.700 M€). El Banc de Sabadell, el 15/01/2013 va col·locar 1.200 milions d'euros en cèdules hipotecàries a tres anys: 504 M€ a inversors internacionals i 696 M€ a espanyols. Els inversors internacionals i espanyols mai haurien invertit 3.200 M€ (més de mig bilió de les antigues pessetes) a tres anys si creguessin que la seva inversió s'ha fet en un país que quedarà fora de l'Espai Econòmic Europeu. Una Catalunya independent tal vegada no serà de manera immediata un Estat polític membre de la Unió Europea, però els inversors internacionals no tenen cap dubte que formarem part de l'Espai Econòmic Europeu.

Novena.- Un altre argument a favor de mantenir la Catalunya independent en l'àmbit europeu és la qüestió del deute públic espanyol. Un dels passius més pesants que té el Regne d'Espanya i que voldrà traspasar en una part significativa a la Catalunya independent serà, sens dubte, l'endeutament estatal contret. El PIB espanyol no creix prou i l'endeutament augmenta fins al punt que pot arribar a suposar al voltant del 100% del PIB a finals d'enguany. A aquest PIB espanyol hi contribueix Catalunya amb gairebé un 19%, de manera que una Catalunya independent comportarà una disminució significativa del PIB espanyol de l'ordre d'uns 210.000 M €. Si la Catalunya

independent no es queda una part substancial d'aquest endeutament del Regne d'Espanya, el percentatge de deute sobre el PIB espanyol serà un dels més alts del món; de l'ordre del 120% i amb tendència a créixer.

En aquest tema del repartiment de les càrregues de l'endeutament financer, l'Estat espanyol tindrà en la Unió Europea un formidable aliat. Els creditors europeus d'Espanya mobilitzaran els seus respectius estats per tractar d'evitar que l'escissió de Catalunya posi en perill la recuperació del seus crèdits. Allò que molt probablement voldran aquests creditors és que Catalunya independent es quedi un 19% del deute espanyol, ja que l'economia espanyola sense l'economia catalana, només amb un gran esforç podria suportar la totalitat actual de l'endeutament del Regne d'Espanya.

Al Document de Treball publicat a la meua pàgina web hi ha una reflexió sobre quina seria la part de l'endeutament de l'Estat espanyol que la Catalunya independent hauria d'assumir en justícia i quina no es correspon de cap manera. I, també una reflexió sobre com hauríem d'enfocar la negociació dels actius i passius amb l'Estat espanyol per no repetir els errors històrics comesos en els Estatuts d'Autonomia i en el model de finançament autonòmic.

En base a l'anàlisi de les nou raons exposades podem dir, doncs, de manera taxativa que "l'únic escenari raonable en la hipòtesi d'una Catalunya independent no integrada en la Unió Europea és el manteniment de l'estatus quo: és a dir, la lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals entre aquests dos espais, la Unió Europea i la nova Catalunya amb estat propi no membre de la Unió Europea". Com dic aquesta opinió la subscriuen també els economistes no partidaris de la independència política en l'article publicat a La Vanguardia que he esmentat, "Independència, Euro i Unió Europea".

A tall de resum permetin-me fer dues afirmacions complementàries entre si: hi ha vida econòmica més enllà del marc legal estricte de la Unió Europea, primera afirmació; i, segona tesi, Catalunya serà membre de l'Espai Econòmic Europeu per mèrits propis referits a la seva capacitat econòmica i financera i, sobretot, per interès de les economies europees implicades, entre elles l'espanyola.

La relació productiva de l'economia catalana amb Europa no s'acaba, doncs, pel fet de la no admissió d'una Catalunya independent. No hi ha obstacles jurídics, ni polítics ni econòmics a una Catalunya independent membre de l'Espai Econòmic Europeu. Una Catalunya independent pot accedir al mercat únic fins i tot no essent membre de la Unió Europea. Catalunya independent no membre de la Unió Europea estaria exactament en la mateixa situació que actualment estan Noruega, Islàndia i Liechtenstein.

A més, - i això és important - Catalunya podria signar amb la Unió Europea un tractat econòmic bilateral que no ha de ser aprovat per unanimitat en el Consell Europeu, consell format pels caps d'estat i de govern. Els articles 207 i 218 del Tractat Fundacional de la Unió Europea estableixen que aquests acords es poden aprovar per majoria qualificada. Això és el que ara la Unió Europea prepara respecte a Ucraïna.

18.4.- La independència de Catalunya no comporta abandonar l'euro com a moneda.

He intentat fonamentar perquè una Catalunya independent en el vessant de l'economia productiva, formaria part ineludiblement de l'Espai Econòmic Europeu i, per tant, no patiria aranzels i gaudiria de llibertat de mercaderies, béns, serveis, treballadors, persones i capitals. Podem preguntar-nos ara que convé a Europa, a Espanya sense Catalunya, i a Catalunya amb un Estat propi pel que fa a la moneda a utilitzar en el nou Estat català.

La meva tesi és que la independència de Catalunya no comporta abandonar l'euro com a moneda oficial i única. És evident que la no admissió a la Unió Europea implicaria també que Catalunya no podria ser un estat membre de la zona euro. Però això no vol dir de cap manera que s'hagués d'abandonar l'euro com a moneda oficial, si l'Estat català no és qui explícitament rebutja l'euro. És a dir, l'euro podrà mantenir-se com a moneda oficial i habitual en les transaccions a la Catalunya independent. Hi ha diversos precedents d'aquesta situació com són el cas de Kosovo, Montenegro, San Marino, El Vaticà, Andorra i Mònaco. Aquests dos darrers països imprimeixen euros d'acord amb el Banc Central Europeu (BCE).

El prestigiós catedràtic català Jordi Galí, director del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI) a la Universitat Pompeu Fabra en un excel·lent article de títol “Estat propi i euro” publicat a la web del Col·lectiu Wilson, explica de manera clara que “les entitats financeres que operessin a Catalunya podrien accedir a la liquiditat del Banc Central Europeu a través de les seves matrius, filials o sucursals establertes a països membres de la zona euro que complissin amb els requisits per a ser “entitat de contrapartida”. És important emfatitzar que entre aquests requisits no es troba que la societat matriu del banc tingui seu a la zona euro. El principal requeriment per poder-hi participar és ser una entitat “financerament solvent” i estar subjecte a la supervisió de les autoritats competents dins l'àmbit de la Unió Europea o de l'Espai Econòmic Europeu o, en el cas de bancs establerts com a societats fora d'aquest àmbit, a una supervisió segons estàndars comparables als d'aquell àmbit europeu.

El professor Galí remarca que en aquest escenari de l'euro com a moneda d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea, seria desitjable i beneficiós per a totes les parts implicades una articulació formal de la relació entre Catalunya i la zona euro que podria prendre la forma d'un “acord monetari” entre la Unió Europea i Catalunya. “Presumiblement, escriu Galí, un acord d'aquest tipus no requeriria la unanimitat dels països de la Unió Europea i, per tant, no podria ser vetat per cap Estat membre”.

L'acord monetari amb el Principat de Mònaco, que és una plaça financera important que no pertany a la Unió Europea ni a la zona euro, però que té l'euro com a única moneda oficial és, malgrat les diferents circumstàncies, una referència útil. A més de “beneir” l'ús de l'euro al Principat de Mònaco, la Unió Europea garanteix als bancs allí establertes, l'accés als mecanismes de finançament del Banc Central Europeu, així com a la infraestructura europea de pagaments interbancaris i de liquidació de valors coneguda com a Target2. A canvi d'aquestes facilitats financeres i creditícies, “Mònaco es compromet a adoptar tota la legislació europea sobre regulació i supervisió bancària i de lluita contra el blanqueig de diner”.

El catedràtic i conseller del Banc d'Espanya Guillem López Casasnovas en un escrit recent de títol “Catalunya fora de l'euro” publicat a La Vanguardia, de data 16 d'octubre de 2013, és de la mateixa opinió que el professor Galí. “Contràriament al que es diu, escriu López Casasnovas, si Catalunya tingués un Estat propi, les entitats

de crèdit amb seu a Catalunya sí que podrien continuar participant en el sistema Target 2 de consolidació de les transaccions financeres. N'hi hauria prou que les nostres entitats financeres disposessin d'una sucursal o filial establerta a qualsevol dels vint-i-vuit països membres de la Unió Europea o, fins i tot, de L'Espai Econòmic Europeu". I es pregunta el professor López Casasnovas: "les entitats financeres amb seu a Catalunya podrien accedir a les injeccions de liquiditat del Banc Central Europeu"? I ell mateix respon: "sens dubte que sí, també gràcies a una sucursal o filial establerta -algunes ja en tenen- a qualsevol Estat membre de la zona euro, sempre que continuessin complint els criteris generals de selecció per ser reconegudes com a entitats de contrapartida. Aquests requisits inclouen el manteniment de reserves obligatòries al banc central -1% dels passius computables-, acreditar solvència i complir els requisits operatius del Banc Central Europeu, trets que les nostres entitats financeres assoleixen ja ara, amb escreix. Això els permetria participar en operacions de mercat obert de l'eurosistema (autoritat monetària de la zona euro) i accedir a les operacions principals de finançament a més llarg termini".

No hi ha cap dubte, doncs, que si el nou Estat català vol tenir l'euro com a moneda oficial i única així serà, ja que serà d'interès per a totes les parts implicades. Tenir l'euro com a moneda encara que Catalunya no fos membre de la Unió Europea, ni tampoc formar part de l'Eurozona, no perjudica en cap aspecte a les entitats financeres catalanes, les quals com ara, podrien accedir a la liquiditat del Banc Central Europeu a curt i a llarg termini, i gaudir dels sistemes de pagaments financers establerts a l'Eurozona.

Hem de tenir present que el Banc Central Europeu no té l'obligació de donar suport a la banca europea. Si ho està fent és per evitar el col·lapse del sistema euro. El BCE seguiria donant suport a les necessitats de CaixaBanc i Banc Sabadell, per exemple, pel fet que, problemes en aquestes grans entitats financeres catalanes que qüestionessin la seva solvència, produiria desestabilització en tot el sistema financer europeu. Per tant, el BCE serà el primer interessat a continuar tenint sota paraigua i control a les entitats financeres amb seu a la Catalunya independent.

18.5.- Convé que Catalunya tingui la seva pròpia moneda si no és membre de la Unió Europea?

Aquesta anàlisi dels fets monetaris que he fet en el supòsit d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea suscita la necessitat d'estudiar si convé o no, que el nou Estat català tingui la seva pròpia moneda i no l'euro.

És evident que la situació descrita anteriorment referida a una Catalunya independent no membre de la Unió Europea a semblança del Principat de Mònaco, és una situació que podria funcionar durant un període llarg, però segurament no seria desitjable com a solució permanent. “Un país amb la dimensió econòmica de Catalunya, escriu el professor Jordi Galí, té plena capacitat per establir el seu propi sistema monetari, amb una moneda i una política monetària pròpies, que puguin ajustar-se autònomament d'acord amb les circumstàncies econòmiques del país en cada moment (atur, inflació, etc). Aquesta és de fet l'opció triada per països de la Unió Europea com el Regne Unit, Suècia o Dinamarca, que no tenint cap impediment per formar part de la zona euro, prefereixen mantenir la seva autonomia monetària, Aquesta serà segurament l'opció que també acabaran triant (almenys durant un període llarg) alguns dels països d'Europa central i de l'est que actualment romanen fora de l'euro”.

En el concepte “dret a l'autodeterminació” s'hi inclou, també, la possibilitat de decidir sobre si hom vol tenir una política monetària pròpia o no i gaudir o no d'una moneda compartida. Com diu el professor Galí, “tot i que la prosperitat a llarg termini d'un país hauria de ser independent de la moneda que utilitzi (com a mínim si adopta una política monetària raonable), el comportament de l'economia a curt termini es veu molt influït pels tipus d'interès, el tipus de canvi i l'oferta de crèdit bancari, variables totes elles que depenen dels arranjaments monetaris adoptats per un país i de la seva política monetària”.

Segons el meu parer plantejar aquesta qüestió d'una política monetària pròpia sense l'euro en una Catalunya independent fora de la Unió Europea topa, en primer lloc, amb l'ampli consens que sembla existir a Catalunya, en el món empresarial, a la societat civil i també en un ampli ventall de forces polítiques parlamentàries, sobre el desig de continuar amb l'euro com a moneda i de renunciar a una política monetària pròpia, tot delegant aquesta política al Banc Central Europeu. Anar contra aquest

consens social i anar contra allò que volen les multinacionals europees i la pròpia Unió Europea, no sembla un escenari possible per a la Catalunya independent, en el curt termini. Remarco: en un curt termini, és a dir en els primers anys de la independència política. La indústria multinacional instal·lada a Catalunya no vol tenir risc de canvi en la moneda que pogués alterar el valor dels seus actius ni vol incertesa en els costos de les diferents factories, risc que es podria produir si hi haguessin devaluacions.

Sóc de l'opinió que no podem analitzar en abstracte l'opció de tenir o no una moneda pròpia i una política monetària específica, sense referir-nos a la situació actual de pertinença a l'euro. En el llenguatge gràfic de Xavier Sala i Martin, un economista contrari a la creació de l'euro en el seu moment, però defensor de mantenir-lo, inicialment, a la futura Catalunya independent diu: “quan has fet una truita a la francesa és impossible recuperar els mateixos ous que es varen trencar per fer-la”. Com també diu Galí, “hem de tenir en compte el fet que Catalunya pertany avui a la zona euro, i que el desenvolupament i adopció d'un sistema monetari propi per part d'un país (sigui nou o no) sempre requereix una transició potencialment complicada i amb riscos importants en el curt termini”.

Encara que una anàlisi dels pros i contres de gaudir d'una política monetària pròpia està fora de l'abast d'aquesta conferència, sí podem afirmar que els factors de risc per a l'economia catalana serien molt alts si hom volgués passar d'una moneda euro i una política monetària establerta pel BCE a una moneda pròpia i a una política establerta per Banc Nacional de Catalunya, el futur banc supervisor i regulador del sistema financer català en substitució del Banc d'Espanya. Parlo del banc central català de nom hipotètic Banc Nacional de Catalunya perquè en qualsevol dels escenaris polítics que s'esdevinguin – fora o no de la Unió Europea-, la Generalitat de Catalunya haurà de crear un banc oficial que reguli, inspeccioni, sancioni i endreci el sistema financer català. Entre les estructures d'estat que la Generalitat ja ha posat en marxa com és el cas de l' Agència Tributària Catalana, per poder recaptar tots els impostos i tributs pagats pel catalans hi ha d'afegir, el més aviat possible, el disseny del nou banc central català.

Arribats a aquest punt de la conferència i a tall de resum del que hem dit fins ara, podem recordar que a partir de la legalitat existent i dels interessos econòmics i financers compartits entre una Espanya sense Catalunya, una Catalunya independent

i els països membres de l'Espai Econòmic Europeu, en el nou Estat català es mantindrà la llibertat de mercaderies, béns, serveis, treballadors, persones i capitals i l'euro serà, a l' inici de la independència, la moneda oficial i única. Així, doncs, la independència en sí mateixa i per sí mateixa no suposa capgirar cap de les característiques que té ara l'economia catalana pel que fa als aspectes productius i monetaris esmentats.

18.6.- Què és allò que realment es capgira per a l'economia catalana en el pas cap a la independència.

Allò que sí capgira de manera substantiva la situació de l'economia catalana és el propi fet polític de la independència, sigui o no Catalunya membre de la Unió Europea. A la conferència de fa un any, vaig assenyalar que en una Catalunya considerada un nou estat polític apareixen dues realitats de gran impacte sobre l'economia catalana. La primera realitat és que en el nou estat independent l'economia catalana recupera una part de la seva riquesa en forma de dèficit fiscal. I la segona realitat és que el nou estat català pot fer una política adient a les necessitats de l'economia i la societat catalana.

En el nou estat català, com dic, la primera cosa que s'esdevé és que desapareix el dèficit fiscal. I alhora que desapareix el dèficit fiscal, apareixen nous costos relacionats amb una estructura política d'estat, costos d'estat que ara suporta l'estat espanyol. I permetin-me una petita digressió: la independència ens dona una oportunitat per establir estructures d'estat en forma d'administració pública que siguin veritablement estructures austeres i eficients.

Tal com deia, és evident que en el nou Estat català deixa de tenir sentit parlar de dèficit fiscal ja que aquesta noció mesura la diferència entre els impostos pagats pels catalans a l'Estat espanyol i que no retornen sota cap concepte a Catalunya. Amb la independència política s'ha tallat, doncs, el nus gordià del dèficit fiscal i no hi ha relació fiscal amb l'Estat espanyol, com no n'hi ha amb l'Estat portuguès o l'Estat francès. Parlo de dèficit fiscal i no pas de dèficit pressupostari, i parlo només de relació fiscal, ja que certament i per fortuna, hi ha una intensa relació productiva, comercial, financera i de serveis entre el Regne d'Espanya i la Catalunya independent fora d'Espanya.

En el Document de Treball reproduït a la meua pàgina web hi ha una consideració aprofundida sobre el tema del dèficit fiscal que pateix Catalunya, una qüestió que tornarà a estar sobre la taula quan l'estat espanyol publiqui ben aviat les seves anunciades balances fiscals. Jo només voldria que vostès retinguin a la memòria que la independència política acaba d'una vegada amb les balances fiscals i el dèficit o superàvit fiscal dels uns i dels altres. I que també tinguin ben present que la relació fiscal de Catalunya amb Espanya no s'acaba si el model polític és unitari descentralitzat, federal o confederal. Només s'acaba amb la independència política.

Pel que fa a la relació fiscal amb la Unió Europea, si Catalunya fos un nou estat membre hauria de contribuir a finançar el pressupost comunitari i, alhora, es beneficiaria de les polítiques de despesa comunitàries.

De fet, actualment Catalunya ja té aquestes relacions pressupostàries amb la Unió Europea, tot i que no són relacions directes sinó que s'articulen a través del govern central. Com diu la professora Marta Espasa – veure al diari ARA de data 23 de setembre de 2013, l'article "Catalunya: contribuent neta a la UE" "els efectes del pressupost de la Unió Europea sobre Catalunya són conseqüència de la conjugació del sistema de finançament i de les polítiques de despesa. Així, Catalunya contribueix a finançar el pressupost comunitari en la mesura que suporta els diferents ingressos comunitaris, i rep recursos procedents de la Unió Europea en la mesura que es beneficia de les diverses polítiques comunitàries".

Segons un estudi del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, publicat aquest mes de setembre, des de l'entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea l'any 1986, Catalunya ha fet aportacions netes positives a la Unió Europea. És a dir, els ingressos comunitaris derivats de les aportacions dels ciutadans catalans han superat any rere any les despeses que la Unió Europea ha destinat a Catalunya. Espanya, en canvi és receptora neta de recursos europeus.

Analitzant les estadístiques publicades per la Generalitat es pot constatar que entre 1986 i 2006, vint anys, per cada euro que Catalunya ha aportat a la Unió Europea, només li han retornat 0,59 cèntims d'euro. Els 41 cèntims restants s'han distribuït

entre altres territoris receptors nets de la Unió. En el mateix període, Espanya ha rebut 1,64 euros per cada euro aportat, és a dir, s'ha beneficiat de 64 cèntims addicionals procedents d'altres territoris. Catalunya genera al voltant del 18,5% dels recursos que Espanya aporta a la Unió Europea, però a l'hora de repartir, només rep el 6,4% dels fons europeus.

Com diu la professora Marta Espasa a l'article esmentat "Catalunya: contribuent net a la UE" són tres les causes que expliquen aquest dèficit fiscal:

- Com que Catalunya és una regió rica dins l'estat espanyol, suporta en més quantitat els ingressos comunitaris.
- Com que Catalunya presenta un nivell de renda per càpita superior a la mitjana comunitària, això comporta que estigui exclosa de ser regió objectiu prioritari dels fons estructurals.
- Com que l'agricultura, la ramaderia i la pesca pesen poc en l'estructura productiva catalana i la seva especialització agrícola és en conreus mediterranis, els recursos comunitaris provinents de la política agrària comuna, la PAC, no són gaire elevats.

En el Document de Treball publicat a la meua pàgina web reproduueixo l'estudi íntegre del Departament d'Economia i Coneixement. Les dades d'aquest estudi indiquen que el saldo fiscal de Catalunya amb la Unió Europea en el període 2007-2013, segons càlculs provisionals, podria enregistrar un dèficit anual de 1.355 milions d'euros, un 0,69 % del PIB. És a dir, pel període 2007-2013, per cada euro aportat per Catalunya, aquesta només es beneficiarà de 30 cèntims, mentre que els altres 70 cèntims es destinaran a altres territoris.

En el període 1986-2006, vint anys, Catalunya ha enregistrat un dèficit fiscal amb la Unió Europea de 5.787 milions d'euros. En el període 2007-2013, els set darrers anys, les estimacions apunten a un dèficit de 9.485 M€. Així, doncs, Catalunya ha fet aportacions netes per valor d'una 15.000 milions d'euros en els vint-i-set anys de permanència a la Unió Europea.

És important remarcar que aquest dèficit fiscal de Catalunya amb la Unió Europea està inclòs, en línies generals, en el càlcul del dèficit fiscal de Catalunya amb

Espanya, de l'ordre del 8% del PIB. És a dir als 16.000 milions de dèficit fiscal amb Espanya no caldria sumar-hi els 1.355 milions de dèficit fiscal amb la Unió Europea. El Departament d'Economia està aprofundint en l'anàlisi de tots els programes comunitaris a Catalunya i ajustar si s'escau la xifra de dèficit considerada per l'estat espanyol pel que fa a les despeses de la Unió Europea a Catalunya.

La conclusió més important que ens convé retenir i que és evident per sí mateixa és que si la Catalunya independent no és membre de la Unió Europea no tindrà cap relació fiscal amb el pressupost d'ingressos i despeses d'aquesta institució i, per tant, no experimentarà un dèficit fiscal. Per a la Unió Europea la xifra de 1.355 milions d'euros anuals no és significativa. Sí ho és en canvi, per a Catalunya. En el cas que el nou Estat català fos membre de la Unió Europea seria un estat independent similar en termes de població i nivell econòmic a països com Dinamarca, Suècia, Finlàndia i Àustria, tots ells països que aporten més fons a la Unió Europea que no pas reben.

18.7.- Una política econòmica específica al servei de l'economia catalana.

La segona gran diferència respecte a la situació actual és que el nou estat independent pot fer una política econòmica pròpia, una política adient a les necessitats específiques de l'economia catalana. Són el Parlament i el govern català i no pas els espanyols, els qui tenen plenes competències sobre la política econòmica i financera a aplicar en benefici del creixement de l'economia catalana.

Els beneficis d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea consisteixen en tenir molt més camp per córrer del que ara disposem, i poder així tenir capacitat pròpia i exclusiva per establir les polítiques econòmiques que ens convingui aplicar. No podrem fer com Noruega o Suïssa, que no són membres de la Unió Europea, ni tenen l'euro, perquè nosaltres sí tindrem l'euro per moneda oficial, però són molts els àmbits econòmics en els quals podrem actuar respectant les regles del joc de l'economia oberta de mercat. Àmbits que ara estableix el govern espanyol i la Unió Europea i no pas la Generalitat de Catalunya ni el Parlament català.

Al meu entendre poder fer una política econòmica de caràcter propi, en l'àmbit fiscal, laboral, agrari, industrial, financer, mediambiental, etc, és l'argument fort a favor de la independència política des del punt de vista econòmic. Un argument fort que es

complementa amb el nou escenari d'eliminació del dèficit fiscal amb l'Estat espanyol, a partir de la independència. En una Catalunya independent, si fem bé les coses, repeteixo si fem bé les coses, les nostres possibilitats de millora econòmica i de benestar social són molt més clares i superiors a les que puguem tenir en tant que membres de l'Estat espanyol en qualsevol de les modalitats polítiques, reals o possibles. Ni el model autonomista descentralitzat amb pacte fiscal en la línia del concert econòmic; ni el federalisme simètric o el federalisme asimètric; ni el model confederal, poden competir en eficàcia econòmica respecte a l'Estat independent català en el marc de la Unió Europea, o fora de la Unió Europea i dins l'Espai Econòmic Europeu.

18.8.- Les dificultats d'anar sols, en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea.

Aquest escenari d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea ens obligarà a una major responsabilitat ja que en primer lloc no tindrem cap presència a les institucions comunitàries, i en segon lloc, no tindrem el marc de referència de les polítiques econòmiques i monetàries de la Unió.

No podrem tenir polítics catalans al Parlament europeu, no tindrem representants a la Comissió Europea ni al Consell Europeu, ni representats al Banc Central Europeu. La Unió Europea ha iniciat un camí cap a la futura unió política, fiscal i bancària en el que no hi podrem participar. A l'horitzó hi ha la possibilitat d'un president electe, i d'un govern escollit a les urnes. Nosaltres no hi serem en aquest camí si nos om acceptats com a membres de la Unió Europea.

Aquest factor polític amb conseqüències econòmiques indirectes és per a mi el principal element negatiu per a una Catalunya Independent no membre de la Unió Europea. Un factor negatiu al qual s'afegirà la paradoxa d'una Catalunya independent, que pel fet de ser un estat polític independent i deixar de ser "una regió espanyola" no podrà participar en institucions regionals en les que hem estat motor i protagonistes com ara "l'Assemblea de Regions d'Europa" o els "Quatre Motors d'Europa".

La nova situació política d'una potencial Catalunya independent no membre de la Unió Europea i sí membre de l'Espai Econòmic Europeu suscita un debat important entre

els partidaris de l'euro i els no partidaris i sobretot, un debat en relació a les polítiques que hauria d'aplicar la Unió Europea per superar la crisi econòmica. Gaudim d'una memòria curta i només fa dos anys, Espanya tenia més un peu a fora de la Unió Europea que no pas a dins. Aleshores va caler recordar les virtuts de l'euro i els avantatges de l'aixopluc comunitari.

No podem avui encetar aquest debat sobre l'encert o desencert de les polítiques d'austeritat imposades per Brussel·les; els avantatges o inconvenients de l'euro; la pèrdua d'autonomia imposada als estats membres de la Unió Europea, etc. Només vull remarcar que si no som membres de la Unió Europea tota la responsabilitat és a les nostres mans i podrem encertar en les polítiques adients a l'economia catalana o bé equivocar-nos i rectificar.

18.9.- Allò que serà determinant per a la adhesió a la Unió Europea.

Voldria prosseguir amb el fil argumental que comporta aquesta hipòtesi d'una Catalunya independent automàticament fora de la Unió Europea. Un hipotètic nou estat català que volgués ser membre de la Unió, hauria de sol·licitar l'adhesió d'acord amb el procediment general i segons les condicions establertes en els Tractats comunitaris. Naturalment això si el poble català vol retornar a la Unió Europea després de ser-ne expulsat.

Com diu l'advocat Casimir de Dalmau a l'article "Euroembolic", publicat al diari ARA de data 28 de setembre de 2013, "Catalunya ja aconsegueix ara tres condicions d'accés a la Unió Europea i és essencial que el camí de la transició nacional vers l'estat propi no espatlli aquesta excel·lent posició de sortida". Aquests tres condicions són: constituïm un territori de matriu i cultura europea; tenim una democràcia parlamentària basada en el respecte als drets humans i disposem d'una economia oberta de mercat, fonamentada en les llibertats de mercaderies, serveis, capitals, treballadors i persones.

Els Tractats exigeixen que a més d'això, un nou estat membre tingui allò que s'anomena "cabal comunitari". És a dir, el conjunt de les normes de dret originari i de dret derivat de que disposi la Catalunya independent ha de ser coincident amb

l'ordenament jurídic comunitari. Això s'haurà de plasmar en la nova Constitució catalana de la Catalunya independent.

Paral·lelament a aquest camí es precisarà disposar d'unes estructures d'estat que la Unió Europea considera imprescindibles pels estats que en sol·liciten l'ingrés. Aquestes estructures d'estat es concreten en un banc central català, el Banc Nacional de Catalunya, les funcions del qual hem considerat abans; una Agència Tributària Catalana, capaç de recaptar tots els impostos i d'inspeccionar i sancionar; un sistema judicial propi; una policia reconeguda com a tal més enllà del territori català; i uns diplomàtics acceptats oficialment a les instàncies polítiques mundials i europees. Aconseguir tot això és perfectament al nostre abast.

18.10.- Els veritables reptes econòmics de la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea.

El veritable repte econòmic que el nou Estat català tindrà davant el ulls, sigui o no membre de la Unió Europea, és aconseguir prosperitat econòmica, eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat medioambiental, equitat a l'Estat del Benestar i justícia redistributiva. Aquest repte s'haurà de traduir en unes taxes d'atur raonablement baixes, un nivell de vida semblant al dels primers països europeus, una dispersió de la renda que sigui moderada i una protecció eficaç per als qui no puguin seguir el camí del progrés econòmic.

Hi ha molts economistes partidaris de la independència política de Catalunya que coincidim en la necessitat de construir un país que compti amb institucions polítiques i econòmiques que vagin a la una, en relació a dos objectius: per una banda, protegir l'empresa creadora de valor econòmic en el mercat global; per l'altre cantó, protegir de manera segura als qui corren el risc de quedar enrere.

Per aconseguir aquests dos objectius bàsics una Catalunya independent pot emmirallar-se en vuit països del centre i del nord d'Europa amb els quals compartim una dimensió geogràfica equivalent, una grandària de població similar i sobretot una voluntat de ser com són ells, pel que fa a l'àmbit econòmic i social: països que en el context mundial són els més equitatius del món, els més competitius en el mercat

global i els de major renda per càpita a Europa. Aquests vuit països són Àustria, Bèlgica, Holanda, Suïssa, Suècia, Dinamarca, Noruega i Finlàndia (*veure Nota 3*). I d'acord amb l'anàlisi que he fet he de remarcar que d'aquests vuit països, sis són membres de la Unió Europea i dos, Noruega i Suïssa no ho són. I dels sis membres que pertanyen a la Unió Europea dos d'ells, Dinamarca i Suècia, no són membres de la zona euro. És a dir, dels vuit països de referència només quatre –Àustria, Bèlgica, Holanda i Finlàndia– pertanyen alhora a la Eurozona i a la Unió Europea. Menys Suïssa, els altres set països esmentats, són membres de l'Espai Econòmic Europeu, espai al qual sense cap mena de dubte pertanyeria el nou Estat català.

15 de novembre de 2013.

Notes a la Conferència.

(1).– Aquests quinze economistes són: Alicia Adserà, Oriol Amat, Enriqueta Aragonés, Germà Bel, Núria Bosch, Ramon Caminal, Xavier Cuadras, Marta Espasa, Francesc Granell, Modest Guinjoan, Elisenda Paluzie, Alfredo Pastor, Clara Ponsatí, Miquel Puig i Jacint Ros Hombravella.

(2).- El sis membres del Col·lectiu Wilson són els catedràtics: Pol Antràs, Harvard University; Carles Boix, Princeton University; Jordi Galí, Director investigador sènior del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI), Gerard Padró i Miquel, London School of Economics; Xavier Sala i Martín, Columbia University; i, Jaume Ventura, investigador sènior del CREI.

(3).- En el llibre "Com Àustria i Dinamarca: la Catalunya possible" dels economistes, Xavier Cuadras, Modest Guinjoan i Miquel Puig publicat a Pòrtic edicions, aquest setembre de 2013, hi trobem aquesta orientació per a la futura Catalunya independent de la qual parlo. De la lectura del llibre centrat en l'anàlisi de les característiques econòmiques, socials i polítiques dels vuit països esmentats abans es pot deduir que la Catalunya independent ha de donar prioritat a l'educació en tots els seus nivells; potenciar la recerca científica i tecnològica, enfocar l'economia cap a l'exportació de mercaderies, béns i serveis; augmentar la productivitat de les empreses; mantenir, perfeccionar i enfortir el nostre Estat del benestar; garantir les pensions i els subsidis

als més necessitats i als qui no poden seguir. Si ens orientem cap aquest camí, gens utòpic, ben real i possible valdrà la pena viure en la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea.

Miquel Rubirola i Torrent

15 de novembre de 2013

19.- A tall de conclusions: “ L'ECONOMIA CATALANA EN RELACIÓ A ESPANYA I A LA UNIÓ EUROPEA EN CAS D'INDEPENDÈNCIA POLÍTICA.

En el Document de Treball **“Catalunya independent: Què passa amb l'economia ?”** de data 16 novembre de 2012 i en aquest Document de Treball de data 15 de novembre de 2013 **“Catalunya independent no membre de la Unió Europea: quines conseqüències econòmiques?”** he formulat les afirmacions següents que resumeixo de manera sintètica:

- La sentència del Tribunal Constitucional de juny de 2010 ha afectat de ple i de manera negativa les disposicions de l'Estatut d'Autonomia del 2006 en matèria de finançament de la Generalitat i de competències parlamentàries en l'àmbit econòmic.
- Existeix un dèficit fiscal a favor de l'Estat espanyol que perjudica l'economia catalana. Aquest dèficit és històric, desmesurat, insostenible i injust. Aquestes qualificacions sobre el nostre dèficit fiscal tenen una base analítica solvent. No són només afirmacions subjectives de molts economistes catalans.
- El dèficit fiscal només deixa d'existir en la fórmula política de l'Estat propi en una Catalunya independent. El dèficit fiscal continua present, si bé amb matisos i elements potencialment positius, en qualsevol altre model polític: l'unitari descentralitzat reformat mitjançant un pacte fiscal; el federal asimètric o no asimètric, o el model confederal.

- En la Catalunya independent apareixen nous costos específics a la nova estructura política de l'Estat propi (defensa armada, política exterior, etc). És una oportunitat històrica plantejar la independència des de noves concepcions que permetin construir un Estat que valgui la pena al servei de tots els catalans.

- La nova hisenda catalana a l'Estat propi té possibilitats de ser positiva a partir de la supressió del dèficit fiscal, si bé les noves estructures polítiques d'Estat poden ser feixugues i poden col·lapsar la hisenda catalana en temps de crisi. Serà fonamental establir unes noves estructures d'Estat àgils, eficients i sostenibles.

- El trànsit d'un model polític unitari descentralitzat en la despesa, com és l'actual, a un Estat propi presenta un moment crucial i delicat que és el moment de la negociació dels actius i dels passius entre la Catalunya declarada independent i el Regne de Espanya.

-A curt termini poden aparèixer boicots comercials recíprocs entre consumidors i empreses de Catalunya i de fora de Catalunya en el mercat espanyol. Tanmateix els boicots són emocionals i irracionals en termes econòmics; no són de llarga durada i no són generalitzats per a tots els serveis i mercaderies ja que s'acostumen a concretar en productes significatius dels del punt de vista nacional.

-A curt termini també poden aparèixer dificultats en el finançament del deute públic català si bé una Catalunya independent és més solvent que una Catalunya dins d'Espanya. No serà fàcil, tanmateix, recuperar la confiança perduda dels inversos internacionals purament financers no empresarials.

- No hi ha un major risc d'impagament de les pensions als jubilats catalans pel fet de la independència política. Ans al contrari, ara els pensionistes catalans tenen més risc dins el marc espanyol. El potencial risc és inherent al sistema de repartiment i té el seu moment de tensió financera quan la conjuntura econòmica està en crisi. Això comporta un desequilibri entre els imports de les cotitzacions que constitueixen els ingressos i el cobrament de les pensions que comporten la despesa del sistema. Des del 1995 al 2010 la Seguretat Social catalana ha enregistrat un saldo positiu de 24.773 milions d'euros; en canvi, la Seguretat Social d' "Espanya sense Catalunya" ha enregistrat un saldo negatiu de 86.332 milions d'euros.

- La dimensió, la grandària petita de l'economia catalana, i les característiques de la seva estructura productiva són adients per permetre la prosperitat econòmica i social dels catalans a la Catalunya independent.

- Els Estats de gran dimensió tendeixen a aplicar polítiques econòmiques homogènies en tot el seu territori que no beneficien els àmbits "regionals" o de les nacions sense Estat.

- La globalització econòmica i financera redueix els incentius dels pobles a formar part d'Estats grans i heterogenis. Quan els mercats són oberts, formar part d'un Estat gran ja no és tant rellevant en termes d'economies d'escala i, en canvi, guanyen pes els costos de formar-ne part, costos que resulten significatius quan augmenta la distància del govern amb els ciutadans.

- En el cas espanyol, la política econòmica aplicada pels governs de Madrid ha suposat un greu entrebanc per a l'economia catalana atesa la concepció de "Madrid quilòmetre zero" i "d'Espanya capital París" imperant històricament en tots els governs espanyols sense distinció de colors polítics. Tenir un mercat interior econòmic protegit o preferent a Espanya pels productes catalans ha estat un miratge i un perjudici per als incentius a la productivitat. Hem comès, a més, l'error històric que voler considerar un fet positiu enregistrar dèficit fiscal en bescanvi de tenir un superàvit comercial.

- Pel que fa a l'expressió "Catalunya haurà de sortir d'Europa" si esdevé un estat independent convé anotar que hi ha vida econòmica més enllà de la Unió Europea.

- A Europa hi ha diversos espais econòmics i hi són vigents múltiples entitats amb dimensió política i econòmica. D'aquests diversos espais econòmics i institucions en destaquen cinc: la Unió Europea, l' Eurozona, L'Espai Econòmic Europeu, l'Associació Europea de Lliure Comerç (EFTA), i l'Espai Schengen.

- Els espais esmentats permeten constatar que els diversos països d'Europa formen part de diferents grups. Així, per exemple, Espanya pertany a la Unió Europea i a l'Eurozona. Suïssa forma part de l'EFTA i de l'espai Schengen, però no pas de

l'Eurozona ni de la Unió Europea. El Regne unit forma part de la Unió Europea però de la l'Eurozona ni de l'espai Schengen.

- L'únic escenari raonable a partir d'una Catalunya esdevinguda independent és el manteniment de *l'statu quo*: és a dir, la lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals.

- En una Catalunya independent, no membre de la Unió Europea, no és possible imposar aranzels i altres restriccions a la importació de productes, mercaderies, béns , serveis i capitals entre Catalunya, Espanya i Europea, si hom no vol sofrir perjudicis mutus, irracionals i innecessaris.

- L'article 50 del TFUE estableix les condicions de sortida voluntària d'un estat membre. Així, doncs, no existeix l'expulsió automàtica de la Unió Europea.

- No hi ha cap precedent d'una secessió interna d'un territori d'un estat que ara formi part de la Unió Europea.

- Malgrat la característica indiscutible d'una Catalunya europea des de tots els punts de vista històric, cultural, econòmic, polític i social, no és possible saber des d'un punt de vist jurídic i polític, què passarà amb exactitud en l'àmbit de la Unió Europea si Catalunya i Escòcia esdevenen un estat independent.

- És possible una lectura jurídica que tinguin en compte l'esperit del dret comunitari i el fet que a la Unió Europea tenen drets no només els territoris sinó també els ciutadans. Això permet una negociació política integradora que tingui en compte que els catalans i els escocesos són ciutadans europeus des del primer moment.

- Escòcia i Catalunya han ajustat la seva realitat econòmica, social i política a les directrius comunitàries i són, de fet, nacions sense estat plenament europees.

- La independència de Catalunya no membre de la Unió Europea no comporta abandonar l'euro com a moneda oficial i única.

- Les entitats financeres amb seu a la Catalunya independent podran tenir accés a la liquiditat del Banc Central Europeu i gaudir del sistema europeu de pagaments interbancaris i de transferències de valors i capitals.

- A curt termini una Catalunya independent que volgués tenir la seva pròpia moneda fora de l'euro podria sofrir alteracions significatives en el tipus de canvi, en el tipus d'interès i en la oferta de crèdit. L'adopció d'un sistema monetari propi per part d'un país, sigui nou o no, sempre requereix una transició potencialment complicada i amb riscos importants en el curt termini.

- Catalunya és ara, de manera indirecta, contribuïdora neta a la Unió Europea. Segons dades estimades en el període 2007-2013 per cada euro aportat per Catalunya, aquesta només s'ha beneficiat de 30 cèntims, mentre que els altres 70 cèntims s'han destinat a altres territoris.

- Si Catalunya fos un estat independent membre de la Unió Europea tindria un dèficit fiscal comunitaris de l'ordre del 0,69 % del PIB, uns 1.355 milions d'euros. Catalunya seria contribuent fiscal neta com ara ho son Holanda, Suècia, Dinamarca, Àustria o Finlàndia.

- La globalització econòmica i financera fa que sigui convenient estar present en tant que Estat propi a les institucions supranacionals, on es decideixen els grans acords mundials i europeus. En el nostre cas, això vol dir ser un nou Estat europeu, membre o no de la Unió Europea.

- No comparteixo el criteri dels qui diuen que les polítiques econòmiques a aplicar a l'abast dels Estats membres de la Unió Europea, son polítiques residuals i insignificants pel fet de la clara tendència d'aquests Estats a cedir sobirania a la Unió Europea. El fet que la construcció d'una futura unió política, fiscal i bancària a la Unió Europea sigui un projecte a l'horitzó que comportaria fins i tot un president electe, un govern i un pressupost europeu, no desdiiu que en una Catalunya independent es podria definir polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana i reformar tots els àmbits de l'administració pública. Això sense més restriccions que les que provenen de les normatives europees.

- He expressat la meva preocupació respecte al fet que la supressió del dèficit fiscal ens fa més rics però no necessàriament més productius, més pròspers. Allò que és fonamental en la independència política de Catalunya i que ha estat el meu fil argumental és la possibilitat d'aplicar polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana, polítiques que transformin el nostre país en un model de prosperitat econòmica, d'eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat mediambiental, equitat a l'Estat del benestar i justícia redistributiva.

- He intentat aportar arguments que jo crec prou solvents que permeten afirmar que si Catalunya esdevé un nou Estat polític independent, l'economia catalana serà plenament viable com ho son els altres països europeus de característiques i dimensions similars. Catalunya podrà intentar fer una política econòmica pròpia adient a les necessitats de la seva economia i dissenyar així el seu futur econòmic. De fet es tracta de recuperar la normalitat perduda que com a nació ens mereixem, per passar a tenir problemes similars als que tenen els finlandesos, els danesos, els suecs, els austríacs o els holandesos, països de primera fila a Europa i al món.

Miquel Rubirola i Torrent

15 de novembre de 2013

20. ANNEXES

ANNEX 1.-Perquè el nou acord de finançament autonòmic del 2009 incompleix l'Estatut del 2006. Text publicat a Arenys Vida Parroquial, setembre de 2009. "Catalunya i el nou finançament autonòmic"

Com hem és sabut, l'any 2006 es va aprovar al Parlament de Catalunya, al Congrés dels Diputats i al Senat, a Madrid, una llei que és d'obligat compliment pels governs espanyols i català, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, llei que fou votada pel poble de Catalunya en referèndum.

L'Estatut no va optar per la independència política (hauria estat contradictori en els propis termes) ni per establir a Catalunya el model del concert econòmic que tenen al País Basc i Navarra (això hauria obligat l'Estat a renunciar a una quantitat molt important de diners que rep de Catalunya per repartir-los a altres comunitats autònomes), sinó que va concretar unes noves obligacions legals de l'Estat envers Catalunya i, més en concret, envers la Generalitat de Catalunya, obligacions que van acceptar el Congrés dels Diputats i el govern socialista de Madrid. Dels articles 201 al 210, i les disposicions addicionals 3a, 4a i 11a, i la disposició final primera de l'Estatut d'Autonomia del 2006 concreten aquestes obligacions financeres, presidides per una relació bilateral Estat-Generalitat.

El 15 de juliol de 2009 el govern de la Generalitat de Catalunya, format per PSC-ERC-ICV, i vuit governs més de comunitats autònomes amb president socialista van acceptar, a Madrid, un acord que determina allò que li passarà a Catalunya i a catorze comunitats autònomes més, així com a Ceuta i Melilla, en matèria de finançament públic. L'acord adoptat a Madrid ha motivat moltes discussions públiques i tindrà una gran transcendència pel que fa al finançament de la Generalitat i el futur polític i econòmic del nostre país.

Malauradament, l'acord de Madrid incompleix l'article 210.1 de l'Estatut del 2006, que diu amb claredat: "La Comissió Mixta d'Afers Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat és l'òrgan bilateral de la relació amb l'Administració de l'Estat i la Generalitat en l'àmbit del finançament autonòmic. Li correspon la concreció, l'aplicació, l'actualització i el seguiment del sistema de finançament, i també la canalització del conjunt de relacions

fiscals i financeres de la Generalitat i l'Estat.” No hi ha hagut un acord en el si de la Comissió Mixta Estat-Generalitat, sinó una decisió al Consell de Política Fiscal i Financera de Madrid, que aplega totes les comunitats autònomes. El govern de la Generalitat ha acceptat un acord de nou finançament sense comptar abans amb una acta signada pels membres de la Comissió Mixta Estat-Generalitat que obligui l'Estat a complir el seus compromisos amb Catalunya. És més, l'acord acceptat pel govern de la Generalitat diu que “no será precisa la reunión de las comisiones mixtas para dar efecto a lo previsto en relación a las necesidades globales de financiación”.

La primera gran obligació que l'Estatut del 2006 estableix a l'Estat espanyol és corregir la discriminació existent contra Catalunya, ja que aquesta té uns diners per cobrir les despeses en sanitat, educació i serveis socials que estan per sota dels diners que per aquests mateixos conceptes reben la mitjana de les comunitats autònomes. S'ha dit amb la boca ben grossa que, des del primer moment d'aplicació del nou model de finançament l'any 2009, Catalunya estarà per damunt d'aquesta mitjana. Si es divideix el total de diners que Catalunya previsiblement rebrà en concepte de despeses en sanitat, educació, serveis socials, Mossos d'Esquadra i presons pel nombre total d'habitants a Catalunya, dóna una xifra que, segons sembla, està per damunt de la xifra mitjana que obtindran altres comunitats autònomes, algunes de les quals no tenen ni policia autonòmica ni presons. Per tant, es comparen dues coses que no es poden comparar.

En el document oficial del govern de Madrid aprovat pel govern tripartit de la Generalitat no va quedar gens clar que Catalunya estaria per damunt de la mitjana si comparem allò que sí que es pot comparar: els ingressos per càpita a Catalunya en concepte de sanitat, educació i serveis socials (sense comptar els diners per a presons i Mossos d'Esquadra) i allò que ingressaran les altres comunitats autònomes pels mateixos conceptes.

L'article 206.5 de l'Estatut diu que el lloc que ocupa Catalunya en el rànquing de recursos per càpita abans de l'anivellament que fa l'Estat entre comunitats riques i pobres ha de ser el mateix que el que ocupi en el rànquing de recursos per càpita que s'obtenen del finançament autonòmic, després de l'anivellament que fa l'Estat. L'obligació que aquest article de l'Estatut imposa a l'Estat és per corregir una gran injustícia: l'any 2006 Catalunya va ser la tercera en recaptació per càpita de tributs del

sistema de finançament, mentre que després de la redistribució que fa l'Estat, Catalunya ocupava l'onzè lloc en recursos obtinguts.

L'acord de finançament acceptat pel govern de la Generalitat no té en compte aquesta obligació de l'Estatut del 2006 i és un gran cinisme dir que una dificultat d'interpretació d'aquest article 206.5 de l'Estatut entre recursos per càpita i renda per càpita ha impedit aplicar un principi ben clar, que no busca cap altra cosa que mantenir un mateix ordre en el rànquing abans i després de la redistribució de recursos. És allò que l'Estatut anomena principi d'ordinalitat.

L'Estatut del 2006, en el seu article 206.6, obliga l'Estat a tenir en compte uns fets diferencials: la població catalana en risc d'exclusió, el percentatge de població immigrant a Catalunya, el cost de la vida a Catalunya i l'esforç fiscal de cada comunitat autònoma. Això és lògic que sigui així perquè el cost de la vida és més alt a Catalunya (per comprar el mateix es necessiten més diners a Catalunya que a Extremadura, per exemple); el pes de la població immigrant és molt significatiu a casa nostra; hi ha més risc d'exclusió social entre els ciutadans a les societats més riques, i Catalunya fa un esforç fiscal enorme que no és compartit per altres comunitats de l'Estat que podrien fer-ho i no ho fan. Aquests indicadors de l'Estatut d'obligat compliment no s'han aplicat en el nou acord de finançament, i Catalunya pot sortir un altre cop discriminada. El govern de la Generalitat ha acceptat que s'apliquin altres indicadors (població ponderada per dispersió, envelliment, insularitat, superfície, persones en edat escolar i densitat), indicadors que beneficien clarament altres comunitats.

Si bé és cert que en el nou acord es té en compte la població real de cada any, cosa que fins ara no era així, aquest guany és insuficient per atendre les necessitats dels serveis públics a Catalunya pel fet que no es tenen en compte els indicadors bàsics establerts a l'Estatut del 2006. Malauradament, en el document aprovat no hi ha cap referència a l'esforç fiscal que facin per establir l'anivellament que altres comunitats és imprescindible entre comunitats autònomes i Catalunya pugui mantenir l'ordinalitat.

Segons l'Estatut del 2006, l'Estat tenia un termini màxim de dos anys per concretar de manera precisa el nou finançament (és a dir, del juny del 2006 al juny del 2008), i s'establí un termini màxim de tres anys per aplicar gradualment el nou finançament,

és a dir, no més tard del juny del 2011. L'acord entre l'Estat, la Generalitat i les comunitats autònomes ha arribat el juliol del 2009, un any més tard del límit màxim establert, i el termini d'aplicació es trasllada al 2012, pel fet que s'aplica en quatre anys i no en tres. La importància d'aquests retards té relació amb el fet que en un any, concretament el 2008, la Generalitat ha gastat més del que ha ingressat per valor de 4.800 milions d'euros (dèficit pressupostari) i amb el fet que en el mateix any Catalunya haurà experimentat un altre dèficit fiscal molt important, de l'ordre dels 17.000 milions d'euros, segons el Departament d'Economia i Finances de la Generalitat, dèficits que el nou model de finançament no podrà compensar perquè començarà a aplicar-se el 2009.

Una altra qüestió també important a l'hora de valorar l'impacte negatiu del retard és que 1 euro d'un any val menys diners l'any següent quan la inflació és positiva i, per tant, fa variar el valor de les xifres. És evident que els 3.500 - 3.800 milions d'euros que la Cambra de Comerç de Barcelona va calcular que Catalunya hauria de rebre de quantitat mínima suplementària el 2006, segons els criteris de l'Estatut, tenen molt més valor econòmic, són més diners, l'any 2006 que els mateixos 3.800 milions d'euros que el govern de la Generalitat diu que Catalunya rebrà el 2012 (ERC, 3.855 milions; PSC, una forquilla entre 3.650 i 4.028 milions). Remarquem que el text de la Cambra diu textualment: "L'aplicació del nou model de finançament que estableix l'EAC (l'Estatut d'Autonomia de Catalunya) s'estima entre 3.500 i 3.800 milions d'euros del 2006." És ben clar que l'any 2006 no és l'any 2012, sis anys després.

Com en els altres acords de finançament aprovats, el del 1993 amb el PSOE, i els del 1996 i el 2001 amb el PP, també el nou acord del 2009 aportarà més possibilitat d'ingrés per a la Generalitat. Tanmateix, el nou acord del 2009 s'ha establert sobre la base de l'Estatut del 2006, que en matèria de finançament de la Generalitat és molt més explícit i clar que l'anterior Estatut del 1979, en relació amb el qual es van negociar els acords de 1993, 1996 i 2001.

El gran problema del nou acord de finançament acceptat pel govern de la Generalitat a Madrid és que el document oficial de 76 pàgines del govern de l'Estat no concreta cap quantitat de diners per a Catalunya. Tampoc no obliga l'Estat a cap transferència concreta de diners per a totes les comunitats autònomes el 2011 i el 2012. El document diu que l'Estat aportarà el 2009 una quantia global de l'ordre de 5.500

milions d'euros per a totes les comunitats autònomes i el 2010 una xifra lleugerament superior als 6.000 milions. No hi ha cap xifra ni cap compromís per al 2011 i el 2012. Les quantitats per a aquells anys les establirà el govern de Madrid que tingui el poder polític per fer-ho i que sigui capaç d'aprovar els pressupostos generals de l'Estat de cada any. Tampoc no sabem si les quantitats que finalment es consignin en els pressupostos amb la finalitat de concretar l' import destinat al finançament autonòmic s'obtindran reduint altres partides del pressupost, o bé augmentant els impostos o generant més endeutament i dèficit públic. El document del nou acord no diu res d'aquesta qüestió tan important.

En resum, la manca d'obligacions concretes de l'Estat respecte a Catalunya fan estèril el debat sobre les quantitats de diners que tindrà o no la Generalitat de Catalunya els propers anys. Hom pot formular els escenaris de creixement que hom desitgi per al 2012 i fer les hipòtesis tècniques que s'escaigui per intentar concretar els diners que hom preveu que tindrà la Generalitat el 2009, el 2010, el 2011 i el 2012.

Com va dir Òmnium Cultural, en el seu comunicat oficial amb data de 22 de juliol de 2009, en el nou acord de finançament “queden en l'ambigüitat: el grau de participació final sobre la totalitat de recursos consolidables, l'ordinalitat efectiva després d'aplicar el sistema en el seu conjunt, el finançament dels serveis específics de la Generalitat, la capacitat fiscal en un context de crisi econòmica com el que estem vivint, la reducció efectiva de l'espoli fiscal de Catalunya, que sempre s'expressa equivocadament com a solidaritat, les necessitats específiques de la immigració en l'índex de població, etc. D'altra banda, l'asimetria i la bilateralitat continuen essent un eufemisme.”

D'acord amb el que hem exposat, no és possible afirmar de cap manera, com va fer el govern de la Generalitat en anuncis pagats als mitjans de comunicació i en nombroses rodes de premsa dels dirigents polítics del tripartit a l'estiu de 2009, que el nou finançament per a Catalunya “desenvolupa l'Estatut en la seva potencialitat”; “és un acord bilateral Generalitat-Estat”; “és just per a Catalunya”; “és transparent”, i “és estable” perquè perdurará en el temps.

A l'estiu del 2009 i posteriorment el 2010, molts analistes econòmics i polítics, independents i competents, varen coincideixen a afirmar que el nou acord de

finançament comportarà inevitablement uns anys de comprovacions i anàlisis pel que fa a les conseqüències que realment es derivaran per a la societat catalana. Fins i tot l'agenda internacional de qualificació de riscos financers Standard&Poor's va qualificar l'acord de finançament del 2009 de fiasco, es a dir de fracàs total.

En contra del que deia el govern tripartit, per als analistes independents la problemàtica carpeta del finançament de la Generalitat de Catalunya no estava tancada: malauradament, estava més oberta que mai. I allò que va esdevenir dramàtic és que el Congrés dels Diputats a Madrid concretes en la nova LOFCA del 2009 (Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes) les mateixes disposicions negatives per a Catalunya. La nova LOFCA es aprova amb els vots dels diputats del PSC, d'ERC i d'ICV.

Annex 2.- La Sentència del Tribunal Constitucional del juny del 2010 respecte al model de finançament autonòmic i local establert a l'Estatut del 2006 a l'organització territorial de Catalunya. Text escrit al novembre de 2010.

2.1. En relació al finançament de la Generalitat.

La sentència del Tribunal Constitucional va dictaminar que els Estatuts d'Autonomia no són l'eina adequada per determinar el finançament de les comunitats autònomes. Segons el TC s'ha de respectar la potestat legislativa de l'Estat exercida a través de les "Cortes Generales". Si l'Estatut respecta les condicions legislatives de l'Estat, aleshores allò que concreti a la seva normativa, serà constitucional. Si les disposicions de l'Estatut no coincideixen amb les lleis aprovades al Congrés i al Senat, aleshores no serà constitucional.

La cistella d'impostos.- Aquesta concepció política del TC de la "constitucionalitat" comporta que es perd la garantia jurídica estatutària ja que si a través de la LOFCA, per exemple, es modifiquen aspectes ara coincidents entre Estatut i LOFCA, serà la LOFCA la que s'imposarà sobre l'Estatut. Això pot resultar decisiu en el cas de la cistella d'impostos. A data d'avui coincideixen Estatut i LOFCA en els percentatges de cessió de tributs a la Generalitat: IRPF, 50%; IVA, 50%, Impostos Especials, 58%. Si una modificació de la LOFCA redueix a la baixa aquests percentatges amb el conseqüent greuja pel finançament de la Generalitat, l'Estatut, segons el TC és paper mullat.

Pel que fa a un altre aspecte fonamental reflectit a l'article 206.3 de l'Estatut que defineix criteris de solidaritat a través d'un mecanisme d'anivellament global, la sentència del TC també deixa en no res el criteri estatutari.

El principi de solidaritat.- L'article 206.3 determina que Catalunya aportarà els diners necessaris a fi que els serveis en educació, sanitat i altres serveis socials de l'Estat del benestar que prestin les CCAA assoleixin nivells similars en el conjunt de l'Estat. Ara bé, això només es complirà si totes del CCAA fan un esforç fiscal similar. La sentència del TC considera inconstitucional l'expressió "siempre que lleven a cabo un esfuerzo fiscal tambien similar".

L'Estatut no diu allò que el TC interpreta que diu. No és tracta que les altres CAA han de fer el mateix esforç fiscal que Catalunya. Es tracta que totes les CCAA "han de fer un mateix esforç fiscal". És a dir es tracta que Catalunya no faci més esforç fiscal que altres CCAA i que una CCAA no rebaixa la càrrega fiscal als ciutadans sabent que la pèrdua recaptatòria se li compensarà amb més transferències procedents del mecanisme d'anivellament fiscal. Quan el TC anul·la la disposició 206.3 de l'Estatut anul·la l'equitat i l'eficiència. I castiga a les CCAA aportadores de fons per la solidaritat que han decidit aplicar als seus ciutadans una major càrrega tributària.

Cal afegir que quan el TC anul·la la constitucionalitat de l'article 206.3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya no anul·la la mateixa disposició equivalent escrita als Estatuts d'Aragó, Andalusia i Illes Balears. Aquests no foren objecte de recurs inconstitucional per part del Partit Popular.

El principi d'ordinalitat.- L'article 206.5 de l'Estatut establia mecanismes perquè Catalunya no perdés posicions després de l'anivellament en concepte de "solidaritat". L'article volia obligar l'Estat espanyol a garantir que Catalunya mantingui la seva posició de renda per càpita d'abans de la solidaritat, un cop s'ha aplicat l'anivellament. Segons el TC només serà constitucional aquest precepte si la posició de Catalunya no s'altera en termes d'ordenació de les rendes per càpita. És a dir, si Catalunya era la tercera en renda per càpita abans de l'anivellament ha de ser la tercera després de l'anivellament. Però pot ser la tercera amb una menor renda per càpita després de l'anivellament i les altres CCAA poden variar les seves posicions. Per tant, el mecanismes d'anivellament només s'apliquen a Catalunya i no s'apliquen a les altres CCA que poden variar a l'alça la seva posició després de l'anivellament.

El principi de bilateralitat.- Els articles 210.1 i 210.2 de l'Estatut determinen que la Comissió Mixta d'Assumptes Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat és l'òrgan bilateral de relació pel que fa al finançament de la Generalitat. Pel TC constitucional això només és vàlid si en els acords de la Comissió Mixta esmentada "no es limita la capacitat de mecanismes més multilaterals" com ara el Consejo de Política Fiscal y Financiera. Pel TC la Comissió Mixta bilateral te caràcter "complementari" i, per tant, no és l'únic òrgan bilateral de relació Estat i Generalitat a l'hora de negociar tot allò que afecta al model de finançament de la Generalitat.

2.2- Les inversions directes de l'Estat a Catalunya

Les estadístiques oficials de la inversió directe de l'Estat a Catalunya demostren tres característiques negatives per a nostra economia: la primera, és que en el període dels darrers trenta anys, del 1980 al 2010, l'Estat espanyol ha fet directament inversions a Catalunya en una quantia molt inferior a l'aportació que Catalunya fa en termes de PIB; la segona és que aquesta baixa quantia de la inversió a Catalunya ha estat encara més inferior en termes reals, ja que no s'ha efectuat la totalitat pressupostada; i la tercera característica negativa és que Catalunya ha estat clarament discriminada respecte a les inversions efectuades per l'Estat a la Comunitat Autònoma de Madrid, més enllà de les despeses relacionades amb la capitalitat.

Amb la voluntat de modificar aquesta situació l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006 va establir a la disposició addicional tercera:

1.La inversió de l'Estat a Catalunya en infraestructures, exclòs el Fons de compensació interterritorial, s'ha d'equiparar a la participació relativa del producte interior brut de Catalunya amb producte interior brut de l'Estat per un període de set anys. Aquests inversions poden emprar-se també per a l'alliberament de peatges o la construcció d'autovies alternatives.

2. A aquest fi, s'ha de constituir una comissió integrada per les administracions estatal, autonòmica i local.

Segons la sentència del juny de 2010 de TC la disposició addicional 3a que hem explicat abans, és una disposició "intencional" i no obliga ni al govern de l'Estat ni a les Corts Generals a consignar-la als pressupostos generals de l'Estat pel que fa a la seva quantia. L'Estat no ha de dotar de partides pressupostàries concretes en relació a una CCAA a menys que hagi arribat a un acord concret amb aquesta CCAA en el sí de la Comissió Mixta corresponent. Només aleshores haurà de consignar diners. Ef fet que Catalunya sí ha arribat a un acord amb l'Estat perquè aquest consignï en els pressupostos de l'Estat en dates concretes del 2006 al 2013 una equivalència al PIB de Catalunya, aleshores sí ha de complir aquesta obligació. No pas perquè ho digui l'Estatut sinó per l'acord concret.

L' Estat no ha complert aquesta obligació en tots els anys i a data octubre de 2011 tenia un deute amb Catalunya de 750 milions d'euros per incompliment de la inversió el 2010.

2.3- L'Estatut d'Autonomia i el finançament local.

El capítol III de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix les competències de la Generalitat en matèria de finances dels governs locals. L'article 218 d'aquest capítol III diu que "en el marc establert per la Constitució i per la normativa de l'Estat, la Generalitat té competència en matèria de finançament local". I concreta aquesta competència en dos àmbits: "capacitat legislativa per a establir i regular els tributs propis locals" i, segona competència, "capacitat per a fixar els criteris de distribució de les participacions a càrrec del pressupost de la Generalitat".

El Tribunal Constitucional considera adequada a la Constitució la facultat de la Generalitat de determinar en el seu propi pressupost com s'han de distribuir els recursos entre ajuntaments, vegueries, mancomunitats i comarques. En canvi, considera inconstitucional que, malgrat respectar tota la normativa estatal vigent, la Generalitat tingui capacitat legislativa en el Parlament per establir tributs propis locals a Catalunya i desenvolupi una manera pròpia de regular-los.

Una vegada més el Tribunal Constitucional diu que malgrat la Generalitat respecti la Constitució i les lleis i normatives legals estatals vigents, només és l'Estat qui té competència exclusiva i excloent per establir i regular els tributs locals. La Generalitat no pot millorar les finances locals creant nous tributs locals o modificant la regulació dels tributs locals existents encara que aquesta competència respectés al cent per cent la Constitució i la legislació estatal sobre hisendes locals.

2.4- La sentència del Tribunal Constitucional i l'organització territorial.

Acabem de parlar de la hisenda local i hem constatat la laminació de competències de l'Estatut per compte del Tribunal Constitucional. Ara, abans de finalitzar la conferència, analitzarem com també la sentència ha barrat el pas a la Generalitat en matèria de competències sobre els ens locals i, també, pel que fa a l'organització territorial, un tema clau pel futur nacional del nostre país.

A Catalunya tenim 947 municipis, 4 diputacions provincials, 41 comarques, 79 mancomunitats de municipis, 58 entitats locals menors i una àrea metropolitana, la de Barcelona organitzada de fet en dues entitats locals una dedicada als serveis hidràulics i una altre referent al tema del transport. En definitiva es tracta de la superposició de tres nivells territorials reconeguts per les lleis estatals i autonòmiques, que són els municipis, les comarques i les províncies, més després tota una sèrie d'entitats singulars o divisions específiques per la prestació de determinats serveis. Alhora el nou Estatut d'Autonomia del 2006 proclama que els municipis i les vegueries són les unitats bàsiques del mapa local català. Així mateix l'ordenament jurídic estatutari reconeix, les entitats municipals descentralitzades, les entitats metropolitanes i les mancomunitats de municipis.

Pel que fa a la província, aquesta reuneix tres característiques: és circumscripció electoral; és divisió territorial de l'Estat pel compliment de la seva activitat estatal; i és una entitat jurídica dotada d'autonomia. Ateses aquestes característiques de la província, la qüestió conflictiva es planteja quan l'Estatut defineix els consells de vegueries en substitució de les províncies.

El Tribunal Constitucional trasllada el problema a qui corresponen fer de "legislador de desarrollo" (és a dir, el Parlament) el qual serà l'encarregat de concretar si la vegueria és una nova entitat local o una nova denominació de la província. El Tribunal admet dues possibilitats : que la vegueria sigui una entitat pròpia de Catalunya, diferent a la província i que s'afegeixi a l'organització territorial ja existent, per tant , les províncies persisteixen. O bé si els límits geogràfics de les vegueries tenen coincidència amb el límit territorial de les províncies, aleshores podria desaparèixer el nom de província i apareixeria el nom de vegueria.

Aquest fugir d'estudi del Tribunal Constitucional no desdibuixa la seva tesi que consisteix en afirmar que qualsevol desenvolupament legal que vulgui fer el legislador català ha de respectar: primer, qualsevol alteració del territori provincial requereix una llei orgànica; i, segon, les competències que conserva l'Estat pel que fa a règim electoral, a hisenda local i a règim jurídic (competències, òrgans de govern, patrimoni, etc) de les províncies no es poden veure malmeses pel fet de la creació dels consells de vegueries. El Tribunal sosté que si els consells de vegueries coincideixen amb les

províncies el legislador català té majors marges legals que no pas si no coincideixen. De fet, el Tribunal Constitucional manté una hipòtesi fictícia al nostre entendre: l'Estatut planteja les vegueries com una nova entitat jurídica creada *ex novo* en substitució de la província i no hi caben dos nivells superposats: vegueria i província.

En l'àmbit dels ens locals l'Estatut va introduir també la novetat de definir i enumerar els tipus de competències de la Generalitat en matèria d'ens locals, a més del tema de les vegueries, amb la finalitat de proporcionar major claredat en aquesta qüestió de competències en els ens locals. I, sobretot el text estatutari amb el seu articulat posava fre a unes interpretacions estatals en matèria competencial clarament negatives als interessos de Catalunya. Les interpretacions estatals comptaven de manera habitual amb l'aval de la jurisprudència constitucional i l'Estatut volia posar fi a això.

També, en aquest terreny competencial, la Sentència del Tribunal Constitucional ha estat restrictiva respecte els articles 151 i 160 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya que regulen les competències de la Generalitat respecte als ens locals i la manera d'incrementar aquestes competències.

Annex 3.- Balança fiscal de Catalunya amb la Unió Europea. Document del departament d'Economia i Coneixement.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia i Coneixement

Balança de Catalunya amb la Unió Europea Setembre 2013

- Des de la seva incorporació a la UE, Catalunya és contribuïdora neta al pressupost de la Unió Europea, mentre Espanya és receptora neta de recursos europeus. Entre el 2007 i el 2011, Catalunya va tenir un dèficit de -1.355M€, que representa el -0,69% del PIB.
- De mitjana, entre 1986 i 2013, per cada euro que Catalunya ha aportat a la UE, només li han retornat 0,59 euros. Els 41 cèntims restants s'han distribuït entre altres territoris receptors nets.
- En el mateix període, Espanya ha rebut 1,64 euros per cada euro aportat, és a dir, s'ha beneficiat de 64 cèntims addicionals procedents d'altres territoris.
- Catalunya genera al voltant del 18,5% dels recursos que Espanya aporta a la UE, però a l'hora de repartir, només rep el 6,4% dels fons europeus.
- Les dades provisionals d'aportacions i fons europeus rebuts durant el període 2007-2013 mostren un agreujament del saldo negatiu de Catalunya amb la UE respecte períodes anteriors.

Aportacions de Catalunya a la Unió Europea

La Unió Europea es finança amb les aportacions que fan els països membres, principalment a través de 3 fonts:

1. Aportacions nacionals en funció del PNB.
2. Aportacions nacionals en funció de l'IVA recaptat.
3. Recursos propis tradicionals (drets de duana, cotitzacions sobre el sector del sucre)

La imputació a Catalunya de les aportacions espanyoles a la UE es realitza utilitzant dades de consum i de PIB regional publicades per l'INE, que mostren la generació territorial d'aquestes contribucions¹.

Fonts rebuts a Catalunya de la Unió Europea

Els països membres reben pagaments de la UE principalment a través de:

- 1.- La política regional europea (fons estructurals i de cohesió)².
- 2.- La política agrícola comunitària (PAC)³

¹ Recurs pel PNB en funció del pes del PIB de Catalunya sobre el del conjunt de l'Estat espanyol; recurs de l'IVA en funció de la despesa en consum final de les famílies de Catalunya en relació al conjunt de l'Estat espanyol o de l'indicador de consum per a la distribució territorial de l'IVA (segons el període analitzat) i recursos propis tradicionals en funció de la despesa en consum final de les llars. Font: INE

² Fons de Desenvolupament Regional (FEDER), Fons de Cohesió i Fons Social Europeu (FSE).

³ Fons Europeu Agrícola de Garantia (FEAGA), Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER) i el Fons Europeu de Pesca (FEP), que a partir de 2006 substitueixen els dos Fons Europeus d'Orientació i Garantia Agrícola (FEOGA en ambdós seccions orientació i garantia) i l'Instrument Financer d'Orientació de la pesca (IFOP).

A Catalunya els tres nivells d'administració (Generalitat, ens locals i Administració central) gestionen fons europeus.

La imputació a Catalunya dels fons que rep l'Estat espanyol es fa en base a dades del Ministeri d'Economia i Hisenda sobre la territorialització dels recursos per CA. Cal assenyalar que aquesta distribució territorial presenta una sèrie de limitacions atesa la dificultat d'assignar territorialment algunes actuacions gestionades per l'Administració central, especialment pel que fa als programes de caràcter pluriregional (per a més informació consultar les publicacions de l'apartat dades i informació).

Saldo de Catalunya amb la Unió Europea, 1986 – 2006

Catalunya ha estat contribuïdora neta a la UE des de la seva incorporació l'any 1986. El saldo de Catalunya respecte del pressupost de la UE s'ha mantingut amb signe negatiu durant tot el període a excepció dels exercicis 1988 i 2002, degut a desajustos temporals en els pagaments de la UE.

Per al període sencer, el saldo negatiu equival de mitjana al 0,29% PIB català, amb una tendència creixent al llarg del temps.

Saldo de Catalunya amb la Unió Europea

Milions d'euros

	Aportacions de Catalunya a la UE	Fons rebuts a Catalunya de la UE	Saldo
1986	141	36	-105
1987	170	70	-100
1988	288	197	-91
1989	382	239	-143
1990	499	288	-212
1991	753	554	-199
1992	866	533	-334
1993	884	511	-372
1994	907	377	-529
1995	672	546	-126
1996	838	812	-26
1997	995	815	-179
1998	1.058	1.149	91
1999	1.143	606	-537
2000	1.197	603	-594
2001	1.226	956	-270
2002	1.211	1.500	290
2003	1.451	1.170	-281
2004	1.477	1.162	-315
2005	1.819	974	-845
2006	1.874	964	-910

Saldo d'Espanya sense Catalunya amb la Unió Europea, 1986 – 2006⁴

Al revés del que succeeix per a Catalunya, Espanya en el seu conjunt sempre ha estat receptora neta de recursos de la UE des de la seva incorporació l'any 1986. El saldo positiu equival de mitjana al 0,78% del PIB espanyol.

Aquest saldo positiu és encara més elevat si considerem Espanya sense Catalunya. El quadre següent mostra una estimació de les aportacions d'Espanya sense Catalunya a la UE, així com els pagaments rebuts.

Així, Espanya sense Catalunya ha mantingut un saldo positiu equivalent al 1,02% del seu PIB, de mitjana, per al període analitzat.

Saldo d'Espanya sense Catalunya amb la UE
Milions d'euros

	Aportacions de la resta d'Espanya a la UE	Fons rebuts a a la resta d'Espanya de la UE	Saldo
1986	666	710	44
1987	796	1.170	374
1988	1.333	2.601	1.268
1989	1.762	3.401	1.639
1990	2.312	3.584	1.271
1991	3.396	6.779	3.384
1992	3.913	6.855	2.942
1993	3.978	7.110	3.132
1994	4.039	6.892	2.853
1995	3.011	10.227	7.216
1996	3.705	9.473	5.768
1997	4.367	9.626	5.260
1998	4.684	11.017	6.333
1999	5.072	12.912	7.840
2000	5.252	10.362	5.110
2001	5.402	11.331	5.929
2002	5.306	13.821	8.516
2003	6.363	15.693	9.330
2004	6.484	15.067	8.584
2005	8.001	14.205	6.204
2006	8.244	12.069	3.824

⁴ Vegeu l'apartat "Dades i informació".

Saldo de Catalunya i d'Espanya amb la UE, 2007 – 2013

En el cas dels recursos rebuts de la UE, pel període 2007 – 2013 s'ha emprat la mitjana anual del conjunt de recursos programats per a Catalunya en el període, ja que no es disposa de la distribució territorial dels recursos rebuts, especialment pel que fa als programes operatius de caràcter pluriregional. Pel que fa a les aportacions, s'ha emprat una metodologia similar a l'aplicada a la sèrie 1986-2006⁵.

El saldo negatiu de Catalunya amb la UE es veu agreujat en el període de programació 2007 – 2013 degut a la reducció de recursos assignats en el marc de la política regional. Així, els fons provinents del FEDER i FSE es redueixen a Catalunya un 40% respecte a l'anterior període de programació 2000-2006, mentre que els recursos del Fons de Cohesió es redueixen fins un 90%.

La incorporació a la UE de nous països amb una renda per càpita inferior a la mitjana comunitària ha provocat un efecte estadístic pel qual tant Catalunya com el conjunt de l'Estat espanyol han augmentat la seva riquesa relativa respecte a la mitjana comunitària. Això ha provocat un reajustament dels fons rebuts, que ha afectat negativament al saldo financer amb el pressupost de la UE.

Tot i així, Espanya encara segueix mantenint un saldo positiu amb la UE (equivalent al 0,16% del PIB) i també, Espanya sense Catalunya mostra un saldo positiu amb la UE (equivalent al 0,36% del PIB). En canvi, s'estima que Catalunya pateix un saldo negatiu del 0,69% del PIB.

Per una banda, Catalunya ha patit la reducció global de fons destinats a Espanya i, per l'altra, una distribució de pagaments europeus encara més esbiaixada pel que fa al seu repartiment a nivell estatal. Catalunya ha passat de rebre el 7,1% de pagaments que rep Espanya, a rebre'n el 4,9%.

Així, pel període 2007-2013, per cada euro aportat per Catalunya només es beneficiarà de 30 cèntims, mentre que els altres 70 cèntims es destinaran a altres territoris.

En el supòsit d'una Espanya sense Catalunya, per cada euro aportat en rebrà 1,36€ de benefici (36 cèntims li seran aportats per altres territoris).

Nota: Relació entre la balança amb l'Administració central i balança amb la UE

La balança fiscal de Catalunya amb la UE no es pot sumar a la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central. Aquesta última recull bona part (però no tot) dels ingressos i de les despeses europees.

⁵ Vegeu l'apartat "Dades i informació".

Comparativa: Espanya versus Catalunya

Com hem vist, Catalunya i Espanya tenen una relació financera amb la UE molt diferent.

De mitjana, per cada euro que Catalunya ha aportat al pressupost de la Unió Europea, s'ha beneficiat de 59 cèntims, mentre que els 41 cèntims restants han anat a beneficiar territoris que, com Espanya, són receptors nets de recursos.

En canvi, per cada euro que Espanya ha aportat al pressupost comunitari, li han retornat 1,64€. És a dir, que altres territoris d'Europa li han proporcionat 64 cèntims addicionals. En el cas d'Espanya sense Catalunya, per cada euro que ha aportat a la UE han rebut 1,88€. És a dir, 88 cèntims addicionals provinents d'altres territoris que són contribuïdors nets.

Tot i que Espanya en el seu conjunt és un receptor net de recursos europeus, Catalunya ha estat des de l'inici una contribuïdora neta a la Unió Europea.

La raó d'aquesta marcada diferència és que Catalunya és una regió relativament rica en comparació amb la mitjana de la UE⁶, per la qual cosa l'afecta negativament el caràcter redistributiu del pressupost comunitari, on les aportacions es basen principalment en el PIB, i les despeses beneficien especialment les regions qualificades com "de convergència" (aquelles amb un PIB inferior al 75% de la mitjana comunitària, com ara Andalusia, Extremadura,...).

Així doncs, Catalunya genera al voltant del 18,5% dels recursos que Espanya aporta a la UE però, a l'hora de repartir, Catalunya rep, de mitjana, només el 6,4% dels fons europeus.

Comparativa amb els països membres de la UE

El quadre següent mostra el saldo mitjà de cada país membre amb el pressupost europeu pel període 2007-2011.

El dèficit més elevat és el de Catalunya amb un dèficit equivalent al 0,69% del PIB, moderadament per sobre del primer país en el rànquing europeu, els Països Baixos; amb un 0,60% del PIB.

Així Catalunya es situaria molt per davant de Alemanya (-0,42%), Dinamarca (-0,39%) i Suècia (-0,38%), països amb un PIB per càpita respecte a la mitjana comunitària lleugerament per sobre del de Catalunya (entre el 121% d'Alemanya i el 127% de Suècia, front el 120% de Catalunya en 2011), tot i que Catalunya presenta un dèficit superior amb el pressupost de la UE (en torn al -0,69%)⁷.

Cal assenyalar, però, que Bèlgica i Luxemburg són dos casos particulars, ja que el seu saldo positiu s'explica per haver inclòs les despeses administratives de la UE, variable

⁶ Segons dades d'IDESCAT, el PIB català en 2012 es situava en el 118,8% de la mitjana comunitària, mentre que el PIB del conjunt de l'Estat (inclosa Catalunya) era del 97,7%, percentatge que seria inferior si s'exclou Catalunya.

⁷ Cal tenir en compte que si Catalunya fos un Estat Membre i no una regió, és possible que el dèficit amb la UE no fos tant elevat, atès que l'UE podria acordar aplicar mecanismes correctors (com per exemple, alguna mena de xec Britànic) en base a l'acord de Fontainebleau de 1984, que estableix que: "qualsevol Estat membre que sostingui una càrrega pressupostària que sigui excessiva en relació a la seva prosperitat relativa pot beneficiar-se d'una correcció en el moment apropiat"

que resulta molt elevada per aquests dos països i que acullen la major part de les seues de les institucions i organismes comunitaris. Si no s'inclouen, el seu saldo seria molt negatiu.

Saldo mitjà dels estats membres amb la UE pel període 2007-2011

	Saldo M€	%PIB
1 Catalunya*	-1.355	-0,69%
2 Països Baixos	-3.510	-0,60%
3 Alemanya	-10.397	-0,42%
4 Dinamarca	-901	-0,39%
5 Suècia	-1.318	-0,38%
6 Itàlia	-5.184	-0,33%
7 Regne Unit	-5.569	-0,31%
8 França	-5.357	-0,28%
9 Finlàndia	-451	-0,25%
10 Àustria	-631	-0,22%
11 Xipre	-26	-0,15%
12 Espanya	2.236	0,21%
13 Irlanda	372	0,22%
14 Bèlgica	1.397	0,40%
15 Malta	37	0,60%
16 Eslovènia	216	0,60%
17 República Txeca	1.288	0,87%
18 Romania	1.236	0,97%
19 Eslovàquia	808	1,26%
20 Portugal	2.539	1,49%
21 Bulgària	616	1,73%
22 Polònia	6.858	1,99%
23 Grècia	4.535	2,03%
24 Hungria	2.472	2,53%
25 Estònia	395	2,68%
26 Letònia	553	2,79%
27 Luxemburg	1.165	3,01%
28 Lituània	1.146	3,98%

* Estimació mitjana anual període 2007-2013. Criteri de programació.

Nota: Els fluxos es valoren per criteri de caixa (excepte Catalunya). Despeses administratives repartides entre els diferents països que recullen les seues dels organismes comunitaris.

Font: Elaboració pròpia a partir del EU budget financial report (diversos anys), Comissió Europea.

Dades i informació

- Pel període 1986 – 1999: Correa, M.D. i Maluquer, S (2003): “Efectes regionals del pressupost europeu a Espanya. Actualització 1986-1999”, *Institut d'Estudis Autonòmics*.
Apunt metodològic: La sèrie d'aportacions i pagaments de l'Estat espanyol al Pressupost Europeu derivada d'aquest estudi pot diferir de la sèrie històrica que publica el Banc d'Espanya. La conversió dels fluxos en pessetes s'ha realitzat emprant dos mètodes alternatius: el Banc d'Espanya va seguir la recomanació d'Eurostat de transformar tots els fluxos previs a l'any 1999 mitjançant el tipus de conversió fix històric. En canvi, tal com apunten Correa i Maluquer emprar aquesta opció no resulta adequada si es volen realitzar comparacions entre diferents estats. Així, la transformació en euros s'ha efectuat utilitzant la sèrie de tipus de canvi mitjans anuals entre la moneda nacional i els ECUs.
- Pel període 2000 – 2006: García, F. (2008): “La política regional comunitària a Catalunya 1986-2006”, *Escola d'Administració Pública de Catalunya i Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya*. Quadre 12.10.- Relacions Espanya – Unió Europea.
Apunt metodològic: A diferència de Correa i Maluquer (2003), García (2008) considera com a pagaments de fons de la UE les despeses per recaptació dels recursos tradicionals (un 25% de l'import brut a partir de l'any 2001). S'ha considerat mantenir la sèrie original, donat que afecta indistintament a les diferents delimitacions territorials i l'import imputat és d'una quantia relativament petita, representa al voltant del 2% dels pagaments que la UE realitza a l'Estat espanyol.
- Pel període 2007 – 2013. *Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya*. Quadre 12.10.- Relacions Espanya – Unió Europea. Aquesta sèrie arriba fins l'any 2012. Per l'any 2013 s'han utilitzat les dades de l'apartat “Fluxos financers Espanya – UE” de l'informe econòmic i financer dels PGE 2013.
Apunt metodològic: Per distribuir territorialment les aportacions del conjunt de l'Estat espanyol al Pressupost de la UE es segueix la metodologia emprada per l'elaboració del saldo financer en el període 1986-2006. Tanmateix, s'han introduït algunes petites modificacions:
 - Recurs de l'IVA: s'utilitza un indicador de consum dissenyat específicament per repartir el rendiment de l'IVA entre les CA en el model de finançament. Els resultats d'emprar aquest nou indicador indiquen que les aportacions imputades a Catalunya es trobaven lleugerament infravalorades pel període 1986-2006, on s'utilitzava com a indicador la distribució de la despesa en consum final de les famílies.
 - Recursos propis tradicionals: els estudis previs distingien entre un parell d'indicadors per distribuir les aportacions per drets de duanes i cotitzacions en el sector del sucre. La diferència entre ambdós indicadors és poc significativa, i en aquest cas s'ha emprat només un dels dos indicadors: el pes que la despesa en consum final de les famílies de Catalunya representa sobre el conjunt de l'Estat.